

Archeologisch onderzoek Ruisselede Ommegangstraat

(12 oktober 2009 – 12 maart 2010)

Jasper Deconynck & Wouter Beek

soresma

COLOFON

Opdracht:

Archeologische opgraving met ingreep in de bodem
Ruisselede Ommegangstraat

Opdrachtgever:

VMSW (Vlaamse maatschappij voor sociaal wonen)
Koloniënstraat 40
1000 Brussel

Tel 02/505.45.45
www.vmsw.be

Opdrachthouder:

SORESMA nv
Britse Lei 23
2000 Antwerpen

Tel 03/221.55.00
Fax 03/221.55.01
www.soresma.be

kwaliteitslabel
ISO 9001:2000

Identificatienummer:

129551/205998

Datum:

Augustus 2010

status / revisie:

definitief

Vrijgave:

Jan Parys, contractmanager

Projectmedewerkers:

Deconynck Jasper, Vanden Borre Jeroen, Mervis Dirk,
Beek Wouter en Vanholme Nele

© Soresma 2010

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Soresma mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.

Inhoud

1	Samenvatting	5
2	Inleiding	6
2.1	Algemeen	6
2.2	Doel van het onderzoek	7
2.3	Methode	7
2.4	Problematiek	7
3	Aard van de bedreiging	11
4	Bodemkundige en landschappelijke gegevens	12
4.1	Reliëf en landschap	12
4.2	Stratigrafie	14
4.3	Geologie	15
5	Historische en archeologische gegevens	17
5.1	Historische gegevens	17
5.1.1	Algemeen	17
5.1.2	De Ommegangstraat	19
5.2	Archeologische gegevens	20
5.2.1	Ruiselede	20
5.2.2	Ruiselede in een breder archeologisch kader	24
5.2.3	Proefsleuvenonderzoek	27
6	Werkwijze	29
6.1	Algemeen	29
6.2	Digitaal inmeten	31
7	Resultaten	33
7.1	Algemene inleiding	33
7.2	Losse vondsten	36
7.3	Sporen van natuurlijke oorsprong	38
7.4	Ongedateerde sporen en structuren	39
7.4.1	Bijgebouwen	39
7.4.2	Greppels (late ijzertijd en/of vroeg-Romeins?)	44
7.5	Steentijden	47
7.5.1	Mesolithicum (9500-4000 v.Chr.)	47
7.5.2	(Finaal-)neolithicum (5300/4800-2000 v.Chr.)	48
7.5.3	Synthese en interpretatie	52
7.6	Metaaltijden (2100-57 v.Chr.)	53
7.6.1	Late bronstijd (1100-800 v.Chr.)	53

7.6.2 Ijzertijd (800- 57 v.Chr.)	56
7.6.3 Vroege ijzertijd (800-475/450 v.Chr.)	68
7.6.4 Late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode (200 v.Chr.- 100 n.Chr)	76
7.7 Vroeg-Romeinse periode	81
7.7.1 Alphen-Ekeren gebouw (structuur 7)	81
7.7.2 Grafenclos met brandrestengraven	82
7.7.3 Synthese en interpretatie	110
7.8 Volle middeleeuwen	111
7.8.1 Hoofdgebouw (structuur 13)	111
7.9 Nieuwe tijd en recente perioden	114
7.10 WO I – WO II	118
7.10.1 Een bomkrater	118
7.10.2 Ruiselede tussen 1914 en 1948	119
7.11 Recent	119
8 Synthese	121
9 Besluit	123
10 Bibliografie	124
11 Bijlagen	127
<hr/>	
11.1 Afbeeldingen	127
11.2 Lijsten	132

1 **Samenvatting**

In opdracht van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen heeft Soresma een archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd te Ruislede. Archeologisch vooronderzoek aan de Ommegangstraat had eerder aangetoond dat op deze locatie resten aanwezig waren uit de Romeinse tijd. Het agentschap Ruimte en Erfgoed legde daarom archeologisch vervolgonderzoek op in de vorm van een vlakdekkende opgraving met een totale oppervlakte van 1.2 ha. .

Het onderzoek toonde aan dat op het terrein resten aanwezig waren gaande van het finaal neolithicum (3000/2800 v.Chr.) tot de volle middeleeuwen en WO I. Het merendeel van de sporen kan geplaatst worden in de metaaltijden maar de meest uitgesproken sporen betroffen een vroeg-Romeins grafveld. Naast de verschillende sporen en structuren die onderzocht werden, zijn er heel wat losse vondsten aangetroffen die het belang van het gebied aantonen zowel in de prehistorische als historische periodes.

2 Inleiding

2.1 Algemeen

In opdracht van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) heeft Soresma een archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd te Ruislede. Op de locatie aan de Ommegangstraat wil de VMSW een woonwijk aanleggen. Vooronderzoek in de vorm van proefsleuven (uitgevoerd door bvba Ruben Willaert in april 2009) had aangetoond dat op het terrein waardevolle archeologische resten uit de Romeinse tijd aanwezig waren. Op basis van deze resultaten heeft het Agentschap Ruimte en Erfgoed geadviseerd een vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een vlakdekkende opgraving. De omvang werd vastgelegd op 1,2 ha.

Het vlakdekkende onderzoek startte op 12 oktober 2009 en liep tot 19 februari 2010. Door weersomstandigheden is geen onderzoek verricht tussen 17 december 2009 en 31 januari 2010.

Het onderzoek is uitgevoerd onder leiding van Jeroen Vanden Borre & Jasper Deconynck. Hierbij werden ze bijgestaan door de Nele Vanholme, Verena Reniers, Ilse Gierts, Dirk Mervis, Evelyn Schynkel, Janna Tytgat, Bart Royeaerd, Wouter Beek en Marlie De Grote. Het rapport werd geschreven door Jasper Deconynck en Wouter Beek.

De opgravingen werden wetenschappelijk begeleid door Dr. Wim De Clercq (Ugent) & Arne Verbrughe (VIOE). Het kraanwerk werd verricht door Pascal Vermeersch bvba.

Tijdens het veldwerk kon Soresma ook belangeloos rekenen op wetenschappelijke ondersteuning van de heemkundige kring van Ruislede (Oud Ruyssselede) en Prof. Dr. Philippe Crombé (Ugent) en Dr. Joris Sergeant (Ugent). Ansje Cools (VIOE) adviseerde met betrekking tot conservering van vondsten. Ook werd hulp geboden door Johan Deschieter (Pam Velzeke), Wouter Dhaeze Marc Dewilde, Jesslca Vandevelde, Johan Hoorne, David Vanhee, Guy Demulder en Adelheid de Logi.

Contactpersoon bij de opdrachtgever was Patrick Surmont (VMSW). Het Agentschap Ruimte en Erfgoed werd vertegenwoordigd door Sam De Decker.

Het grote publiek kon kennismaken met de resultaten van het onderzoek door middel van rondleidingen op een Open Dag (19 dec. 2009). Diverse klassen van lokale scholen hebben een bezoek gebracht aan de site. In de nabije toekomst zal Soresma één of meerdere lezingen verzorgen. Soresma zal ook zijn medewerking verlenen aan een tentoonstelling op Open Monumentendag 2010. De diverse initiatieven konden rekenen op ruime lokale en regionale belangstelling.

Soresma houdt er aan al deze mensen en instanties te bedanken voor hun medewerking.

2.2 **Doel van het onderzoek**

Het onderzoek moest binnen het door de overheid aangeduid gebied alle aanwezige archeologische resten documenteren en *ex situ* bewaren.

Het proefsleuvenonderzoek waardeerde en situeerde onvoldoende de aanwezige archeologische waarden binnen het projectgebied. Het vlakdekkend onderzoek werd daarom geconfronteerd met bijzonder veel waardevolle archeologische resten. Tijdens het onderzoek is meermaals overleg gepleegd tussen opdrachtgever, opdrachtnemer, Agentschap Ruimte en Erfgoed en de wetenschappelijke begeleiding. Er is geopteerd om tijdens het veldwerk keuzes te maken in de sporen en structuren die daadwerkelijk een meerwaarde konden bieden aan de studie. Concreet werd weinig of geen aandacht besteed aan vermoedelijk recente sporen en werd met name stil gestaan bij archeologische resten uit metaaltijden en de Romeinse periode. Het vooronderzoek en de eerste weken van het vervolgonderzoek maakten duidelijk dat het zwaartepunt van de aanwezige resten zich in deze periode bevond.

Na de samenvatting en dit inleidend hoofdstuk wordt de bedreiging van het aanwezige archeologisch erfgoed geschetst. Vervolgens wordt stilgestaan bij de bekende historische, archeologische en bodemkundige gegevens uit het plangebied en omgeving. Daarna worden de resultaten van het veldwerk voorgesteld en wordt een synthese gegeven.

2.3 **Methode**

Soresma heeft in eerste fase getracht zoveel mogelijk relevante informatie te verwerven over het plangebied en de toekomstige ingrepen. Daarbij is onder andere gebruik gemaakt van de CAI (Centrale Archeologische Inventaris), de bodemkaart, de geomorfologische kaart, de bouwplannen van de verkaveling alsook de resultaten van het proefsleuvenonderzoek (deze worden besproken in hoofdstuk 5).

Het Agentschap Ruimte en Erfgoed achtte een vlakdekkende opgraving van 1,2 ha noodzakelijk volgend op het proefsleuvenonderzoek. Er werd in samenspraak met de wetenschappelijke begeleiding en het Agentschap besloten om het terrein niet in één enkele fase vlakdekkend op te graven. Er werd overeen gekomen in verschillende fases te werken om zo de kans op zowel uitdroging als watersnood in te perken. Er werden diverse werkputten aangelegd van telkens ongeveer 3000 m². Er werden 44 kraandagen voorzien om het vlak aan te leggen.

2.4 **Problematiek**

Het vlakdekkend onderzoek op de site is geconfronteerd met twee ernstige problemen die de kwaliteit van het onderzoek rechtstreeks hebben beïnvloed.

De waarnemingen van het proefsleuvenonderzoek bleken niet accuraat tijdens het vervolgonderzoek. Het archeologische niveau, vastgesteld tijdens het vervolgonderzoek bevond zich gemiddeld 30 cm dieper dan het niveau aangegeven tijdens het proefsleuvenonderzoek. Dat bevond zich gemiddeld op 60-80 cm.

Dit had gevolgen voor het grondwerk omdat over een oppervlakte van 1,2 ha 30% meer grond diende te worden vergraven, getransporteerd en teruggelegd. Maar ook de sporenintensiteit bleek daardoor veel hoger dan aangegeven tijdens het vooronderzoek. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd het vlak te hoog aangelegd. Daardoor bleken vele aanwezige sporen niet zichtbaar en is de sporendensiteit foutief ingeschat.

Tijdens het vervolgonderzoek zijn 1484 archeologische sporen aangetroffen. Door een verkeerde sporeninschatting en densiteit tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn ook de grenzen van het plangebied foutief geadviseerd. Tijdens het vervolgonderzoek bleek duidelijk dat de archeologische sporen zich zeker verder hebben uitgestrekt naar het westelijk deel van het plangebied, hoewel het vooronderzoek hier slechts een handvol sporen aan het licht had gebracht. Deze zones werden op basis van het vooronderzoek niet geadviseerd voor vervolgonderzoek.

Door het hoge sporenaantal en het extra grondverzet ontstond druk op de afgesproken contractuele verplichtingen. De opdrachtgever zorgde voor extra financiële middelen waardoor het vervolgonderzoek met verschuiving van enkele klemtonen kon worden uitgevoerd.

Van de 1484 sporen is er bij benadering 65% integraal onderzocht. Hierbij werd de nadruk gelegd op sporen die het meest konden bijdragen aan het archeologische reconstructie. Van belang waren de mogelijke gebouwzones, waterhoudende structuren (waterputten- en kuilen), erfgrachten, grafcontexten en de weinige sporen rijk aan vondstmateriaal.

Een bijkomende nefaste factor was het uitzonderlijke slechte weer. Een deel van het onderzoek verliep in regen- en vriesweer. Ondanks de door Soresma genomen maatregelen bemoeilijkte de weersomstandigheden de kwaliteit van registratie. Ook dienden afwateringgreppels te worden gegraven in zones die door de projectleider als minder relevant werden beschouwd.

Fig. 1 Noordelijke zone van het plangebied nabij het grafveld (24 november 2009)

Fig. 2-3 Zone centraal in het plangebied; regen en ijs (situatie 23- en 6 januari 2010)

Aangezien het terrein ontoegankelijk was voor dumpers diende de stortgrond centraal te worden opgeslagen. Dit noodweer had vergaande gevolgen voor het verdere verloop van de werken. Deze zone is op basis van de geringe sporendensiteit en ligging van een 'recente' gracht met oostwest-oriëntatie (Sp 705) uitgekozen.

Fig. 4 Zone centraal in het plangebied (23 november 2009)

Fig. 5 Zuidelijke zone van het plangebied (15 februari 2010)

Deze twee factoren, een falend vooronderzoek en bijzondere weersomstandigheden, resulteerden in een opgraving waar slechts +- 60% van de aangetroffen sporen kon onderzocht worden. Dit heeft vergaande gevolgen voor een interpretatie van de sporen en hun onderlinge verbondenheid. Dit wordt versterkt door de erg beperkte vondstendensiteit: het grootste deel van de sporen bevatte geen archaeologicae en kan niet precies worden gedateerd. Het bleek dus erg moeilijk de sporen en/of structuren te interpreteren, analyseren en te plaatsen in een breder kader.

3 *Aard van de bedreiging*

De VMSW voorziet in een uitbreiding van de sociale woonwijk gelegen aan de Ommegangstraat in Ruiselede met 55 woningen. De oppervlakte van de ingreep bedraagt ongeveer 3,5 ha. De impact op het mogelijke bodemarchief is zeer groot en voorziet niet in een mogelijke in situ bewaring. In het kader van het 'archeologiedecreet' en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, (art. 4 § 2 van het Decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006 en 27 maart 2009), is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Het Agentschap Ruimte en Erfgoed adviseerde in de stedenbouwkundige vergunning een vooronderzoek om eventuele aanwezige archeologische sites te valoriseren. Op basis van de resultaten van het vooronderzoek heeft het Agentschap Ruimte en Erfgoed geadviseerd om binnen het projectgebied een zone van 1,5 ha 12.000m² (1,2 ha) te laten onderzoeken door middel van een vervolgonderzoek.

Fig. 6 Kaart met aanduiding plangebied; gearceerde is het terrein van ongeveer 1,5 ha waarbinnen 1,2 ha opgegraven moet worden

4 Bodemkundige en landschappelijke gegevens

4.1 Reliëf en landschap

Het projectgebied situeert zich in het zuiden van de gemeente Ruiselede (Provincie West-Vlaanderen, arrondissement Tielt; opp. 30,30 km²) langs de Ommegangstraat.

De dorpskern van Ruiselede ligt langs de N37, de verbindingsweg tussen Tielt en Aalter, die de gemeente van zuidwest naar noordoost in twee verdeelt

Aan de noord, de oost- en gedeeltelijk ook de zuidzijde wordt de projectzone ingesloten door een sociale woonwijk gebouwd in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 3,5 ha en komt overeen met perceelsnummers 202a, 200p en 204^e (Afd. 1, Sectie C). Het terrein dat vlakdekkend is opgegraven bevindt zich op de perceelsnummers 202a en 204^e.

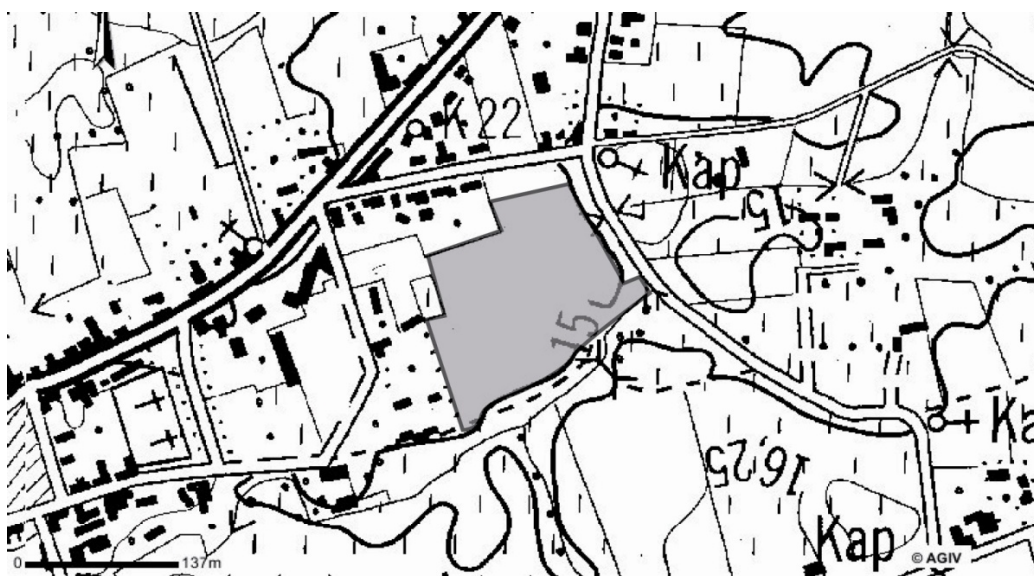

Fig. 7 Topografische kaart plangebied

Ruiselede ligt in de overgangsstreek van zandig naar zandlemig Vlaanderen en maakt deel uit van de Vlaamse Vallei, een laag en vlak gebied met een hoogte die varieert tussen +5 meter in het noorden (de huidige Scheldemonding) en +15 meter in het zuiden (de valleien van Schelde en Leie) (<http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/22181/print>).

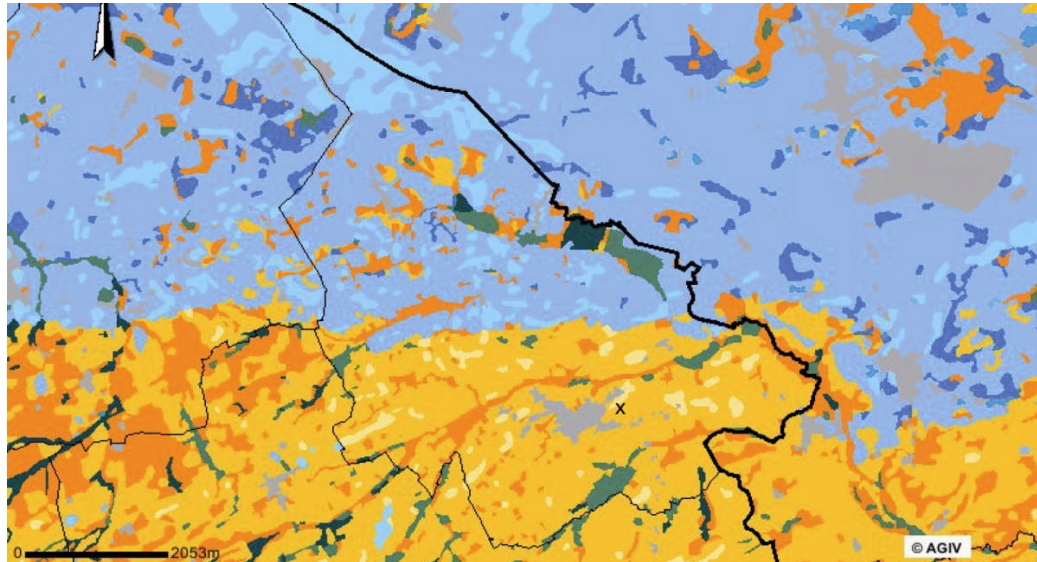

Fig. 8 Bodemkaart met aanduiding site (x)

In het noordelijke grondgebiedsdeel is er een min of meer duidelijke overgang naar het zandige Houtland. Centraal situeert zich de zogenaamde depressie van Poeke-Blauwhuis waarin zich het beekdallandschap van de Poekebeek bevindt, met - van noord naar zuid - de Wantebeek, de Klaphullebeek, de Kapellebeek-Vlaagbeek en de Bundingsbeek-Reigerbeek als voornaamste zijvertakkingen. Ten noorden verheft zich een zandige cuesta of asymmetrische heuvelrug die zich als zogenaamd erosiereliëf uitstrekt van Hertsberge tot Lotenhulle en waarop zich de zogenaamde oude veldgebieden van Aalter (cf. Bulskampveld/ Sint-Pietersveld/ Disveld/ Mostveld/ Parochieveld/ Gentse veld/ Langeveld/ Ooigemveld/ Achterste veld) bevinden. Het centrale en zuidelijke deel van de gemeente Ruiselede behoort fysisch-geografisch tot het zandlemige Plateau van Tielt. Ruiselede heeft daardoor een geologische bodemsamenstelling die in het noorden verschilt van die in het zuiden, met als gevolg dat watervoorziening en afwatering er verschillend zijn. Het zuiden kent een grotere agrarische ontwikkeling, terwijl het noorden meer bos en natuur bezit (Vanbelleghem 2006, p. 253 ; Verhoeve & Daels 2009).

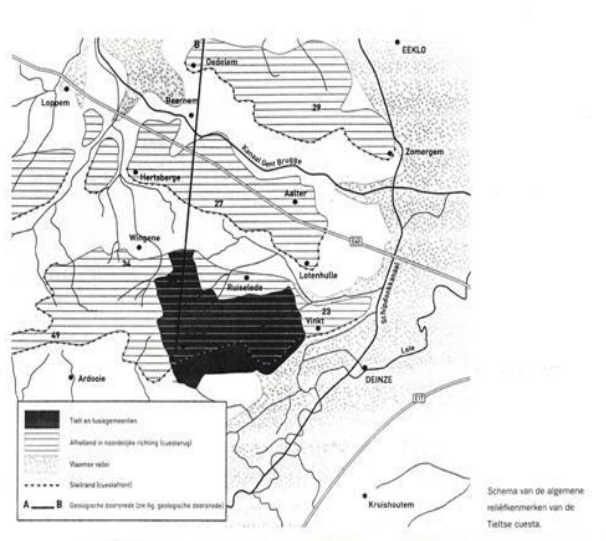

Fig. 9 Schema van de algemene reliëfkenmerken van de Tielse cuesta (Ostyn, fig 4)

Het projectgebied is te situeren op een hoger gelegen punt in de beekvallei van de Poekebeek. De Poeke/Kale ontspringt op de hoogte van Tielt en stroomt langs Ruiselede en Poeke door Nevele, Landegem en Merendree naar Vinderhoute. In Merendree splitst de Poeke/Kale zich in een noordoostelijke en een noordwestelijke arm. De noordoostelijke arm heette aanvankelijk Poeke(beek), maar kreeg later de naam Kale en mondt in Vinderhoute in de Durme/Kale uit. De noordwestelijke tak kreeg de naam Kruiskale en stortte zich even ten westen van Durmenbrug in de Durme, die later (Hoog)kale genoemd werd (Vanbelleghem 2006, p. 253).

Deze beek bevindt zich ongeveer een 280 m ten noorden van het projectgebied. Één van de vertakkingen van die Poekebeek bevindt zich net ten zuiden van het projectgebied. Zeer duidelijk is dat het terrein hier in het zuiden ook lager gelegen is (De Gryse & Ryssaert 2009, p 3-4).

Op de bodemkaart (www.geovlaanderen.agiv.be) van Vlaanderen (fig. 9) staat de noordelijk zone van het projectgebied gekarteerd als een droge licht zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B-horizont (Pbc). Hier zit je met verhoudingen van 60 % zand, 35 % leem en 5% klei. Het centrale gedeelte van het projectgebied is gekarteerd als een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B-horizont. Het uiterste zuiden tenslotte is gekarteerd als matig natte zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B-horizont (Ldc). Dit impliceert bij benadering volgende verhoudingen van een 60% leem, 30% zand en 10 % klei.

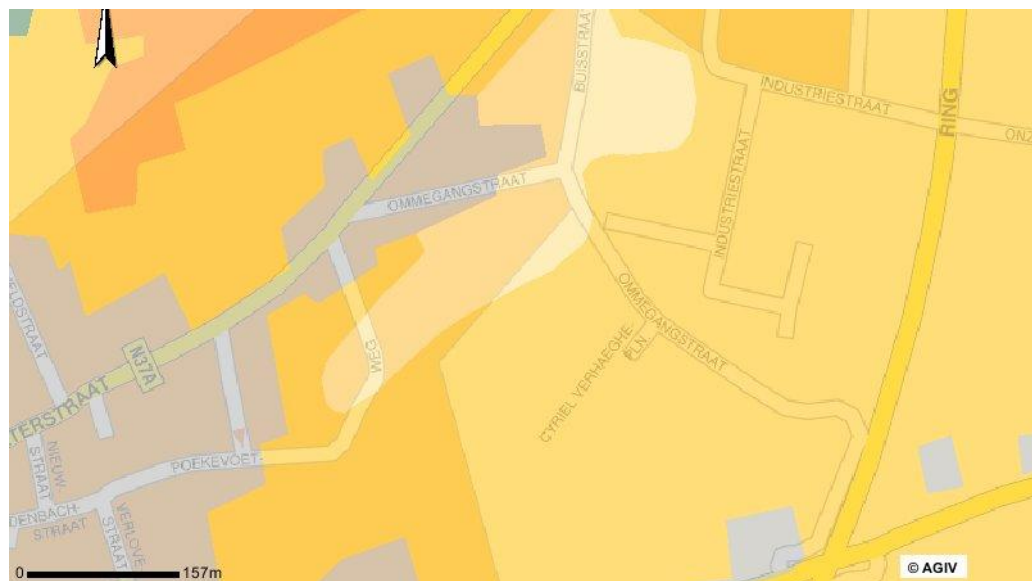

Fig. 10 Bodemkaart plangebied

4.2

Stratigrafie

Stratigrafische observaties gebeurden enerzijds tijdens het graven van de proefsleuven/werkputten-vlakken zelf als tijdens de registratie van de bodemprofielen. Hieruit kon geconcludeerd worden dat de stratigrafie lokaal bestond uit een 20 tot 30 cm grijsbruine humushoudende ploeglaag (Ap). Daaronder bevond zich een gebioturbeerde horizont of oude ploeglaag die een gemiddelde dikte had van een 40-50 cm. Deze horizont vertoonde een onscherpe begrenzing met grijze uitspoeling met daarin mangaan –en ijzeraccumulatie. Deze horizont is gewoonlijk bruingrijs van kleur en zandlemig.

De moederbodem (C) bestond voor het overgrote deel uit een beige zandig lemige matrix met daarin roestverschijnselen. In het iets hoger gelegen gedeelte van het terrein (noorden) zat je met een droge licht zandleembodem met sterk gebioturbeede horizont. (Pbc) die meer lemig zand was en een hogere zandfractie bezat. D

Fig. 11 Stratigrafische opbouw van de site

Overall werd een hoge graad van bioturbatie door mollen vastgesteld tot zelfs op een diepte van 1 m onder het maaiveld. In sommige zones was tot 45 % van de grond door mollen gaten verstoord. Dit betekende dat sommige paalgaten en andere sporen bijna volledig door mollen waren omgewoeld, wat de leesbaarheid ernstig belemmerde. Dit betekende eveneens dat de sporen reeds op hoger niveau onder het maaiveld aanwezig moesten zijn geweest maar door uitloging en bioturbatie zich niet lieten aftekenen en er dus tot op de c horizont moest worden afgegraven. Enkel op een diepte van 80 tot 100 cm waren de archeologische sporen duidelijk van elkaar te onderscheiden. De eerder geringe dikte van de ploeglaag alsook het grote percentage aan oude maar ook recente mollen gaten gaf aan dat deze gronden vaak als weiland werden gebruikt. Voor het onderzoek waren de percelen in gebruik als akkerland.

4.3

Geologie

De zandleemstreek omvat een discontinue strook van afwisselende breedte. Het quartair licht-zandlemig dek rust dikwijls op een tertiair substraat en is er vaak grotendeels mee geremanieerd. Meestal gaat dit om leperiaanse klei/zand of Paniseliaanse kleiige en lemige afzettingen. Plaatselijk komen Tertiaire formaties aan of nabij de oppervlakte voor en vormen geheel of gedeeltelijk het moedermateriaal waarop de bodems ontwikkeld zijn. Doorgaans is het Tertiair door een dunne Kwartaire laag bedekt. Deze sedimenten kunnen variëren van lemig zand in het noorden tot zandleem en leem in het zuiden. De Tertiaire ondergrond is van de Kwartaire mantel gescheiden door een al of niet

doorlopend kleidek, dat sterk varieert in dikte en samenstelling. Het Kwartaire dek is zelden > 120 cm dik. Op hellingen neemt de dikte van de zandige loess vaak sterk af en komt de heterogene ondergrond (keilaag) of zelfs het Tertiair substraat aan de oppervlakte. Op hoog gelegen heuveltoppen of op uitstekende koppen ontbreekt het Kwartair dek volledig. Het materiaal werd er weggeërodeerd en is terug te vinden aan de voet van de hellingen (colluvium). Het colluvium in de Zandleemstreek is meestal typisch zandleem, terwijl de textuur van het alluvium meestal schommelt tussen lemig zand en kleiig leem. Meestal zijn de zandleembodems volledig ontkalkt. Zandleemgronden zijn dus meestal < 120 cm dik. Omwille van het hoger zandgehalte zijn deze bodems beter doorlaatbaar dan de echte leemgronden en is de bodemontwikkeling verder gevorderd. De bodems zijn meer uitgeloogd. De tamelijk zandige varianten hebben dikwijls een gevlekte B horizont (Lbc) (Ameryckx et al. 1995).

5 *Historische en archeologische gegevens*

5.1 *Historische gegevens*

5.1.1 *Algemeen*

Ruiselede is een Germaanse naam (samenstelling van rietachtig (rus, ruis) en waterloop of helling (leda)) en de kerstening ervan wordt toegeschreven aan Sint-Amandus en zou in de loop van de 7de eeuw plaatsgevonden hebben (<http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/22181/print>). Het is de tijd van de Zuid-Gallische en Schots-Ierse geloofsverkondigers die de bevolking van de Frankische nederzettingen kerstenden (Ostyn 2009, p. 31). Een andere hypothese verklaart de naam als Rus afgeleid van ruha of ruskjon (= ruig of met ruigte begroeid) en lede als hlipa (= lichte glooiing of heuvelrug) en zou dan betekenen een lichte glooiing begroeid met ruige gewassen (<http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/22181/print>).

De naam Ruiselede zelf duikt met zekerheid reeds in de vroege middeleeuwen op. In een levensbeschrijving van de Heilige Amandus (633) wordt het volgende citaat aangetroffen: "Thielt, Meulnebeke ende Ruiselede ende andere dorpe, die ic niet al can ghenoenen noch getal" (Depredomme 2001, p. 175-182)¹.

Reeds omstreeks de jaren 900 was er mogelijk een kerk aanwezig in het dorp die daarmee de samenleving niet alleen ruimtelijk maar ook sociaal-politiek structureerde.

Rond het midden van de 11de eeuw schaft graaf Boudewijn V de gouwen af en verdeelt zijn grondgebied in kasselrijen. Ruiselede blijft bij het grafelijk bezit behoren tot het einde van het Ancien Régime (1795). Ruiselede bevindt zich op de grens van de kasselrij Kortrijk (ca. 60% van de oppervlakte van het huidige Ruiselede) en de kasselrij Gent. Niet enkel is de parochie Ruiselede verdeeld over de kasselrijen, maar ook nog eens erg versnipperd over meer dan zeventig heerlijkheden. Hiermee viel het onder het leenstelsel, dat sterk op de landbouw gericht was. Enkele waardevolle hoeven en restanten van kunstmatige, omwalde hoeveheuvels (moten) getuigen nog steeds van deze periode, bijvoorbeeld de tempelierhoeve Ter Vlaagt, hoeve Axpoele (waaruit het huidige gemeentewapen is voortgekomen), de nog omwalde moten Poelvoorde, Vossenhol en Mortelwalle (<http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/22181/print>).

In 1106 wordt het patronaatsrecht van de O.-L.-Vrouwekerk te "Rusleda" door Balderik, bisschop van Doornik en Noyon aan de Sint-Bertijnsabdij te St.-Omer geschonken. In 1165 bekrachtigt Giraldus als bisschop van Doornik dit patronaatsrecht over "Ruscleda" (Braet 2006).

In 1128, na de moord op Karel de Goede te Brugge, vond op het grondgebied van de heerlijkheid Axpoele een geregeld treffen plaats tussen Diederik van de

¹ De *Vita Sancti Amandi* is een achtste-eeuwse tekst, die wordt toegeschreven aan een zekere Beaudemond; deze tekst werd uitgebreid door Philippe, de abt van Aumône. Er bestaan nog een aantal afschriften van de oorspronkelijke levensbeschrijving van Amandus, o.a. handschrift 224 (f° 1-65) uit de 9de eeuw in de bibliotheek van de Universiteit van Gent.

Elzas en Willem van Normandië. Deze Slag van Axpoele werd beschreven door Galbert van Brugge, de grafelijke secretaris.

In 1242 werden de parochiegrenzen vastgelegd door Walter de Marvis, bisschop van Doornik waardoor vanaf 1568 Ruiselede valt onder het bisdom Gent en vanaf 1834 onder Brugge.

In 1452 wordt Ruiselede beurtelings door Gentse opstandelingen en Picardische troepen van Filips de Goede. Met de komst van de Geuzen worden de kerk en omgeving geplunderd (1566 en 1581). De streek raakt jaren ontvolkt door een massale vlucht naar Holland. In 1645 wordt Ruiselede volledig afgebrand door Franse troepen.

In het werk *Flandria Illustrata* van Antonius Sanderus (1644) wordt het dorpscentrum voorgesteld. De kerk met dorpskern staat met het noorden langs onder georiënteerd (Braet 2003 ; Braet 2006)(fig.4).

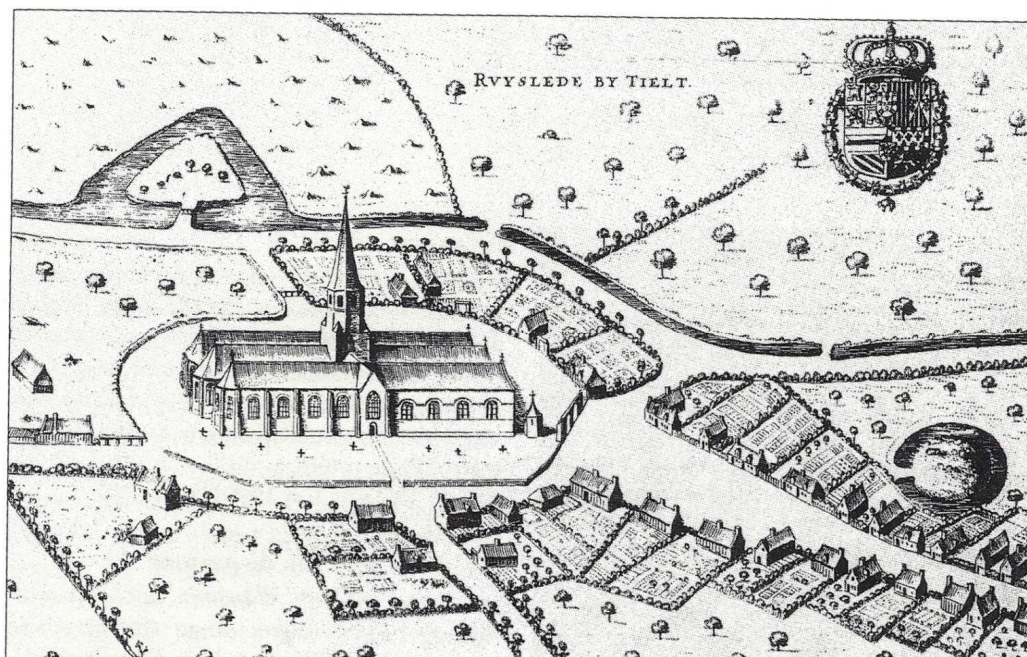

Fig. 12A Centrum van Ruiselede in de *Flandria illustrata* 1644 (Braet 2006, p.182; fig. 4)

Tijdens de Oostenrijkse periode (2de helft 18de eeuw) werd de voorspoed van het gebied verder gestimuleerd dankzij enkele maatregelen met ruimtelijke consequenties. Zo kwam er een vrijstelling van grondbelasting voor nieuw ontgonnen braakliggende gronden en voor heidegebied dat tot landbouwgrond of tot bosgrond werd getransformeerd. Vooral de gronden in het noorden van Ruiselede kwamen hiervoor in aanmerking. (Depredomme 2001, p. 175-182).

Op de Ferrariskaart (1770-1778) is Ruiselede afgebeeld (zie afbeelding 12B, p 19) met concentratie van de bebouwing in een kleine dorpskern met een uitloper langs de huidige Bruggestraat, en daarbuiten sterk verspreide bebouwing. Het landschap wordt beschreven als hoofdzakelijk vlak, met een gesloten karakter door de vele

De Poekebeek wordt aangeduid als de "Caele". Ten noorden van de Wantebeek (op de kaart aangeduid als "Veldtbeek") begint een bosrijk gebied, doorsneden door rechte dreven met nagenoeg geen bebouwing. Ten noorden van de huidige Maria-Aalterstraat begint een onontgonnen veldgebied, dat volgens de kaart deel uitmaakt van een groter geheel het "Bisschop Veldt".

De kaarten van graaf de Ferraris maken duidelijk dat het grondgebruik verschilde naargelang de bodemgesteldheid. (Ferraris 1965, krtbl. 26 (E°), nrs 1-4 in Vanbelleghem 2006) Het patroon van de percelen in het zuiden contrasteert zichtbaar met het noordelijk deel.

Fig 12B: . Carte de cabinet des Pays-Bas autrichiens levée à l'initiative du comte de Ferraris (KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2010a).

Met de hervormingen van de Franse revolutie worden de heerlijkheden afgeschaft en wordt Ruiselede opgedeeld in 7 wijken. Na de val van Napoleon komt Ruiselede tussen 1815 en 1830 onder Hollands bewind. De jaren 1847 en 1848 staan bekend als de hongerjaren. In 1850 telde de gemeente maar liefst 13 molens (vandaar de hedendaagse naam 'Molendorp'). Tijdens WO II vallen in de meidagen van 1940 14 burgerslachtoffers. Op 8 september 1944 hebben vooral in de Aalterstraat vijandelikheden plaats tussen de Duitse troepen en de geallieerde Polen waarbij 54 doden vallen.

5.1.2 **De Ommegangstraat**

De Ommegangstraat (weg tussen de Aalterstraat en de Poekestraat) verwijst naar de ommegangen te Ruiselede. Er is een kleine ommegang op Onze-Lieve-Heer Hemelvaart, de grote ommegang gaat door op zondag na 15 september, het feest van Onze-Lieve-Vrouw van Smarten. Van oudsher een landelijke straat in 1749 beschreven als "*straet der ommeganck van Onze-Lieve-Vrouw van Ruysselede*". Het eerste straatdeel maakt tot 1843, bij het rechtekken van de Aalterstraat deel uit van de oude weg naar Aalter. Het tweede straatdeel staat op de Atlas der Buurtwegen (1842) beschreven als "*Chemin de celui dit Aeltrestraet commençant à la Chapelle au Chemin dit Poucques Straet*" of "*sHeerens Straet*". Heden een woonstraat met oudste bebouwing opklimmend tot de jaren 1930 (cfr. 25). Voorts overwegend vrijstaande of half vrijstaande

huizen uit de tweede helft van de 20ste eeuw. Een deel van de straat (nr. 24-30 en 36-44a) wordt getypeerd door een bouwproject uit 1997 gerealiseerd door *Huisvestingsmaatschappij voor Midden West-Vlaanderen*. Het C. Verhaegheplein is een zijweg uitgevend op een plein waar de *Huisvestingsmaatschappij voor Midden West-Vlaanderen* al in 1990 een aantal huizen had gebouwd. In 1986 wordt de Ringlaan ten oosten van het centrum en vlakbij de ommeegangstraat in gebruik genomen. Het laatste straatdeel, vlak en parallel lopend met de Ringlaan wordt enerzijds getypeerd door restanten van landbouwgebied met weiden en anderzijds door een industriezone, gevestigd langs de noordelijk gelegen Industriestraat (Van Vlaanderen & Vranckx 2008).

5.2 **Archeologische gegevens**

5.2.1 **Ruiselede**

5.2.1.1 **Bronstijdgrafcirkels**

Uit de luchtfotografische prospecties, uitgevoerd door de Universiteit van Gent, blijkt dat er zich op het grondgebied van de gemeente Ruiselede heel wat restanten van grafheuvels uit de bronstijd (2000 v.Chr. – 8ste eeuw v.Chr.) bevinden. De zandgronden langs de Poeke/Kale lagen in de bronstijd bezaaid met grafheuvels (Bourgeois et al. 1998, II, 70). In Ruiselede blijken de meeste grafheuvels zich te concentreren op een zandige tot zandlemige opduiking langsheen de Klaphullebeek met als mooiste aftekening een cirkel met een doorsnede van ruim 40 meter op een zandige rug ten zuiden van de Klaphullebeek, nabij de (oude) Diksmuidse Boterweg (vermoedelijke datering 1500 v.Chr.) (fig.13). De waterlopen, zowel de nog actieve als de verdwenen, lijken van belang te zijn geweest bij de terreinkeuze om de doden te begraven. Het morfologisch (vorm- en opbouwbeschrijvend) beeld is een belangrijk element in het archeologisch onderzoek van deze structuren. De lokale bodemgesteldheid, de orografische en de hydrografische eigenheid van de uitgekozen locaties worden heden ten dage als standaard indicieën herkend en erkend. Ten noorden van de Klaphullebeek en ten zuiden van de Poekebeek komen beduidend minder grafheuvels voor (Semey 1994, p. 103-110).

Fig. 13 ringsloten van bronstijdgrafheuvel nabij Klaphullebeek (Semey 1994, p.105;fig.1)

Romeinse weg?

Op basis van de prospectie via luchtfotografie (1995), besliste men in 1996 (15-23 april) over te gaan tot opgravingen om lijnvormige sporen, opgemerkt in de omgeving van de omwalde hoeve "Poelvoorde-Stoppenberghe" (cf. Zandvleugestraat nr. 12) te onderzoeken (kadastraal plan Ruiselede sectie B, blad 1, perceel 173b). Het betrof een dubbel lineair tracé die op minstens 3 percelen was te volgen over de een afstand van 400 m met een WNW-OZO verloop. Het was gelegen op een matig droge zandrug en had een gemiddelde hoogteligging van 18,5 m en bevond zich 2 m hoger dan de valleigonden van de Poekebeek (zuiden) en Klaphullebeek (noorden).

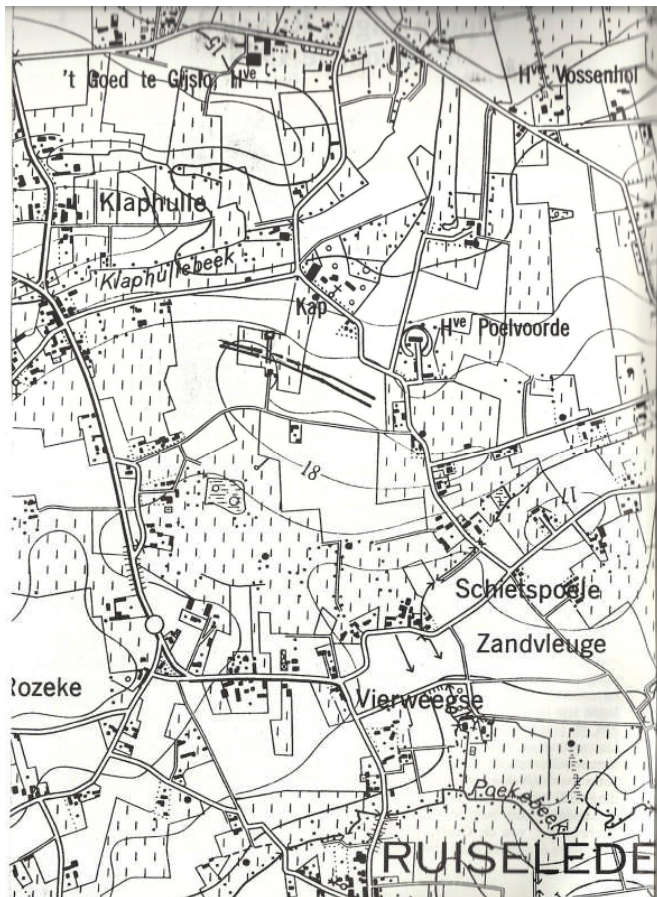

Fig. 14 topografische kaart (1/10.000) met aanduiding mogelijk wegtracé (Vermeulen & Hageman 1997, p9)

De site ligt op een 5,5-6 km in vogelvlucht van de site in de Ommegangstraat. Het kaderde in het dan recent door het NFWO goedgekeurde onderzoeksproject "Geografisch-archeologische studie van het wegennet en de landindeling in de Civitas Menapiorum tijdens de Romeinse periode". Een deelaspect van dit project betreft het identificeren en dateren van een reeks parallelle dubbelsporen die over verschillende percelen te volgen zijn maar meestal discordant zijn t.o.v. die percelen. Het onderzoek stond onder leiding van Prof. Dr. F. Vermeulen en werd hierbij bijgestaan door Beatrijs Hageman en Johan Deschieter. Er werd gekozen om de weg met één onderzoekssleuf min of meer loodrecht te doorsnijden op het meest westelijke perceel.

Fig. 15 Luchtopname van de site genomen door Jacques Semey op 8 augustus 1995. In het lichtgeel van ZW naar NO de recent gegraven riolering (Vermeulen & Hageman 1997, p.9; fig. 2)

De onderzochte oppervlakte bedroeg 135 m². Er werd één sleuf (N-Z oriëntatie) van 3 m bij 45 haaks op de weg en de zogenaamde vierkante structuur (bleek later accumulatie van windvallen en andere natuurlijke sporen te zijn) uitgezet. De opgravingen brengen een deel van een oud wegdek, met afwateringsgracht aan de zuidzijde aan het licht alsook enkele karrensporen. Deze 1,5 m brede en tot 0,8 m onder loopvlak bewaarde zuidgracht bezit een U-vormig profiel en vertoonde een donkerbruine tot zwarte humeuze zandvulling. In deze gracht worden archaeologicae uit de Romeinse periode aangetroffen, wat mogelijk wijst op het feit dat de weg teruggaat tot de Romeinse periode. Het gaat hier om een fragment van een dolium en een kruik alsook een stuk maalsteen in kwartsiet. Ook vindt men in dezelfde gracht artefacten uit de volle middeleeuwen terug (9de-12de eeuw). Over een zone van ca. 5 m breedte, ten noorden van deze gracht, werden een 7-tal karrensporen aangetroffen die allen parallel liepen met de gracht. Deze sporen bevonden zich niet allen op dezelfde diepte (60-75 cm diepte) en bevatten naast Gallo-Romeins aardewerk (Spaanse amfoor en dolium) ook laat middeleeuwse fragmenten. Dit doet vermoeden dat er meerdere wegfases zijn. Er werd aangenomen dat het wegdek van deze eenvoudige zandweg zich over deze zone van 5 m uitstrekte. De noordgracht werd niet aangetroffen maar bleek ook op de luchtfoto's in de

aangesneden zone niet zichtbaar te zijn. Twee meter ten noorden van de zuidgracht, tussenin de karrensporen, verliep een breed greppelspoor (60 cm breed gemiddeld) dat plaatselijk even diep was als de gracht. Dit betreft hier mogelijks een oude perceelsafbakening en bevatte enkele fragmenten van Romeinse dakpannen, één scherf handgemaakt Gallo-Romeins- en een scherf laat middeleeuws grijs aardewerk. Jammer genoeg waren er geen bruikbare monsters voor handen om een koolstofdatering (^{14}C) op toe te passen. Op enkele meters van de noordrand van de sleuf werd nog een (leemwinningskuil) kuil met een minimale breedte van 4,2 m aangetroffen. Deze leverde een 20-tal vol middeleeuwse scherven op, een stuk maalteen in basaltlava, dakpanfragmenten alsook een stukje bewerkte silex. (Vermeulen & Hageman 1997 ; Vermeulen & Hageman 1996).

5.2.1.3

Romaanse kerk?

Opgravingen uit de jaren 60 van de vorige eeuw in de huidige O.L.Vrouwekerk van Ruiselede hebben waarschijnlijk Romaanse resten blootgelegd. Er bestaat een discussie rondom dit gegeven. De eerste sporen van de aanwezigheid van een kerk dateren uit het jaartal 1106 n.Chr. In dit jaar werd door Baldricus, Bisschop van Doornik en Noyon, op verzoek van Tancredus, kanunnik van Doornik en patroonheer van de kerk van Ruiselede aan Lambertus (abt van S.berthen) en zijn monniken te St.Omaars het patronaat der pastorie van ruiselede geschonken d.i. het recht om aldaar een pastoor te benoemen.

Fig. 16 Zicht op de O.L. Vrouwekerk van Ruiselede

De eerste pastoors waren dan ook monniken uit de abdij van S.Omaars. Dat patronaat over de kerk van Ruiselede door de monniken van S.Omaars werd door verscheidene pausen bevestigd (1107 Paschalis II, 1119 Kallistus II, 1139 Innocentius III, ...). Volgens bevindingen uit de jaren 60 zou de romaanse kerk zich bevinden exact op de hedendaagse locatie van de kerk. Het zou gaan om een kleine kruiskerk in romaanse stijl die was opgebouwd uit zandsteen (veldsteen) en kalksteen. Op basis van de bouwstijl en de gebruikte materialen werd er in die tijd geconcludeerd dat de kerk zijn ontstaan kent rond het jaar 900 of begin 10de eeuw (De Smet 1968, p. 7-9). In 2005 en 2006 werd er gestart met werkzaamheden rondom de kerk in voorbereiding van de dorpskernvernieuwing en marktaanpassingen. Voorafgaand vonden er

graafwerken plaats buiten de kerk ter hoogte van het hoogkoor en de sacristie (en nieuwgebouwde winterkapel die toen werd afgebroken). Op een diepte van 2-3 meter werden baksteenmassieven, de basis van grondbogen waarop een ouder zuidkoor was gefundeerd, gevonden. De archeologische datering werd op de overgang van de 14de naar de 15de eeuw geplaatst maar is volgens de archeoloog (Dewilde M., VIOE) onzeker (Pers.Comm Braet & Dewilde). Gezien beide bevindingen niet met 100 % zekerheid kunnen gestaafd worden moeten we dit met de nodige voorzichtigheid benaderen.

5.2.1.4

CAI

De CAI (Centraal Archeologische Inventaris) heeft maar één locatie op het gebied van Ruiselede. Het betreft structuur/locatie 75176. Het gaat hier om sterk verstoorde kuilen met grijs en rood aardewerk die in eerste instantie (aansnijding bij wegwerkzaamheden Diksmuidse Boterweg) als Gallo-Romeinse brandrestengraven waren geïnterpreteerd. Uit een zeer beknopt onderzoek in 1986 bleek dat het ging om kuilen die mogen toegeschreven worden aan de laatmiddeleeuwse periode. Mogelijk houden ze verband met de verdwenen bewoning aan de Smissestraat. Deze vindplaats moet op ongeveer 3,5 km ten NW gesitueerd worden van de site in de Ommegangstraat.

5.2.2

Ruiselede in een breder archeologisch kader

Het grondgebied van Ruiselede is op archeologisch vlak zeer slecht gekend. We zitten als gevolg met een gedeeltelijke terra incognita voor het gebied. Meerdere vondsten in de nabijheid alsook die paar in Ruiselede wijzen wel op een aanwezigheid van de prehistorische mens (bronstijdgrafcirkels-ijzertijd-monument-mogelijke Romeinse weg,...) maar zeggen ons niet veel meer. Kennis van de bewoning en grafrituelen in de zandleemstreek zijn sowieso slecht gekend.

Op een meer regionaal niveau zit het gebied in een archeologisch rijke zone. Meerdere vondsten te Aalter (Groendreef, Langevoorde, Manewaarde, Loveldlaan, Kerkhof, Brug,..) Tielt (Kanegem, Pittem, ..) en Deinze (Terwilgenstraat, Sint-Martens-Leerne) tonen een rijk historisch verleden van de streek gaande van de prehistorie tot de middeleeuwen.

Het plateau van Tielt (Centraal en zuidelijk Ruiselede liggen op de uitloper hiervan waaronder ook de site in de Ommegangstraat) loopt van WNW naar OZO langs de grenslijn tussen het overwegend zandige deel van de Vlaamse Vallei en het vruchtbaardere gebied van zandlemig Vlaanderen. Het gebied rond het Plateau van Tielt dat na de laatste ijstijd tot een Atlantisch eikenbos was geëvolueerd, bleef tot de 8ste eeuw n.Chr grotendeels met bos bedekt. Met zijn talrijke bronnen, poelen en beken bleek dit natuurbos in het mesolithicum (8000-4000 v.Chr.) en neolithicum (4000-2000 v.Chr.) een gunstige omgeving voor de jagers verzamelaars. Er werd zowel silex van buiten het gebied aangevoerd maar in de zand- en kleisedimenten ten noorden en zuiden van de cuesta was er ook silex ("lokale vuursteen") te vinden.

Eerste echte bewijzen van menselijke aanwezigheid werd in het begin van de 20ste eeuw verzameld. Claerhout Juliaan vond een silexafslag alsook een dubbele schrabber in de Beernegemstraat. Diezelfde persoon alsook Gillès de Pélichy Calmeyn vonden grote hoeveelheden silexartefacten in Pittem en Egem door middel van systematische veldprospecties. Calmeyn vond heel wat silexwerktuigen in Tielt te plaatsen in het meso- en neolithicum. Een enkele

vondst uit Pittem kan geplaatst worden in het midden paleolithicum (boordschrabbers en afslagen met sporen van centripetale bewerking) en duidt meer op een toevallige aanwezigheid van de prehistorische mens. Deze zochten graag waterrijke omgevingen op maar bezochten ook de cuestaskam en omliggende heuvels. Dit blijkt meermaals uit de grote hoeveelheden silex die op iedere vlakdekkend opgraving worden gevonden in de buurt (Aalter-Poeke-Tielt-...).

Claerhout vond in Dentergem ook nog bronzen voorwerpen, sieraden en aardewerk uit de metaaltijden. Luchtfotografisch onderzoek van Prof. Doc Bourgeois J., Meganck M. en Semey J. bevestigde de aanwezigheid op Tielts grondgebied en omstreken (o.a. Ruiselede) van de mens in de bronstijd (2000-800 V.Chr.) (Ostyn 2009, p. 25-27). Meerdere grafcircels konden gedetecteerd worden zoals op de noord- en westrand van de centrale heuvelrug in Aarsele, één in Kanegem, drie in een kleine concentratie ten NO van de Tieltse stadskern (Rozenboomwijk), een stuk of 10 exemplaren nabij de Klaphullebeek in Ruiselede alsook exemplaren in Poeke/Lotenhulle, Aalter (o.a. Woestijne), Wingene en Schuiferskapelle (Semey 1994, p. 103-110).

Het gebied van Ruiselede en omstreken kunnen we plaatsen in de civitas Menapiorum tijdens de Gallo-Romeinse periode. In Pittem zijn reeds resten aangetroffen van Gallo-Romeins bouwmateriaal (tegulae en imbrices) in de buurt van het zgn. 'heidens kerkhof'. In het Tieltse en omstreken zijn nog geen villae aangetroffen. In 2005 aan de voet van de Tieltse hallentoren op de markt vond Janiek De Gryse Gallo-Romeins aardewerk en ter hoogte van de herberg 'De Wildeman' vond zij een randstuk van een Romeinse wrijfschaal. Op de grens tussen Tielt en Schuiferskapelle zijn dan nog bronzen en glazen gebruiksvoorwerpen uit de Gallo-Romeinse periode aan het licht gekomen. In Pittem heeft Georges Snauweart in 1946 bij werkzaamheden in zijn tuin een zilveren tetradrachme gevonden die geslagen was door de Parthische koning Phraates IV (38-2 v.Chr.). In 1828 is er dan nog een gouden munt van keizer Nero (54-68 n.Chr) aangetroffen in Pittem. Diezelfde Juliaan Claerhout vond fragmenten van een kleine olielamp, terra sigillata fragmenten alsook een bronzen munt uit de tijd van keizer Trajanus (Ostyn 2009, p. 25-27).

Dit alles versterkt zeker de hypothese dat er iets van bewoning moet aanwezig zijn geweest rondom het Tieltse in de Romeinse periode (Ostyn 2009, p. 25-27). Over de naam Tielt die zou teruggaan op 'Tiletum' (1105) en deze op zijn hand naar 'Tegulae' is er ook nog heel wat discussie (discussie Hollevoet Frans).

Niet alleen rond Tielt maar ook de streek van Aalter is zeer goed gekend op archeologisch vlak voor zowel de ijzertijd als Romeinse periode.

De sites Aalter-Brug-Noord en Aalter Lakenland ten oosten van de N44 leverden vooral nederzettingssporen uit de ijzertijd op (De Clercq 2000 ; De Clercq en Mortier 2001 ; De Clercq en Mortier 2002). Ook de site van Aalter-Langevoorde illustreert het belang van de Kale-vallei en leverde een ritueel enclos uit de ijzertijd op, een volledige Romeinse nederzetting met 2 hoofdgebouwen, bijgebouwen alsook grachten (De Clercq et al. 2005 ; Eggermont et al. 2008). Op geringe afstand van de site Langevoorde kunnen we de vindplaats Groendreef plaatsen die zowel ijzertijd- als Romeinse sporen opleverde. Aalter-Kerkhof onthulde de resten van een hoofdgebouw uit de vroege ijzertijd (Hoorne et al. 2006). Zowel uit luchtfotografie als uit opgravingen

(Prof.Doc. Bourgeois J., Ugent) is de site van Aalter-Woestijne gekend en kan deze geplaatst worden tussen de ijzertijd en de middeleeuwen. Nog gekend is de site van Aalter-Loveld met zijn Romeinse militaire aanwezigheid gelegen op een 22 m hoge, tertiaire opduiking (Hoorne et al. 2006).

In Sint-Martens-Leerne (groot Deinze) tenslotte werden bij opgravingen aan de hoek van de Damstraat en de Cassimanstraat een Gallo-Romeins brandrestengraf aangetroffen. Het perceel grensde aan een terrein waar prof. Dr. F. Vermeulen in 1984 reeds een klein maar zeer rijk grafveld uit de 2de tot 3de eeuw n.Chr ontdekte (Vermeulen 1985).

Dit alles situeert een rijk verleden van de streek (Ruisselede-Aalter-Tielt-Deinze) gaande van de prehistorie tot de middeleeuwse periode. Verder onderzoek in de toekomst zal dit beeld alleen maar versterken en de puzzel aanvullen.

5.2.2.1

Een Romeinse weg of wegen??

Het blijft de vraag of er tijdens het late keizerrijk een weg was die door Tiletum (Tielt) liep. Gauchez V. stelde reeds in 1882 het bestaan van een dergelijk diverticulum voor. Het zou gaan om een aftakking van de weg Boulogne-Bavay-Tongeren-Keulen die vanuit Bavay over Blicquy, Kerkhove, Waregem, St Elooïs Vijve, Tielt, Wingene en Oostkamp richting Wenduine liep. Ook Joseph Mertens haalde in zijn studie van 1955 de mogelijkheid van een dergelijke weg aan. In tegenstelling tot Gauchez liet Mertens de weg van Wingene over Ruddervoorde en Aartrijke naar Oudenburg lopen. Het blijft voorlopig allemaal hypothetisch en het is wachten op gericht onderzoek om deze vermoedelijke weg aan te tonen (Ostyn 2009, p. 25-27).

Op de grens Aalter-Ruisselede ligt een deel van een oude weg tussen Gent en Brugge er nog onverhard bij (foto). In totaal waren er een viertal oude wegen tussen Gent en Brugge. Een meer zuidelijk gelegen weg werd de Diksmuidse boterweg genoemd. Noordelijker lagen de Hogen Gentsen Heerweg en Nederen Gentsen Heerweg: dit was in feite eenzelfde weg met twee parcours. Een zomerweg en een winterweg waarbij laatste op hogere (drogere) gronden was gelegen.

Nog zo een hypothetische weg betreft de Diksmuidse Boterweg in Ruisselede. Het betreft een korte, nu doodlopende weg vanaf de Wingenesteenweg die een restvlak is van een oude handelsweg tussen Wingene en Ruisselede die al zeker teruggaat tot de late Middeleeuwen. Op het grondgebied van Ruisselede volgt het oude tracé een deel van de Klaphullestraat, Zandvleugelstraat, Zandstraat en Axpoelmolenstraat. Dat het hier om een Romeinse weg gaat die Gent over Diksmuide met Kassel zou hebben verbonden is ook hier weer zuiver hypothetisch. De oudste vermelding van deze weg dateert van 1548 als "den dixmuyschen wech loop daer deure" en in 1587 "lancx de Watermuelene van Axpoele duer de meersschen tot aenden Ghendschen Wech loopende naer Dixmuyde". De straat staat aangeduid op de "Grenskaat tussen de kasselrijen Kortrijk en de Oudburg" van 1627, geschilderd door landmeter Lodewijk de Bersacques als "den boterwech nar dicxsmude" ter hoogte van de huidige Klaphullestraat en even verder op grondgebied Aalter ter hoogte van de Oud Leykenstraat. Op een kaart van 1686, uit het renteboek van de heerlijkheid Sint-Pieters-Schalklede, maakt de "dicksmuyschen boterwegh" deel uit van de huidige Wingenesteenweg. Op de Atlas der Buurtwegen (1842) sluit de straat nog aan met de Smisseweg, staat hier beschreven als "Chemin du hameau

Klaphulle au Banckers Goed" of "Dixmuudschē Boterweg" als een weg met erfdiensbaerheid (Van Vlaenderen & Vranckx 2008).

Fig. 17 Oude weg tussen Gent-Brugge ter hoogte van Schuurlo (Aalter)

(Vanmaele Nele, web)

5.2.3 **Proefsleuvenonderzoek**

In hoofdstuk 2 is reeds stil gestaan bij de problematiek van het vooronderzoek. Toch zijn de resultaten van het proefsleuvenonderzoek essentieel voor het vervolgonderzoek. Daarom vatten we kort de resultaten samen.

Tijdens het onderzoek werden 16 sleuven getrokken verspreid over het plangebied. Het onderzoek situeerde enkele grachten, greppels, paalsporen en

kuilen waarvan vermoed werd dat ze deel uitmaakten van erven uit de ijzertijd en Romeinse tijd.

In het noorden van het plangebied werd een deel van een gebouw aangesneden die op basis van vondsten in de ijzertijd kon gesitueerd worden.

In het zuidoosten van het plangebied kwam een greppelsysteem aan het licht. Ook werd een houtskoolrijk kuil van 30 cm diep en een maximaal 3,7 meter brede gracht aangesneden. In deze gracht bevond zich Romeins aardewerk.

Op basis van de vondsten en structuren werd gedacht één of meerdere woonerven uit de ijzertijd en/of Romeinse tijd te hebben aangesneden. Er werd geadviseerd 1,5 ha vlakdekkend op te graven.

6 Werkwijze

6.1 Algemeen

Het onderzoek gebeurde conform de eisen vastgelegd in de Bijzondere Voorschriften van de opgravingvergunning.

De aanleg van het vlak gebeurde in eerste instantie machinaal. Hierbij werd de bovenste grond (ploeglaag en gebioturbeerde horizont of oude ploeglaag) met een kraan van 21 ton (op rupsbanden), voorzien van een 2 m. brede vlakke graafbak, afgegraven tot op het zogenaamde archeologische niveau ($\pm 0,80$ m - 1,10 m onder maaiveld). Gedurende een 5-tal dagen is beroep gedaan op een dumper (fig.). Deze kon nadien niet meer ingezet worden door het slechte weer.

Fig. 18 Zicht op kraan met dumper in zuiden van werkput.

Fig. 19 Zicht op noordelijk deel werkput na afgraven

Tijdens het opvolgen van deze kraanwerken door minstens 2 archeologen werd het pas aangelegd vlak opgeschaafd en de grondsporen aangekrast door de projectleider. Ook werd er systematisch over het ongeschaafde vlak met de metaaldetector gelopen om eventuele metalen objecten op te sporen.

Oppervlaktevondsten al dan niet behorend tot spoor werden verzameld en ingevoerd in lijsten. Elk spoor werd genummerd. Tijdens en na het afgraven met de kraan werden overzichtsfoto's genomen en kon alles digitaal ingetekend worden. Van ieder spoor werd er een sporenfiche ingevuld met alle relevante info.

Nadat alles digitaal was ingemeten en de veldtekening was geprint kon met de plannen op het veld reeds een eerste interpretatie gebeuren. Wanneer mogelijk werden de sporen geïdentificeerd en aan structuren toegeschreven.

Vervolgens werden de sporen gecoupeerd (fig. 20). In de mate van het mogelijke gebeurde dit per herkende structuur. Afhankelijk van de grootte, de vorm en de overschijdingen van de sporen onderling werden één of meerdere coupe-assen gehanteerd. Deze werden ook digitaal ingemeten en nog eens aangeduid op een recente papieren versie. De aldus verkregen profielen werden gefotografeerd, analoog ingetekend op schaal 1/20 en beschreven. Eventueel vondstenmateriaal werd verzameld in vondstzakken per laag en spoor. Waar nuttig werden bulkstalen en/of pollenstalen genomen. De vondsten en monsters kregen een code met zich mee en werden ingevoerd in lijsten op het veld. Dit alles om een gestructureerd overzicht te verkrijgen. Ook werden de sporenfiches aangevuld van de reeds gecoupeerde sporen. Tenslotte werd de resterende vulling in de mate van het mogelijke verder onderzocht op vondsten.

Fig. 20 Veldopname van het couperen van de sporen (28 oktober 2009)

Waterputten- en kuilen werden wegens de grote diepte machinaal gecoupeerd. Na een periode van bemaling (fig. 21) werd machinaal verdiept waarbij de veiligheid centraal stond.

Fig. 21 Veldopname van bemaling rond waterput 163 (4 februari 2010)

Op enkele plaatsen werd de bodemopbouw van het terrein onderzocht door middel van wandprofielen. Ook deze werden gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1/20.

Tijdens en na het terreinwerk werden de resultaten verwerkt en gerapporteerd. De rapportage gebeurde conform de eisen in de Bijzondere Voorschriften. Het betreft dus een basisrapportage. De nadruk werd in de eerste plaats gelegd op het aanmaken van een grondplan en een digitaal archief, een beperkte determinatie van de vondsten en een eerste interpretatie van de grondsporen. Ook is het vondstenmateriaal gewassen, deels getekend en bestudeerd. De relevante stukken werden hierna getekend en gefotografeerd. Voor de determinatie van het aardewerk werd een beroep gedaan op Dr. Wim De Clercq (Ugent), Johan Deschieter (Pam Velzeke) & Dr. Joris Sergant (Ugent). De uitwerking van de bulk –en pollenmonsters zou gebeuren na de opgraving alsook eventuele verdere vondstuitwerkingen en conservering.

6.2 ***Digitaal inmeten***

Bij de start van het project werd door de projectleiding geopteerd om alle sporen digitaal in te meten door middel van een Total Station. Aangezien de opdrachtnemer voorzag in software en hardware om de digitale info op de locatie te bewerken kon op een dynamische manier met het kaartmateriaal gewerkt worden. Het stelde de medewerkers in staat om sneller structuren te herkennen en gericht te couperen. Evaluaties, conclusies en interpretaties die vaak pas na het veldwerk worden gemaakt konden nu reeds tijdens het veldwerk gebeuren.

De opmeting zelf gebeurde met een Leica 1101+ toestel met een minimale afwijking van 0.3 milligon. Hierbij werden twee Leica spiegels gebruikt, een normale Leica rondprisma en een Leica miniprisma. De digitale verwerking van de meetgegevens werd uitgevoerd met GeOpus en AutoCad 2010. De

GeOpus-tool is een application speciaal geschreven voor AutoCad en wordt veelal door landmeters gebruikt. Het stelt AutoCad in staat om de ruwe, gecodeerde GIS file van het toestel om te zetten in een leesbare 3D tekening. Voor het werk in de archeologie werden de GeOpus conversie protocols aangepast naar een voor ons logische en relevante layerstructuur.

De verdere verwerking en het tekenkundige aspect werd met AutoCad volledig afgewerkt.

Dit alles resulteert in een gelayerde tekening, waarbij alle sporen op een aparte layer, per vlak, per sleuf, etc. gelegen zijn. Op deze manier is het eenvoudig om groepen sporen te accentueren of weg te laten in deeltelingen.

7 Resultaten

7.1 Algemene inleiding

De aangetroffen archeologische sporen waren over het algemeen relatief moeilijk leesbaar als licht witgrijze tot donkergrijze verkleuringen tegenover de meestal lichtbruine sterk gebioturbeerde moederbodem (fig. 22). Dit is typisch voor zandleem- en leembodems (fig. 22). Op de lager gelegen delen van het terrein kleurde de moederbodem echter bruingrijs, wat wijst op een voormalig grilliger microreliëf. De sporen worden in dit rapport chronologisch voorgesteld. Niet elk spoor zal worden toegelicht, de focus ligt op de herkende structuren, enkele bijzondere contexten en hun betekenis op het niveau van de site. Er werden sporen en/of vondsten aangetroffen uit de steentijd, de protohistorie, de late ijzertijd - vroeg-Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de recente tijden (fig. 8). De datering van de sporen berust op het zeer weinige aangetroffen vondstmateriaal of de samenhang met andere wél gedateerde sporen. Wanneer een datering op basis hiervan niet mogelijk bleek werden de sporen wanneer mogelijk in de tijd geplaatst op basis van hun vorm, vulling en aflijning. Dit bleek al vlug niet echt op te gaan gezien te vele kleurvullingen van sporen aanwezig op de site. Het was niet mogelijk op basis van alleen de vulling en spoor toe te schrijven aan een periode. Ook de grote diepte van het leesbare archeologische vlak ten opzichte van het hedendaagse loopvlak was niet bevorderlijk. Het merendeel van de sporen was zeer miniem bewaard en liet geen verregaande interpretaties toe.

Fig. 22 Veldopname van spoor 522 in het vlak

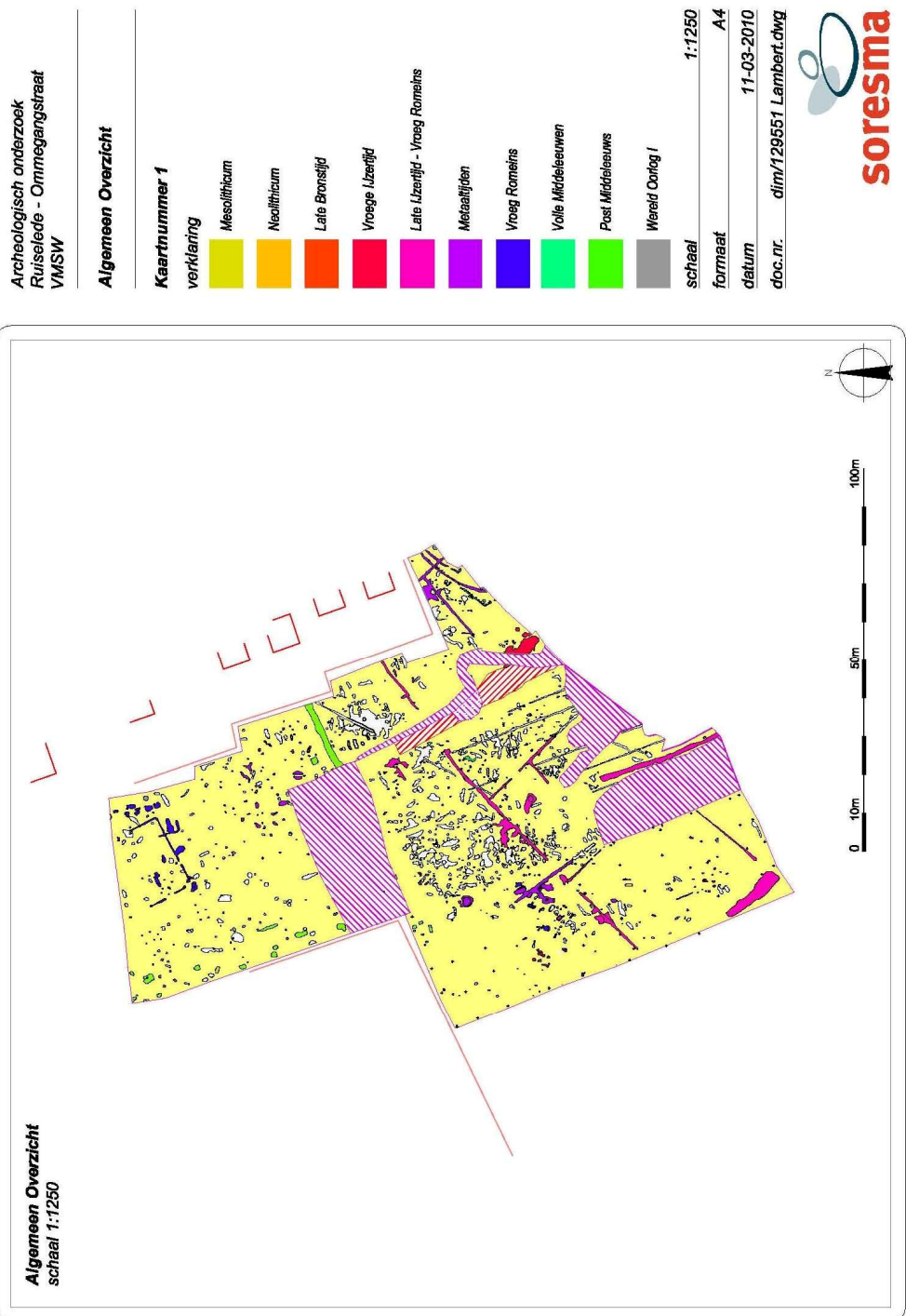

Fig. 23 Algemeen grondplan met aanduiding van alle aangetroffen sporen (schaal 1/1250)

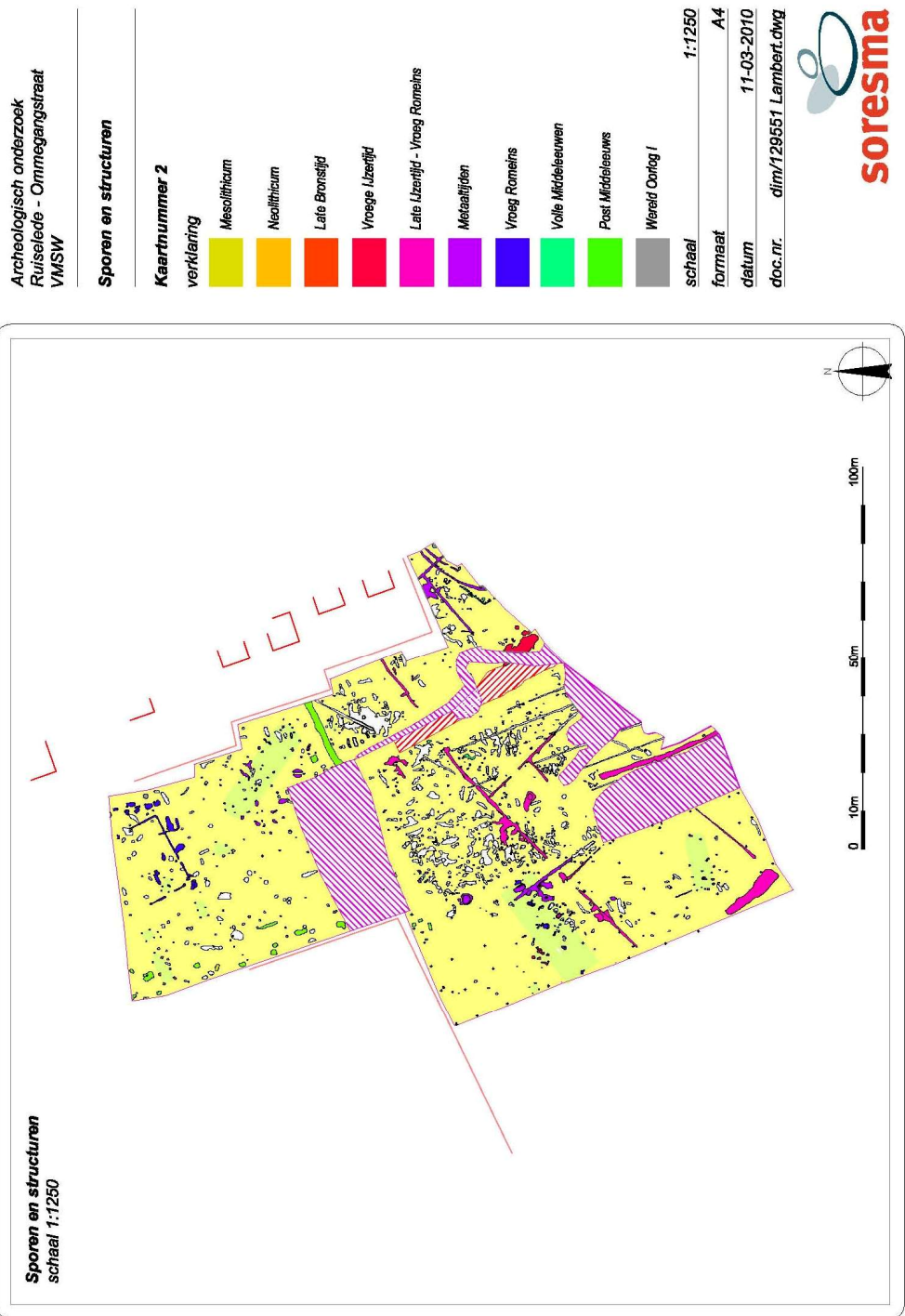

Fig. 24 Algemeen grondplan met aanduiding van alle aangetroffen structuren (schaal 1/1250)

Fig. 25 Algemeen grondplan met aanduiding van alle aangetroffen structuren (1-13)
(schaal 1/1250)

7.2 **Losse vondsten**

Tijdens het onderzoek werden verspreid over het plangebied meerdere 'losse' (niet meer in situ) vondsten aangetroffen en verzameld. Deze kwamen aan het

licht bij het afgraven van de gebioturbeerde horizont of oude ploeglaag en aan het loopoppervlak.

De oudst herkenbare vondst betreft lithisch debitagemateriaal, al dan niet bewerkt, en afslagen die tevoorschijn kwamen in het noordelijke deel van het plangebied. Dit deel van het onderzoeksgebied ligt beduidend hoger dan de rest. Een eerste determinatie wijst zowel op aanwezigheid in het laat neolithicum, maar meer nog in de metaaltijden. Het lithisch materiaal is homogeen van grondstof: donkergrijze fijnkorrelige silex van relatief goede kwaliteit.

Doch door zware landbouwactiviteiten vertoont het merendeel van deze silexvondsten sterke ploegafslagen die een verdere interpretatie bemoeilijken. Deze vondsten geven slechts in beperkte mate inzicht in de relatie tussen mens en landschap. Vooral uit het historisch-geografische onderzoek is gebleken dat o.a. dit deel van het zandleemgebied in prehistorische perioden zeer intensief is gebruikt. De streek van Ruiselede/Tielt/Aalter had in de prehistorie een sterke aantrekking. Meerdere oppervlaktevondsten, op al deze sites, van silex tonen een aanwezig zijn van de mesolithische jagers/verzamelaars tot de sedentaire metaaltijd boeren.

Verder kon nog een handvol scherven verzameld worden uit de gebioturbeerde horizont/oude ploeglaag. Op basis van het baksel kunnen we het merendeel plaatsen in de metaaltijden. Het betreft hier telkens handgemaakte scherven verschaald met chamotte. Door de afwezigheid van herkenbare randtypes, decoratie of beschildering kunnen ze niet specifiek worden gedateerd.

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn er een beperkt aantal 'losse' Romeinse scherven aan het licht gekomen. Het betreft hier een sterk vergane randscherf van een mortarium met Bavy baksel. Meer in het noorden van het plangebied werd een vroege wandscherf van een kruik uit Keulen (fig. 26) & wandfragmenten van een amfoor aangetroffen. Gezien de sterk gefragmenteerde staat van de scherven kon geen verdere type bepaald worden.

Fig. 26 & 27 Fotografische opname wandscherf van kruik uit Keulen & lemmet van mes

Verspreid over heel het plangebied kwamen veelvuldig postmiddeleeuwse en recente scherven alsook metalen vondsten aan het licht. Het gaat hier om steengoed, glas, botmateriaal, etc. In het oosten van het terrein (nabijheid het aangetroffen grafveld) is op een -60 cm onder het maaiveld nog een kogel uit WO I aangetroffen. Het betreft hier een Engelse kogel voor de Lee-Enfield rifle dat van 1895 tot 1965 in gebruik was.

Fig. 28 Fotografische opname bomfragment en kogel

Bij het onderzoeken van de gebioturbeerde horizont/ oude ploeglaag met de metaaldetector werd nog het lemmet van een mes aangetroffen. Gezien er zich in die buurt geen relevante archeologische sporen bevonden is een plaatsing van deze vondst moeilijk. Mogelijk gaat het hier om een Romeins of middeleeuws meslemmet.

Al deze vondsten werden verzameld, digitaal ingemeten en beschreven.

7.3

Sporen van natuurlijke oorsprong

Over heel het plangebied werden sporen van bodemkundige en natuurlijke aard aangetroffen. Verspreid over het terrein werden sporen van windvallen gevonden (fig. 29). Een paar van deze windvallen werden gecoupeerd waarbij een gering aantal vondsten werd gerecupereerd. Het gaat hier telkens om lithisch debitage-afval en een paar afslagen met retouches. Opvallend is het feit dat deze windvallen de sporen niet tot heel weinig oversnijden behalve een paar exemplaren die over het grafmonument liggen. Ook zijn er geen antropogene sporen gegraven in deze windvallen. Her en der werden op het terrein ook een aantal kuilen aangesneden met een witte kleur (fig. 30). Deze worden zowel op de hogere delen van het terrein (noordelijk en centraal gelegen deel van het plangebied) als op de lagere zones aangetroffen.

Fig. 29 Veldopname van windval (600/601/622)

Fig. 30 Veldopname van natuurlijk(?) spoor (403)

Ze staan sterk in tegenstelling met het overgrote merendeel van de sporen (85%) die een lichtgrijze tot donkergrijze kleurenpalet vertonen. Het gaat telkens om kuilen die geen archaeologica opleveren en een homogeen opvullingspakket vertonen. Ook kon er geen houtskool uit hun vulling gerecupereerd worden. Slechts een paar hebben duidelijke uitlogingssporen. Wel veelvuldig aanwezig zijn de bioturbatiesporen die door het spoor zijn geweest. In hoeverre we deze kuilen kunnen bestempelen als natuurlijk of antropogeen is niet duidelijk. Gezien de moeilijke leesbaarheid van de zandleembodem en gekende witte sporen op andere sites (Menen,) die een

prehistorische datering opleveren mag een antropogene aard niet uitgesloten worden.

7.4 **Ongedateerde sporen en structuren**

7.4.1 **Bijgebouwen**

7.4.1.1 **6palige spieker (structuur 2)**

Slechts een 7tal meter ten ZW van het grafenclos (zie verder) werd opnieuw een zwerm paalsporen ontdekt waarin een 6palige spieker (478, 482, 472, 480, 530, 531) kon ontwaard worden (fig. 31).

Mogelijk gaat het om een 8palige spieker maar is de 8ste paal weggegraven. Een 7de paalspoor (533) in de NO korte wand behoort mogelijks tot deze structuur. De 7de paal (533) is nog aangetroffen maar was heel miniem bewaard. De structuur (als je 6palig rekent) is ONO-WZW gericht en is 5,6 op 2,4 m groot. De paalsporen gaan tussen de 8 en 25 cm diep en hebben een vrij homogenen lichtgrijze vulling.

Dit gebouw kon niet gedateerd worden op basis van de vondsten.

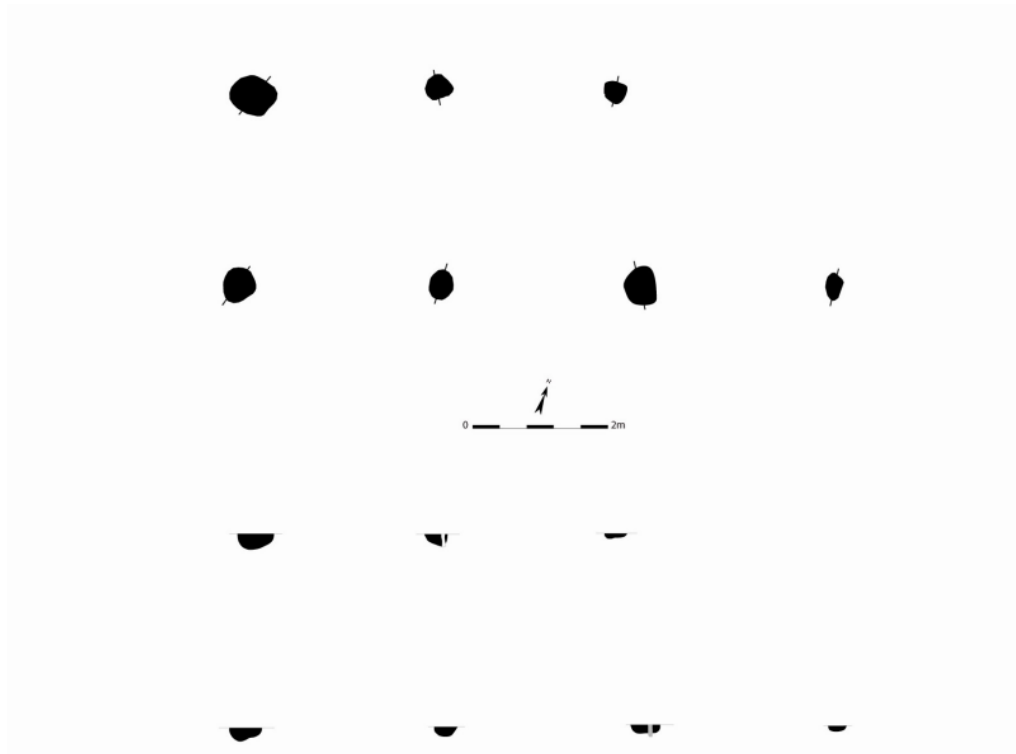

Fig. 31 Grondplan en coupes van structuur 2 (schaal 1:100)

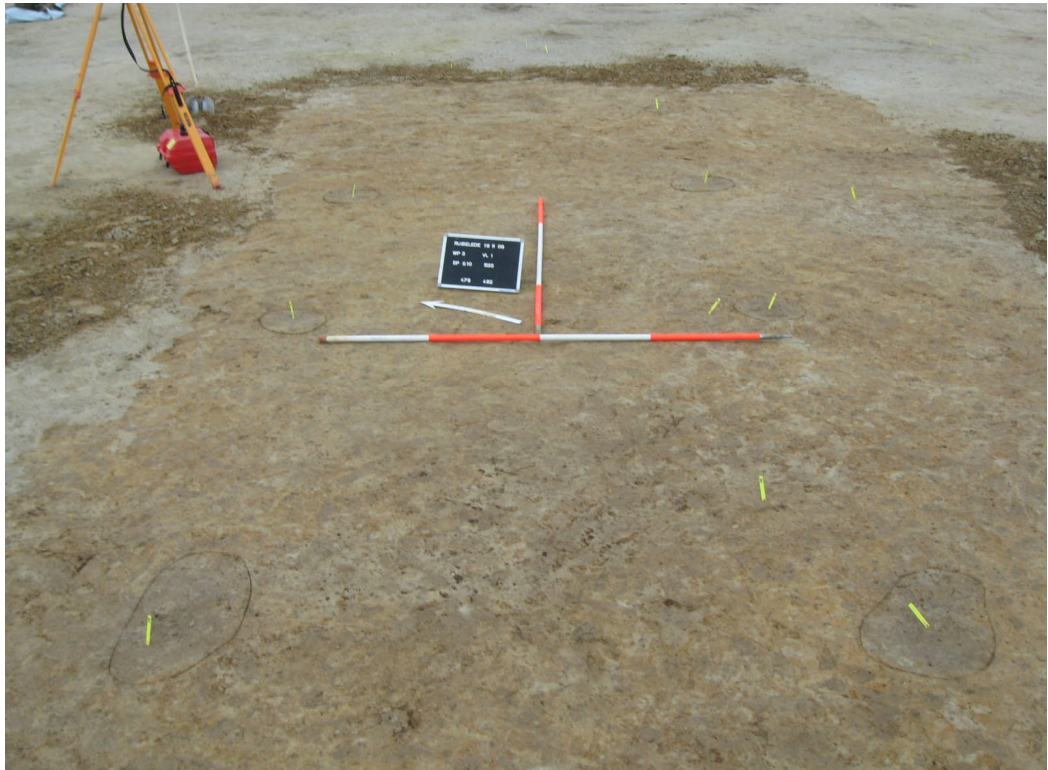

Fig. 32 Veldopname 6palige spieker (structuur 2)

7.4.1.2

6 palige spieker (structuur 3)

In de zuidwestelijke hoek van het grafenclos vlak naast graven 512/548 en 549 werd een zespalige spieker aangetroffen bij het afgraven (fig.33-34).

De structuur (513-515-516-514-551-518) is OZO-WNW gericht en is 5,1 op 3,2 m groot (fig. 33). De paalsporen gaan gemiddeld een 20-tal cm diep. Ze hebben een homogene lichtgrijze vulling met hier en daar wat houtskoolspikkels. Ook hier kon de structuur op basis van de vondsten niet gedateerd worden. Wel een dateringselement betreft de ligging van de spieker.

Gezien de structuur zich pal in een vroeg-Romeins grafenclos bevindt zal de spieker zeker niet uit deze periode dateren. Een grafmonument oefent doorgaans een sterke kracht uit op mensen en is een plaats die gerespecteerd wordt. Het lijkt dus onwaarschijnlijk dat dit gebouw is ingeplant binnen een enclos en naast een graf. Vermoedelijk dateert de zespalige spieker uit de metaaltijden of een jongere Romeinse periode.

De kans bestaat dat het gaat om een gebouw dat gelinkt kan worden aan het grafmonument zelf (schrijn, gebedsplaats,...). Daar konden geen vergelijkingen voor gevonden worden.

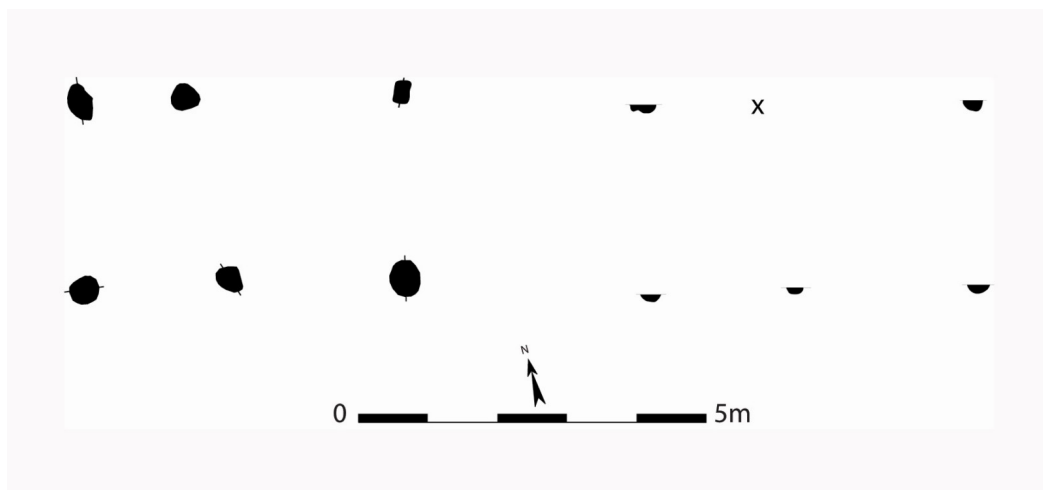

Fig. 33 Grondplan en coupes van de 6palige spieker (structuur 3) (schaal 1:100)

Fig. 34 Veldopname zespalige spieker (structuur 3)

7.4.1.3

4 palige spieker (structuur 4)

Een 10tal meter ten noordwesten van de NW hoek van het grafenclos werden 4 paalsporen (458-459-456-461) aangetroffen die een rechthoek van 3 op 3 m vormen (fig. 35). De structuur is NNW-ZZO gericht. De hoekpalen hebben een homogene donker tot licht grijze vulling en een diepte tussen de 12 en 24 cm. Geen enkel van deze sporen leverde vondsten op. Door de oriëntatie, ligging en de vulling en aflijning van de sporen lijkt het mogelijk in de metaaltijden te passen. Deze interpretatie is speculatief.

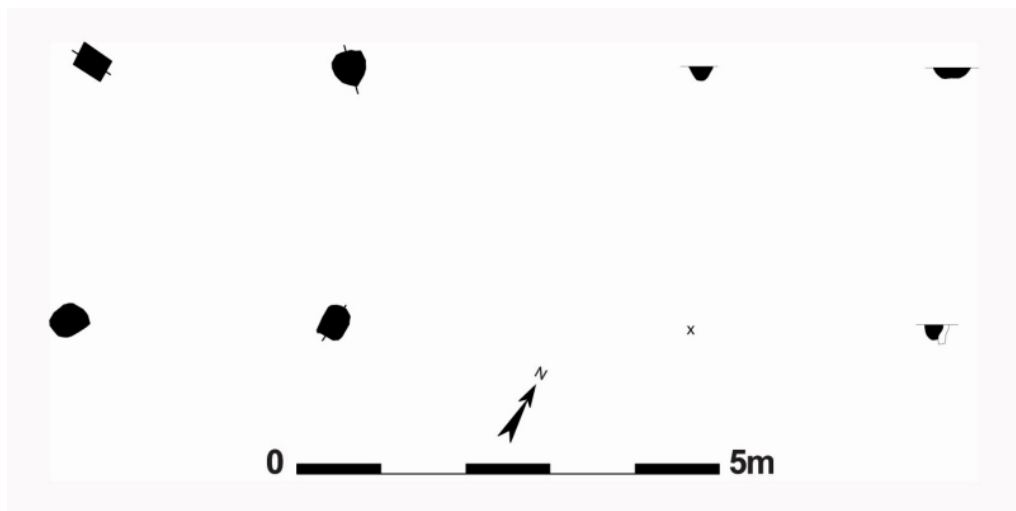

Fig. 35 Veldopname van de 4palige spieker (structuur 4) (schaal 1:100)

Fig. 36 Veldopname van de vierpalige spieker (structuur 4)

7.4.1.4

4 palige spieker (structuur 9)

Tegen de oostelijke putwand net onder de recente gracht 705 werden 4 hoekpalen (847, 846, 840, 841, 856, 855) van een constructie aangesneden. De 4palige spieker is NNO-ZZW gericht en meet 2,8 op 4,1 m.. De hoekpalen hebben een homogeen donkergrijze kleur en een bewaarde diepte tussen de 8 en 32 cm. De palen in het noorden zijn ontdubbeld. Kuil 845 die mogelijk een windval is hoort niet bij de constructie gezien zijn sterk witte kleur. Geen enkele van de sporen leverde archaeologicae op.

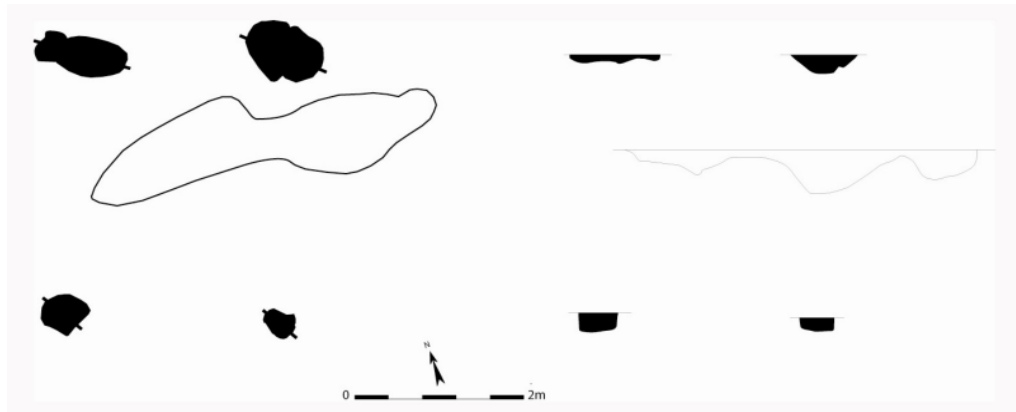

Fig. 37 Coupes en grondplan van de 4palige spieker (structuur 9) (schaal 1/100)

7.4.1.5

4 palige spieker (structuur 11)

Tegen de westelijke sleufwand is bij het begin van het afgraven een 4palige spieker aan het licht gekomen. De 4 paalsporen (170, 144, 145, 146) vormen een vierkant van 2,2 op 2,2 m. De spieker is NW-ZO gericht. De paalsporen hebben een heterogeen licht grijs/zwarte vulling. De spoortjes bleken net als de rest van de aangetroffen sporen zeer ondiep bewaard te zijn. Slechts een goeie 12 cm gemiddeld. Geen enkel van deze sporen leverde vondsten op. Het spoor bevindt zich tegen de onmiddellijke westgrens van het opgravingsgebied. Aangezien een spieker vaak centraal op een erf ligt, is het duidelijk dat de waardevolle archeologische zones zich buiten het opgegraven gebied bevinden.

Fig. 38 grondplan en coupes structuur (schaal 1/100)

Greppels (late ijzertijd en/of vroeg-Romeins?)

In het zuiden van het werkgebied zijn in de laatste fase van de opgraving een aantal greppels aangesneden. Ze zijn slechts fragmentair bewaard op bepaalde plaatsen. Toch kan het traject dat ze beschrijven toegeschreven worden aan als de afbakening van 1 of meerdere erven (fig.).

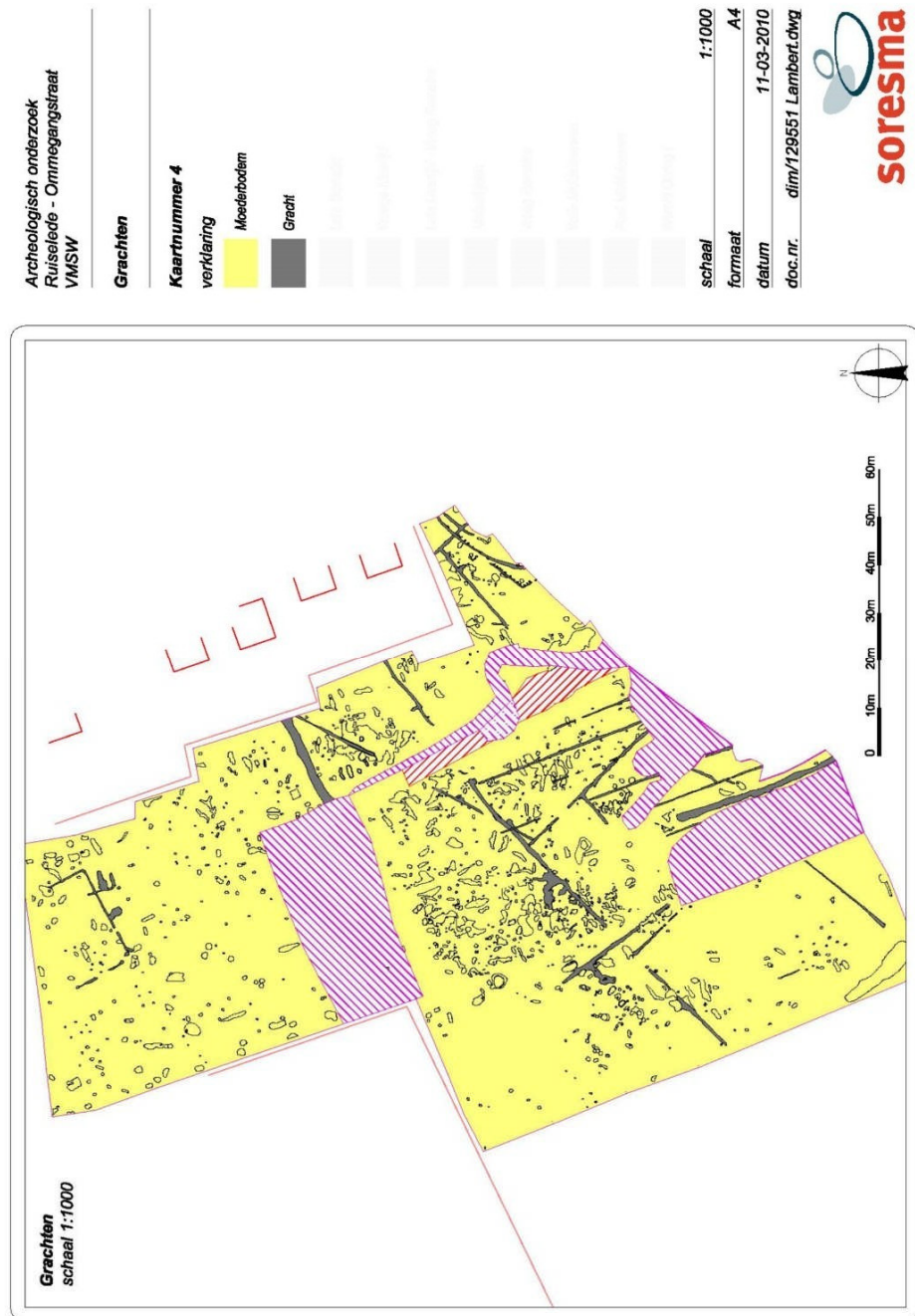

Fig. 39 Detailplan met aanduiding alle greppels en grachten

Grootste probleem is dat totale afwezigheid van archaeologicae in de grachten en greppels. Slechts 1 Romeinse handgemaakte randscherf uit gracht 324 (net ten zuiden van het Alphen Ekeren gebouw - zie verder), die over het volledige projectgebied te volgen valt met een NO-ZW oriëntatie. De greppel staat nog

bekend onder de nrs. 1069, 926, 1355, 137, 324 en heeft 2 onderbrekingen. Het centrale deel (nr. 1069,1355) kan over een lengte van 46 m gevolgd worden en heeft 1 vertakking naar het ZO (1357) die mogelijk de NO afbakening van een erf vormt (cfr waterkuil 1377). Het noordelijk deel (926) (fig) kon over een 20tal meter gevolgd worden en had een meer homogeen lichtgrijze kleur. Dit blijkt reeds een tweede fase te zijn geweest die gebruik maakte van het reeds bestaande erfafbakeningssysteem die samengaat met het Alphen-Ekeren gebouw. De zespalige spieker die wordt oversneden (structuur 12) is ouder (ijzertijd). De 4palige (structuur 11) daarentegen kan wel samengaan met het 1ste eeuw gebouw. Die tweede fase moet waarschijnlijk ook ergens in de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode geplaatst worden door hergebruik en overeenkomstige oriëntatie. Tot deze tweede fase hoort het erf met waterkuil 1377.

Fig. 40 Fotografische opname Romeinse randscherf uit spoor 324

Een derde fase kan ook nog herkend worden. Verspreid over het zuidelijk deel van het terrein zitten heel wat greppels en grachten. Opmerkelijk betreft de aanwezigheid van een 6tal parallelle greppels (1411,1141,1414, 1403, 1079, 1038) met NW-ZO oriëntatie (fig. 39). Door de tijdsdruk en slechte weersomstandigheden zijn de greppels niet gecoupeerd en zodoende is er ook geen vondstenmateriaal verzameld. Hoewel haaks op de algemene NO-ZW oriëntatie (cfr supra) en jonger van datering (oversnijdt) houdt het systeem toch rekening met de oudere greppels en zijn ze soms geïncorporeerd of deels hergraven. De kleur die eerder homogeen bruin was sluit meer aan bij de vol-middeleeuwse sporen in het uiterste ZO van het terrein (fig. 39). Dit kan niet bevestigd worden gezien de afwezigheid van een directe link alsook van aardewerk. Enig mogelijk dateringselement betreft de ligging van gracht 1415/1484. Deze gracht kon over 37 m gevolgd worden en lag tussen de 2 uiterst in het ZW van de 6 greppels. In coupe bleek deze gracht 1,10 – 1,30 m diep te gaan. Uit de vulling werden een drietal handgemaakte wandscherven gerecupereerd waarvan één wandscherf een vulkanische verschraling had die bestond uit chamotte, kwarts in ijzeroxide en glauconiet, e.a. . Algemeen kan deze gedateerd worden in de vroeg-Romeinse periode. De scherv werd uit de bovenste lagen gerecupereerd en moet met de nodige voorzichtigheid gebruikt worden om de gracht te dateren. Scherven in een grachtvulling dateren het dempen van een gracht. Bovendien is de vondst van één scherv niet representatief aangezien het om opspit kan gaan van ouder materiaal. De tussenafstand tussen de greppels bedroeg telkens een 5,5 tot 6 m. Het is

onduidelijk waarmee de greppels samenhangen. In het ZO deel van het opgravingsgebied bevinden zich ook heel wat greppels in onderling verband. Ze oversnijden structuur 13. Ook hier geen vondsten buiten 1 'verdwaalde' silex kling. Het vertelt ons gewoon dat het ouder is dan de volle middeleeuwen.

Een andere greppel (1437/1459) heeft een NO-ZW oriëntatie en vertrekt in het NO vanuit de putwand; na een 4/5 m mondt de greppel uit in een vlek. Na grondig opschaven bleek deze vlek te bestaan uit meerdere kuilen en fragmenten van grachten; ook hier werd geen aardewerk gerecupereerd. Het staat haaks op de eerste fase met het Alphen Ekeren gebouw maar oversnijdt deze niet. Hij lijkt eerder met opzet te zijn gestopt net tegen de gracht (1069) om dan na 4 m weer te beginnen en te stoppen tegen gracht 1357 horende bij het erf met waterkuil 1377. Hij gaat waarschijnlijk eerder samen met structuur 8 en de spiekers hier ten NW van (structuur 1-5).

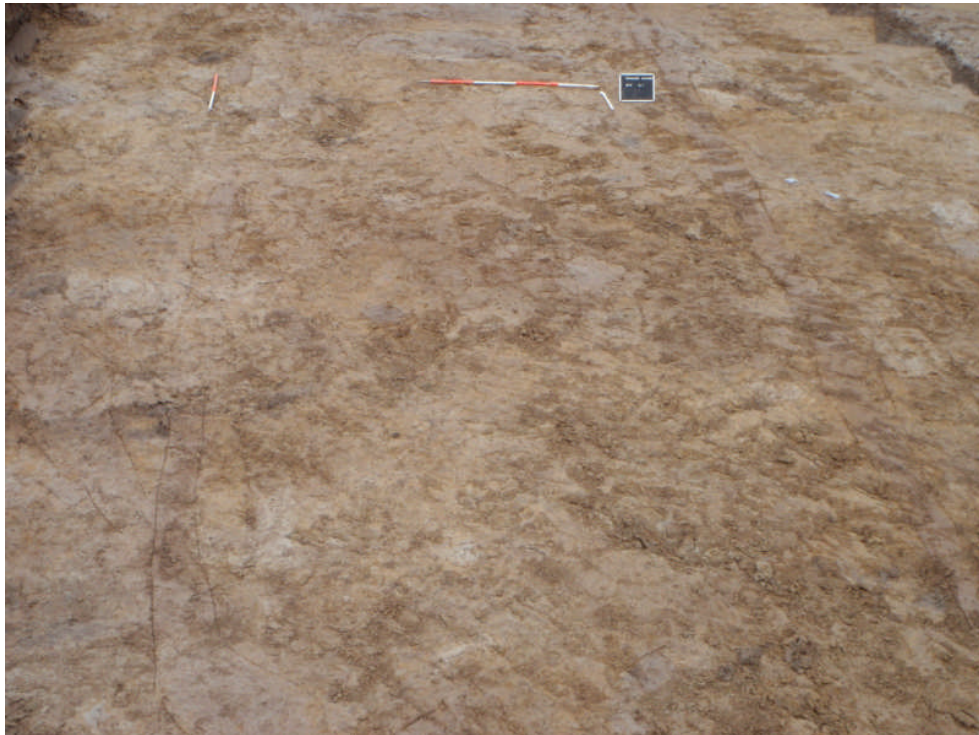

Fig. 41 Veldopname van 2 parallelle greppels centraal in het terrein (rechts 1079)

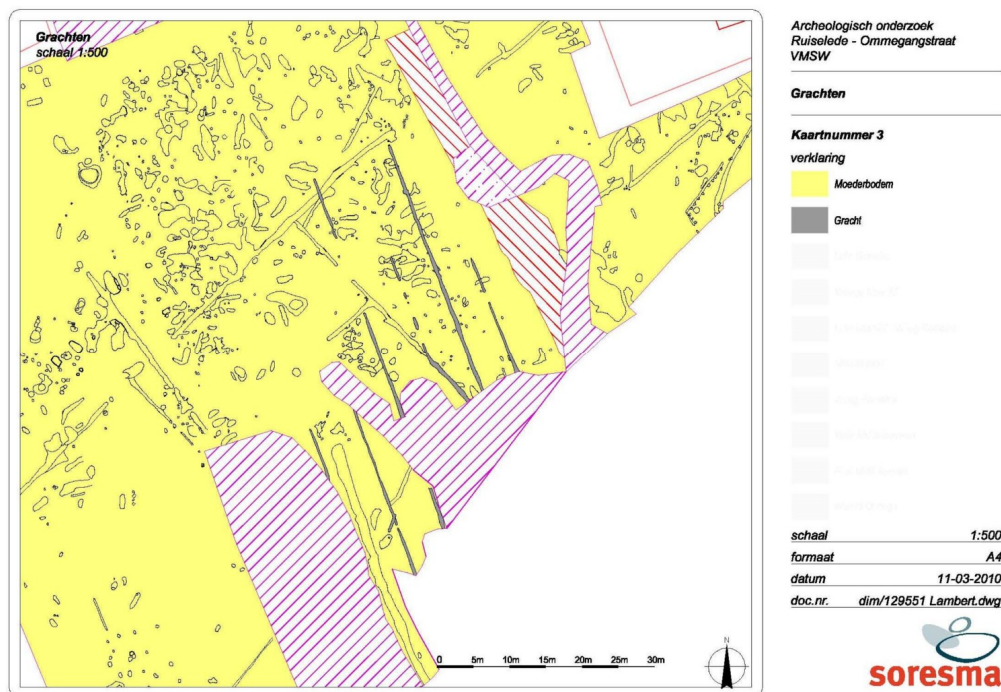

Fig. 42 Detailplan met aanduiding van de 6 parallelle greppels met NW-ZO verloop (schaal 1/500)

7.5 Steentijden

7.5.1 Mesolithicum (9500-4000 v.Chr.)

Het oudste herkenbare antropogeen spoor van de opgraving is vlakbij de westelijke sleufwand gelegen.

Deze kuil (mogelijke paalkuil) is afgerond rechthoekig tot ovaal in het vlak en meet maximaal 1,94 m bij 1,06 m (fig. 43). Er is een dwarscoupe gezet om een zo groot mogelijk inzicht te verkrijgen in de opbouw ervan. De oriëntering van de lengte-as is O-W. De aflijning bleek niet zo eenvoudig te zijn door de moeilijke leesbaarheid van de moederbodem en het sterk uitgelopen karakter van de moederbodem.

Het spoor was met maximaal 60 cm vrij diep bewaard voor de grote omvang in het vlak en gezien de diepte van het opgravingsvlak t.o.v. het maaiveld (-0,90/1,10 m). De bodem is in doorsnede licht afgerond terwijl het verloop vrij regelmatig is. De vulling is heterogeen lichtgrijs tot met versmeten moederbodem. Sporadisch waren er houtskoolinclusies op te merken en had het spoor een sterk uitgelopen karakter. In de vulling werd er buiten 1 silex spits (fig.44) niets aangetroffen. Deze had een ventrale basis met zeer slanke afknotting. Het had een lengte van 25,5 mm, een breedte van 8,9 mm en was 3,4 mm dik (mondelling communicatie. Sergeant). Of dit spoor effectief mesolithisch kan gedateerd worden is maar de vraag. Het kan ook verspit materiaal zijn.

Verder zijn er geen vondsten aangetroffen op de opgraving die in deze tijdsperiode kunnen geplaatst worden.

Fig. 43 Veldopname van dwarscoupe op spoor 414

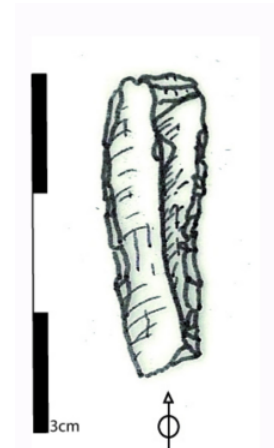

Fig. 44 & 45 detailfoto en tekening (1/1) van spits met ventrale basis uit sp. 414

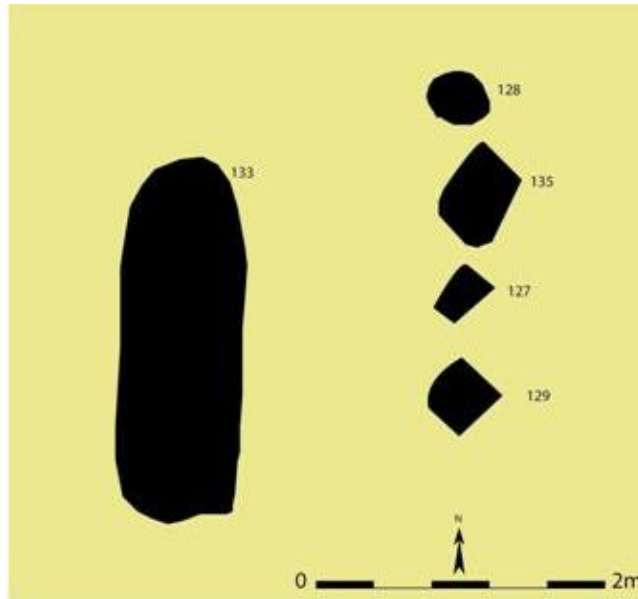
7.5.2 **(Finaal-)neolithicum (5300/4800-2000 v.Chr.)**

De volgende periode waarvan sporen zijn aangetroffen betreft het (finaal) neolithicum (finaal neolithicum: 3000-2500 BC). Aangezien het weinige materiaal geen duidelijke, exacte datering mogelijk bestaat de kans dat de sporen ouder zijn dat het laat neolithicum (mondelinege meedeling Joris Sergeant)

7.5.2.1 **Kuilen**

Een eerste groep van dergelijke sporen is aangetroffen centraal in WP 1 en 2 van het opgravingsgebied. Het betreft een 4tal paalsporen (127,128,129,135) en 1 kuil (133) (fig. 46). De 4 paalsporen hebben allen een NO-ZW oriëntatie en lagen mooi op een rij. Spoor 129 was een 30 op 30 cm grote paalkuil (afgeronde vierkant). Het spoor was heel minimaal bewaard met een maximum diepte van 8 cm. Het leverde geen vondsten op. Spoor 127 was een 15 op 22 cm groot en was zeer ondiep bewaard; maar 3 cm. De volgende in de rij betreft paalspoor 135. Deze (paal)kuil was de grootste van de 4 en was 48 cm lang en 32 cm breed. Het had een nog bewaarde diepte van 14 cm. Dit spoor leverde

als enige in de cluster materiaal op. Het gaat hier om silex, met een lichtbruine patina. Het stuk had een lengte van 39,6 mm, was 21,8 mm breed en 7,4 mm breed. De kling vertoont ook een kleine breuk (fig. 47-48). Paalkuil 128 was een

mooi circulair spoor met een diameter van 20 cm. Het was nog een 10tal cm bewaard. Deze 4 paalsporen hadden allen een gelijkaardige vulling en kleur. In coupe hadden deze sporen een homogeen lichtgrijs/witte kleur en was er een hoge graad van uitloging te zien die ervoor gezorgd hadden dat een paar van deze sporen een natuurlijk uiterlijk kregen.

Fig. 46 Detailplan van de 4 finale neolithische sporen (schaal 1/50)

Door de rechtlijnigheid van de 4 sporen en nabijheid van kuil 133 is besloten deze sporen te onderzoeken. Kuil 133 was nog 1,96 m lang bewaard en had een geringe diepte van een 10tal cm (fig. 49). Deze kuil had een iets donkere kleur; homogeen donkergrijs. Door de gebioturbeerde horizont/oude ploeglaag is alleen maar de onderkant van deze sporen bewaard gebleven en is het onduidelijk wat hun specifieke functie is.

De 4 sporen lijken zowel ruimtelijk als vormelijk bij elkaar te horen. Slechts 1 spoor leverde een vondst op die een datering in het laat neolithicum toelaat. De afwezigheid van houtskool uit deze kuilen stond ook een 14C-datering in de weg die deze datering zou kunnen ondersteunen.

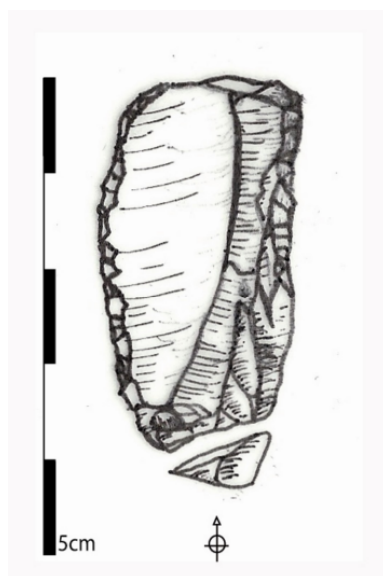

Fig. 47 & 48 tekening (1/1) en detailfoto van kling met lichtbruine patina uit spoor 135

Fig. 49 Veldopname van de ondiep bewaarde (finaal-)neolithische kuil 133

7.5.2.2 **5 palige spieker (structuur 5)**

Een tweede sporencluster die mogelijks in het laat neolithicum kan geplaatst worden bevindt zich in het noorden van het projectgebied op een goeie 10 m ten zuiden van het vroeg-Romeinse grafenclos. Het betreft sporen 613, 611, 606, 607 & 615. De 5 hoekpalen vormen een 5palige spieker (fig. 50-51). De structuur is NWW-ZOO gericht en is 8 op 3,75 m groot. Spoor 611 (in het uiterste noordwesten) is bij de spieker betrokken op basis van de vulling. De sporen hebben een homogeen lichtbruin/grijze kleur en zijn 10 tot 22 cm diep.

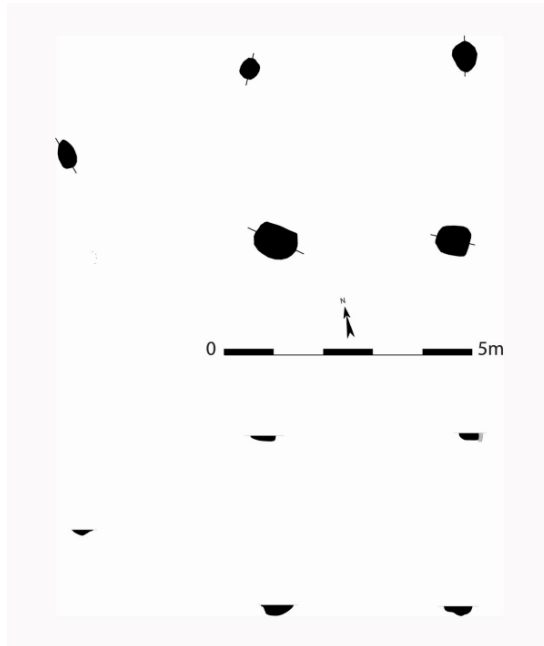

Fig. 50 Grondplan en coupes van spieker 5 (Schaal 1/100)

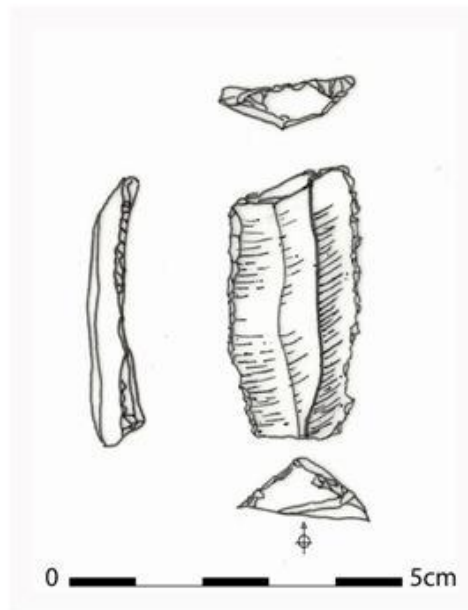

Fig. 51 tekening van silex uit spoor 613 (schaal 1/1)

Fig. 52 veldopname van coupe op spoor 613

De fijnkorrelige silex heeft een grijsbruine kleur, heeft geen vertering en cortex en heeft een lengte van 40,5 mm, is 20,7 mm breed en is 8,4 mm dik. Het betreft een werktuig van hoge kwaliteit (mijnsilex). Het heeft dorsaal direct, links en rechts continu retouches. Proximaal rechts zijn steile retouches aangebracht. De silex is licht concaaf afgelijnd en heeft 2 banden met fijne retouches.

7.5.3 **Synthese en interpretatie**

De site aan de ommegangstraat heeft een beperkt aantal sporen uit de prehistorie aan het licht gebracht. Hoewel geen duidelijke structuren konden onderscheiden worden, geven ze wel een indruk van de aanwezigheid van de prehistorische mens.

Het laat neolithicum in zandig en zandlemig Vlaanderen is nog vrij beperkt gekend. Een opmerkelijke vondst betreft een tweeschepig gebouwplattegrond gevonden te Waardamme Vijvers (Demeyere et al. 2004).

Te Oudenaarde-Donk werden een aantal paalsporen aangetroffen, waaruit enkel 1 klein rechthoekig gebouwtje van 5 m bij 2,5 m kon worden herkend (Parent 1987).

Andere nederzettingssporen zijn bijvoorbeeld gekend te Evergem-Kluizendok, waar een kuil met aardewerk en silex werd aangetroffen (Ryssaert et al. 2007). Te Oudenaarde-Donk werden een aantal paalsporen aangetroffen, waaruit enkel 1 klein rechthoekig gebouwtje van 5 m bij 2,5 m kon worden herkend (Parent 1987).

Behalve nederzettingssporen zijn ook een aantal grafcontexten aangetroffen in zandig en zandlemig Vlaanderen (Kruishoutem 'Wijkhuis' (1972) &

'Kapellekouter' (1993), Temse (1989), Sint-Denijs-Westrem (Flanders Expo) (2007), ...

7.6 **Metaaltijden (2100-57 v.Chr.)**

De periode waarin vermoedelijk het merendeel van de sporen te dateren valt is de brons- en ijzertijd. We baseren deze veronderstelling op de afwezigheid van oudere en jongere archeologische resten en het hoge percentage (t.o.v. het totaal gamma aan aardewerk die is aangetroffen) aan gevonden aardewerk dat in deze periode vervaardigd werd.

Het aanwezige aardewerk is in de nederzettingssporen zeer miniem in aantal wat verregaande interpretaties hindert. Vele sporen leveren geen significant aardewerk op, alleen maar wandscherven die geen verdere opsplitsing in periode toelaten. Hieronder zullen de sporen besproken worden per tijdseenheid en in functie van het geheel.

7.6.1 **Late bronstijd (1100-800 v.Chr.)**

Verspreid over het projectgebied zijn een 3tal sporen aangetroffen die in de late bronstijd kunnen geplaatst worden.

7.6.1.1 **3 (paal)kuilen**

2 van deze paalkuilen (493 en 424) liggen in het noordwestelijk deel van de werkput op een goeie 8 m. van elkaar. Paalkuil 424 ligt het meest noordelijk en bevond zich in kuil 426. Hij had een diepte van 48 cm en was 80 cm lang (fig.53). Dit spoor had 2 duidelijke opvullingslagen. De bovenste was heterogeen grijs en bevatte houtskool spikkeltjes. Onderaan was een meer heterogene licht wit/grijze vulling met een gering aantal aardewerkfragmentjes. Deze bleken erg broos en fragmentair zodat recuperatie in het veld niet meer mogelijk was. Het is goed mogelijk dat kuil 426 een windval is die ouder dateert dan 424. Laatstgenoemde oversnijdt duidelijk de kuil. Spoor 424 bevatte een 2tal wandscherven die kon gerecupereerd worden uit de onderste laag. Het betreft beiden handgemaakte scherven met een dikte van 1 cm. Één van deze heeft een 2tal vingerindrukken op de schouderknik (fig 54). Beiden zijn sterk verschaald met chamotte en kunnen geplaatst worden in de late bronstijd (mondellinge communicatie. De Mulder).

Fig. 53 Veldopname van coupe op spoor 424

Fig. 54 wandscherf uit spoor 424 met vingertopindrukken

Ongeveer 7,5 m ten ZO hiervan bevindt zich paalkuil 493. De kuil had een lengte van 60 cm en was ongeveer 30 cm breed. De paalkuil was nog 14 cm diep bewaard (fig. 55). Het tekende zich als een afgeronde rechthoek in het vlak af met een sterk heterogeen bruingrijze vulling. De (paal)kuil leverde 1 dateerbare randscherf op. Deze kan ruim geplaatst worden in de late bronstijd (fig. 54). Het is mogelijk dat beide sporen (493 & 424) met elkaar kunnen gelinkt worden, maar er kon geen structuur worden opgemerkt. Mogelijk bevindt de rest van de late bronstijdnederzetting zich meer naar het westen. Het kan ook zijn dat deze (paal)kuilen geïsoleerd lagen in het landschap, een fenomeen dat wel vaker voorkomt op bronstijd sites (Smeermaas/Lanaken, Zottegem (midden bronstijd), Kontich,.....) (Mondelinge communicatie De Mulder).

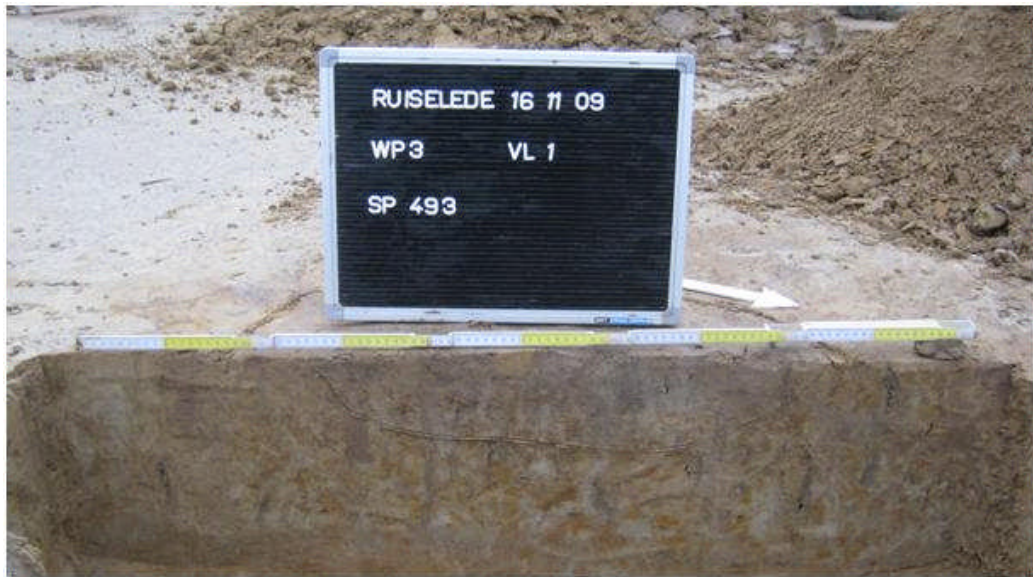

Fig. 55 Veldopname van paalkuil 493

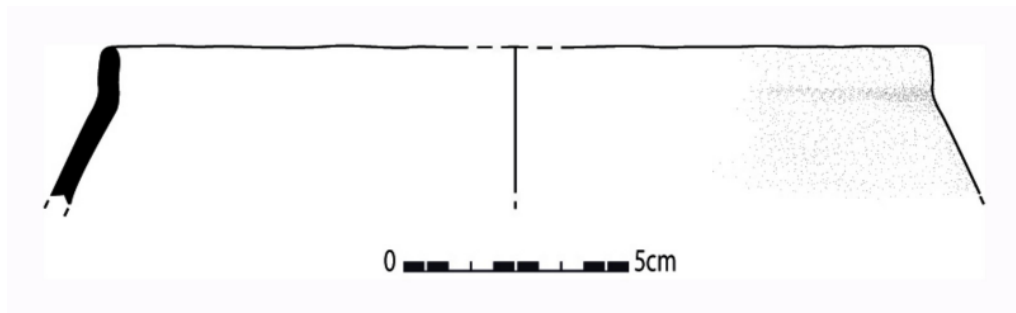

Fig. 56 Aardewerk uit spoor 493 (1/3)

Een laatste spoor (373) dat in de late bronstijd kan geplaatst worden bevindt zich meer centraal in het terrein net ten zuidoosten van het Alphen-Ekeren gebouw. Het had een lengte van 81 cm, was 24 cm breed en had een nog bewaarde diepte van 18 cm (fig. 57). De vulling kenmerkte zich door een heterogeen lichtbruine vulling met verspitte moederbodem en had een sterke uitloging ondergaan. Gracht 251/252/80 oversneed de kuil en is van jongere datering maar leverde geen vondsten op. Een 7tal handgemaakte wandscherven (MAI 2) konden uit de vulling gerecupereerd worden waarvan er 2 op basis van baksel en textuur tot de late bronstijd kunnen toegeschreven worden. Het betreft fragmenten van een gladwandige beker in fijn aardewerk.

Fig. 57 Veldopname van coupe op spoor 373. Fig. 58 detailfoto van aardewerk sp. 373

Op de site zijn een 3tal sporen aangesneden (493,424 & 373) die in de Late bronstijd kunnen geplaatst worden. Deze lijken op het eerste zicht niets met elkaar gemeen te hebben zowel qua ruimtelijke oriëntatie als qua vulling. Ze bevinden zich allen wel op de hogere delen van het landschap (noordelijk en centraal deel van het plangebied). Er kon op basis van de vulling alleen geen andere sporen aan deze periode worden gelinkt. Andere sporen leveren geringe hoeveelheden wandscherven op die in de metaaltijden past maar door gebrek aan diagnostische stukken niet verfijnd kunnen worden. Mogelijk bevond de bewoning zich buiten het plangebied.

7.6.2 **Ijzertijd (800- 57 v.Chr.)**

De meest voorkomende periode wat betreft de grondsporen is ongetwijfeld de ijzertijdfase. Deze sporen –zowel paalsporen, kuilen, grachten, waterput en waterkuil- komen voor over het gehele grondvlak in wisselende densiteit. Het aanwezige aardewerk is in de nederzettingssporen zeer miniem in aantal wat zijn belemmeringen geeft voor vergaande interpretaties. Één enkele geïsoleerde kuil (973) leverde meer aardewerk op. Het was niet echt mogelijk om op basis van kleur, vulling en/of aflijning verschillende sporen aan elkaar te linken. Het was niet mogelijk om op basis van deze 3 parameters sporen aan een periode toe te schrijven. Het vroeg-Romeinse grafenclos heeft exact dezelfde kleur als de prehistorische sporen. Zowel de homogeen witgrijze sporen als de heterogeen donkergrijze met de nodige varianten kunnen aan elke periode worden toegeschreven.

Het weinige aardewerk liet ook geen volledig reconstructie van de fasering van de site toe. Dit gebeurde op basis van een combinatie van bestuderen van sporen, oriëntatie van sporen, oversnijdingen en aardewerk.

De structuren en sporenclusters die een algemene ijzertijddatering opleverden zullen hieronder besproken worden. De sporen en structuren die nauwkeuriger kunnen gedateerd worden, zullen per tijdsperiode aan bod komen.

7.6.2.1 **Waterput 163**

Reeds bij de aanvang van het afgraven kwam een waterput aan het licht. Deze bevond zich centraal op de hoger gelegen delen van het terrein tegen de westelijke putwand. Hij had een diameter van 1,84 meter in het vlak. Deze structuur had een maximale diepte van 1,92 m onder het grondvlak (fig. 59). Aan de noordelijke zijde vlak tegen de waterput lag nog een grote paalkuil, vermoedelijk te interpreteren als het restant van het mechanisme waarlangs het water naar boven werd gehaald. Op een diepte van 1,76 m. kwam 1 aangepunte balk tevoorschijn, een restant van de bekisting (fig. 62). In de doorsnede heeft deze waterput een trechtersvorm die vrij snel en veel versmalt. In de lagen is er duidelijk een bovenste pakket zichtbaar dat ontstaan is bij de laatste opvulling van de kuil, toen de waterput al of niet meer functioneel was. Daaronder en langs de zijanten van het profiel zijn de lagen te zien die bij de zogenaamde aanlegtrechter van het spoor horen. De bovenste opvullingslagen, of de inzak, vormen een dik pakket dat ook een zwarte humeuze laag bevat, die in het vlak resulteerde in een zwart circulair spoor. De aanlegtrechter is volledig opgevuld met brokken versmeten en verspoelde moederbodem. De bovenste lagen zijn homogeen lichtgrijs tot donkerbruin en bestaan uit een opeenvolging van dunne sliblaagjes. Het onderste pakket bestond uit een homogeen pakket van donkergroen tot lichtblauwe sedimentpakket die permanent onder de grondwatertafel heeft gelegen. Op een diepte van 1,76 kwam één aangepunte balk aan het licht die niet meer in situ lag. Hij lag in een hoek van 45° in de onderste lagen van de put en was aangepunt. De balk had een lengte van 44

cm en was ongeveer 1 cm dik. In de onderste pakketten werden nog op regelde basis losse houtfragmentjes aangetroffen die te broos en klein waren om te verzamelen. Er zal dus zeker bekisting aanwezig zijn geweest maar het hout is in de ijertijd gerecupereerd voor andere doeleinden.

Over het hele profiel zijn pollenbakken geslagen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek.

Uit de vulling van de waterput komt weinig materiaal. Een 5tal handgemaakte wandscherven die in de ijertijd kunnen gedateerd worden. Een paar houtfragmenten (cfr. supra) alsook een paar complete en fragmentaire stukken hazelnoot. Deze kwamen aan het licht in de onderste vullingen van de put ter hoogte van de houten balk.

Fig. 59 Veldopname van waterput 163

Fig. 60 Veldopname van coupe (-35 cm) op waterput 163

Fig. 61 Veldopname van volledig profiel waterput 163

Fig. 62 Veldopname van aangepunte balk onderaan waterput 163

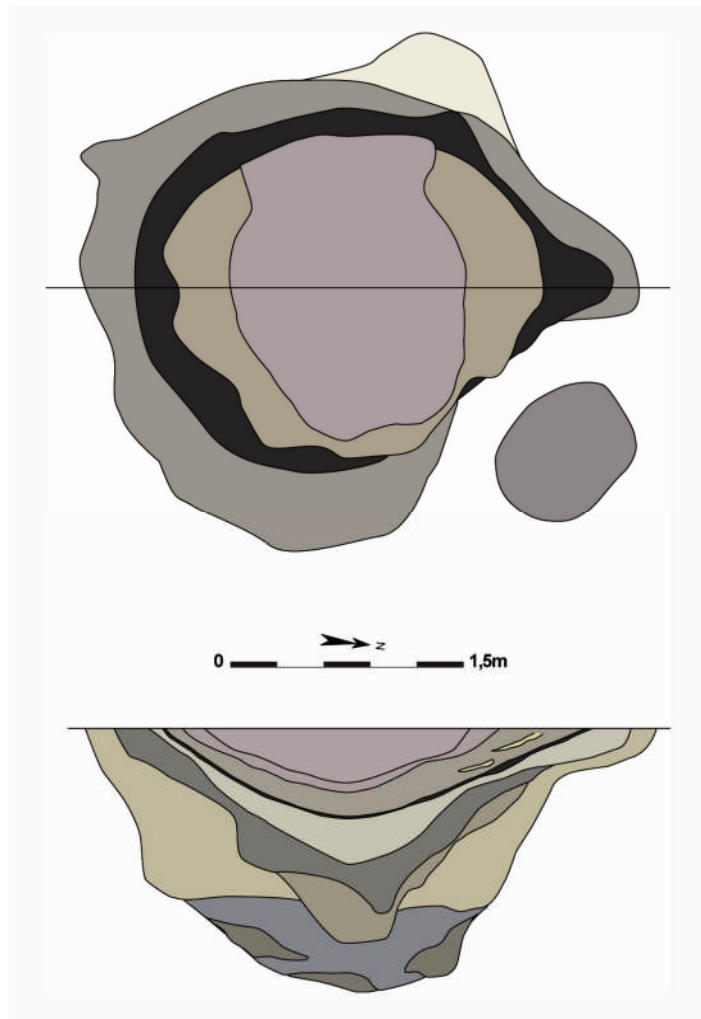

Fig. 63 Grondplan en coupe van waterput 163 (schaal 1/50)

Deze waterput behoort waarschijnlijk de cluster van sporen direct te NO en O van de waterput. Door de tijdsdruk en slechte weersomstandigheden is het niet gelukt een plattegrond te distilleren uit deze sporen. Gezien de dichtheid van de sporen en aanwezigheid van spiekers en waterput is de kans zeer reëel dat het gebouw zich binnen geringe afstand bevond.

7.6.2.2

Waterkuil 1377

Meer naar het zuiden toe, centraal in het terrein is in de laatste fasen van het terreinwerk een cirkelvormig spoor aangetroffen met uitloper. Het bevond zich eveneens op eens zandige opduiking. Bij het intekenen van het spoor op het grondplan werd geopperd dat het om een waterkuil met inloop voor het vee ging (fig. 64). De waterkuil had een diameter van 2,60 m en was zeker tot 1,20 m diep onder het vlak bewaard (fig. 65-66). Door de waterstand en het inklappen van het profiel is de exacte diepte niet kunnen bepaald worden. Waarschijnlijk liep het spoor nog ongeveer 20 à 30 cm door. Het spoor had een zeer lichtgrijze vulling en was sterk uitgeloozd. Het zwart humeus bandje was afwezig. De inloop strekte zich voor een 2,5 m uit naar het NW en was tot ongeveer 36 cm diep bewaard. Er zijn geen sporen van 'trampling' geattesteerd. De lagen van de opvulling waren sterk heterogeen lichtbruin met weinig zand. Het doet vermoeden dat het spoor niet lang in gebruik is geweest. Het had een nog blekere kleur dan de waterkuil en vertoonde bijna geen verschil met de moederbodem.

Fig. 64 Veldopname van spoor 1377

De lagen van de opvulling van de waterkuil bestonden bijna uitsluitend uit grote brokken moederbodem die, weinig versmeten, op elkaar gestapeld leken. Ook hier had je bijna geen aflijning tegenover de moederbodem. Dit suggereert ook hier weer dat de constructie zeer kort in gebruik is gebleven. Onderaan de vulling werden een paar houtfragmentjes aangetroffen. Deze waren veel te fragmentair bewaard om te recupereren. Verder was er geen enkel spoor van bekisting aanwezig. Het gaat in elk geval om een watervoerende structuur, wat duidelijk is uit de vorm en diepte van het spoor in profiel. Al het vondstenmateriaal, een 50tal handgemaakte wandscherven, uit deze structuur is afkomstig uit de bovenste lagen van het profiel. Op basis van het baksel en de afwerking kunnen deze in de ijzertijd gedateerd worden.

De waterkuil ligt een 5tal meter ten ZW van de ingang van het erf die wordt gevormd door greppels 1357 en 1149. De noordelijke erfbegrenzing (greppel 135) heeft nogmaals een opening in het ZW. Greppel 80/256 vormt de zuidwestelijke begrenzing van het erf. Door het dumpprobleem kon de meest zuidelijke- en zuidoostelijke begrenzing van het bewoningsareaal niet met zekerheid vastgesteld worden. Waar het hoofdgebouw moet gezocht worden is ook niet duidelijk. Hoogst waarschijnlijk zal dit direct ten zuiden en zuidwesten van de waterkuil moeten gezocht worden. Door de tijdsdruk is deze zone niet integraal gecoupeerd en is het gissen naar mogelijke bouwconstructies. In de ZW hoek van het erf ligt een cluster (sporen 1264-1338) van sporen die gezien hun afmetingen zeker in aanmerking komen. Een tweede sporencluster is gelegen net ten ZO van de ingang en wordt afgeschermd door een greppel die

aansluit op de erfgracht. De greppel heeft een breedte van 30 cm, is over een 5,75 m te volgen en sluit mooi aan op erfgracht 1149. De sporen in deze hoek van het enclos (1380-1400) hadden een diameter gaande van 20 cm tot 1,35 m. In het vlak kenmerkten ze zich door hun sterk houtskoolrijke vulling.

Fig. 65 Veldopname van coupe op waterkuil 1377 (-65 cm)

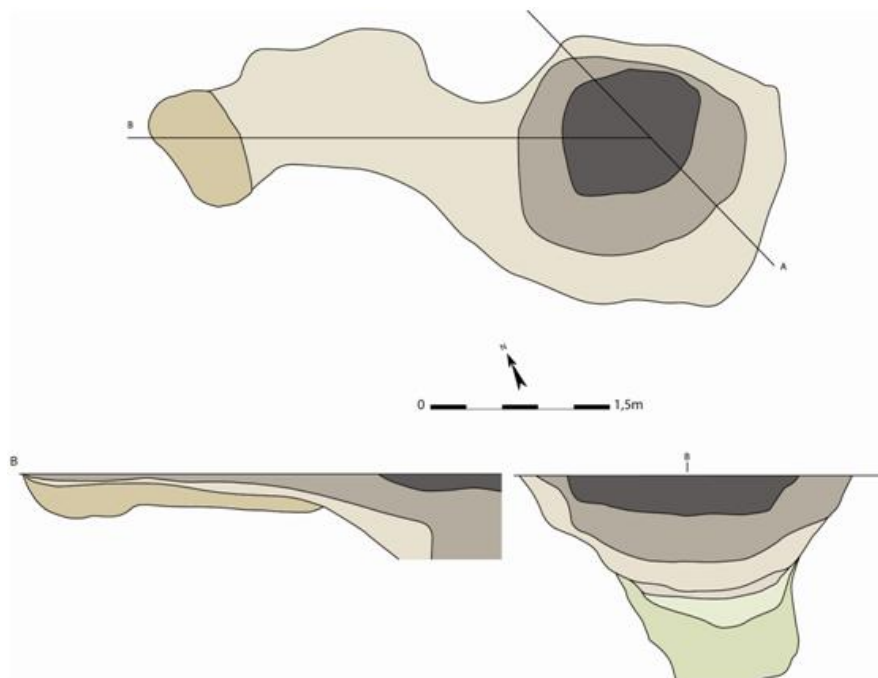

Fig. 66 Grondvlak en coupes op spoor 1377 (schaal 1/50)

Fig. 67 veldopname coupe met pollenbakken waterkuil 1377

7.6.2.3

4palige spieker (structuur 10)

Ongeveer 10 m ten NO van waterput 163 werden 4 paalsporen (719,709,706,708) aangesneden die in een rechthoekig verband tegenover elkaar liggen. Ze vormen een structuur van 4,2 m op 3,75 m die NNW-ZZO gericht is. De samenhang tussen de sporen is vrij zeker gezien hun gelijkaardige vulling en opbouw. Het is mogelijk dat spoor 712 dat zich nabij hoekpaal 719 bevindt deel uitmaakt van de structuur. In coupe gaan de paalsporen tussen 14 en 32 cm diep. De vulling van de sporen is heterogeen lichtgrijs tot donkerbruin van kleur. Uit deze structuur werden een paar aardewerkfragmenten gerecupereerd die toelieten het geheel in de ijzertijd te plaatsen. Paalspoor 719 bevatte een 15tal handgemaakte wandscherven in ijzertijdtraditie. De scherven behoren tot minstens 2 individuen, waren grof afgewerkt en hadden een sterke chamotte verschraling. Ze hadden een dikte van 1 tot 1,5 cm.

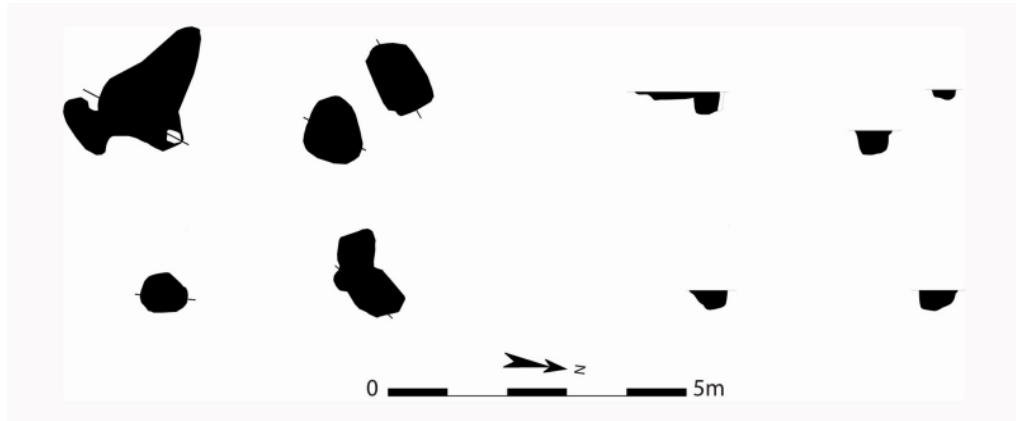

Fig. 68 Grondplan en coupes spieker (schaal 1/100)

Fig. 69 Veldopname van spieker 719-709-716-718

7.6.2.4

Hoofdgebouw (structuur 6)

In het uiterste zuiden van de werkput nabij de westelijke grens van het projectgebied zijn een aantal paalsporen in rechthoekig verband aangesneden. In eerste instantie zijn deze als twijfelachtig bestempeld gezien hun homogeen wit uiterlijk.

De centrale nokstaanders (356, 384, 382 en 340) bevinden zich op een onregelmatige afstand van elkaar. In het westen tussen 356 en 384 bedraagt de afstand 3,4 m. Centraal tussen palen 384-382 bedraagt de tussenafstand 2 m. In het oosten van het gebouw zit je tussen 382 en 340 met een 10,20 m.

Ze hebben afmetingen die variëren van 35 cm tot 97 cm diameter. In coupe meten ze tussen de 12 en 25 cm. De paalkuilen hebben een vrij homogene lichtwit/grijze vulling waarin niet direct de locatie van de paal zichtbaar was.

De wandpalen zijn relatief duidelijk bewaard in het westelijke deel waardoor een relatief betrouwbare aflijning van de structuur mogelijk is. De vermoede

afmetingen van het gebouw bedragen 15,8 op 5,20 m (ratio 3-1). De oriëntatie ervan is NOO-ZWW. De opbouw van de structuur bestaat uit een centrale rij van nokstaanders, en is dus tweeschepig met langs de wanden palen van gelijkaardige grootte en diepte. Dit betreft (355, 353, 352, 350, 386, 341, 359, 380, 357). Sporen 385 en 383 zijn vermoedelijk extra palen om de nok te ondersteunen. De oostelijke zijde van het gebouw is door de grote diepte van het archeologisch niveau niet meer bewaard behalve de waarschijnlijk meest oostelijke nokstaander 340. In deze zone nabij de aftakking van de Poekebeek bevond het 'leesbare' archeologische niveau zich op een 1,10 tot 1,2 m onder het opgravingsvlak. Hierdoor zijn de iets minder diep ingegraven paalsporen niet meer bewaard alsook eventueel wandgreppels.

Uit de sporen van deze structuur werden in totaal 2 fragmentaire stukjes aardewerk (sterk verschaald met chamotte, gelijkaardig aan die uit kuil 973) en 2 silex fragmenten gerecupereerd. Uit spoor 355 werd een donkergrijs silexfragment met een lengte van 27,7 mm, een breedte van 15,9 mm en een dikte van 7,2 mm aangetroffen. Het had een lichtgrijze patina, was grofkorrelig en had op de dorsale zijde retouches die links waren aangebracht. Het is distaal convex afgelijnd. Spoor 357 leverde in coupe nog een onbehouwen grofkorrelig, donkergrijs silexwerktuig op. Het was 45,1 mm lang, 39,9 mm breed en 16,7 mm dik. De cortex was nog aanwezig op het dorsaal distaal gedeelte tot tegen de retouches. De retouches waren dorsaal en direct en mediaal rechts bifaciaal aangebracht. Het dorsaal proximaal gedeelte was onbehouwen bewerkt. Beiden kunnen in combinatie met het aardewerk in de ijzertijd geplaatst worden (mondelling communicatie. Sergeant).

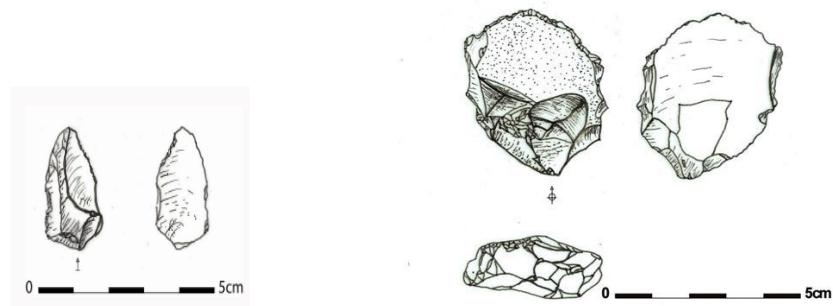

Fig. 70 & 71 Silex afkomstig uit sporen 355 (links) en 357 (rechts) (schaal 1/1)

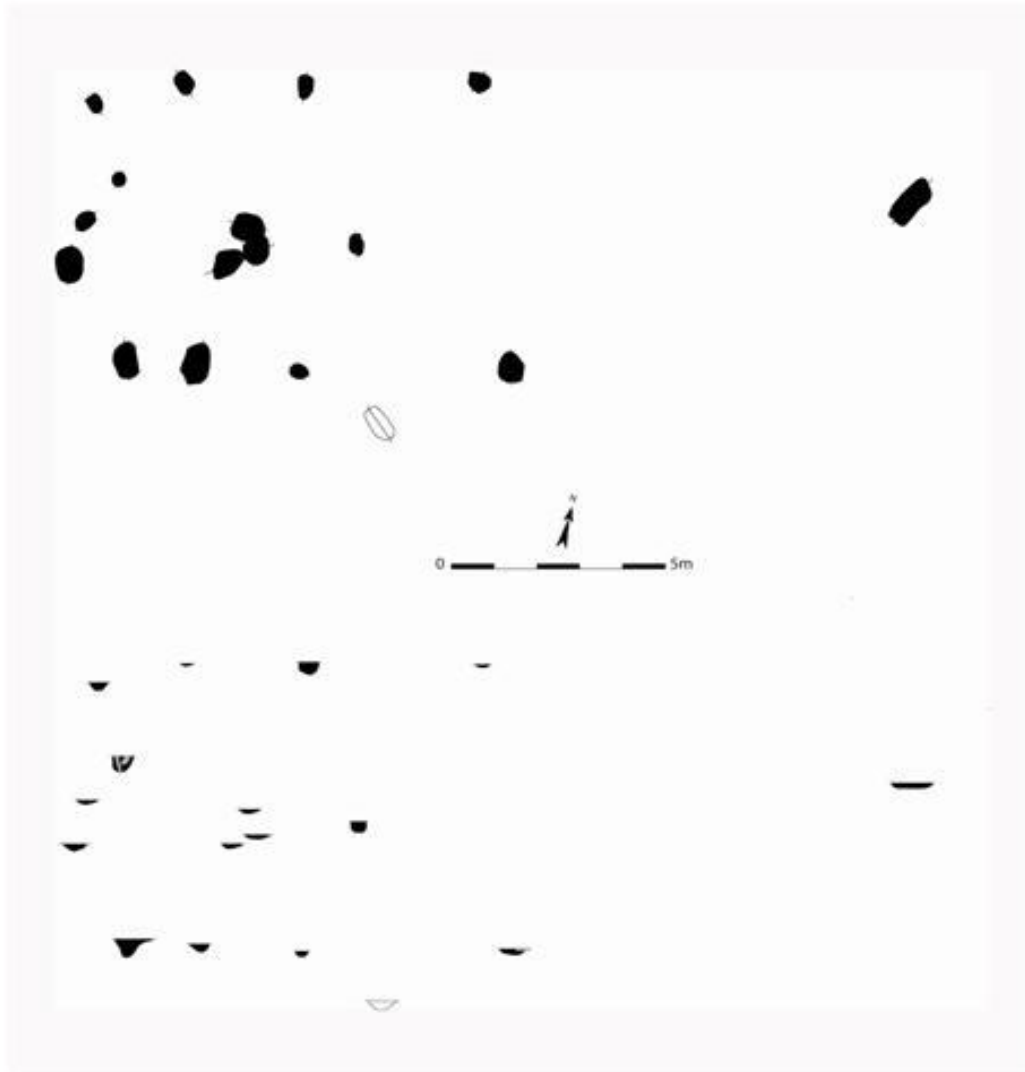

Fig. 72 Grondplan en coupes op structuur 6 (Schaal 1/200)

Hoe we dit gebouw ruimtelijk moeten bekijken is gezien de beperkte vondsten niet geheel duidelijk. Het ligt mooi in de ZW hoek van het erf die gevormd wordt door grachten 344, 91 en 137 maar we hebben geen zekerheid of er een verband bestaat.

7.6.2.5

Hoofdgebouw (structuur 8)

Tegen de oostelijke zijde van de werkput werden opnieuw paalsporen (648, 649, 800, 817, 833, 832, 830, 829, 827, 825, 820, 818, 809, 806, 798, 650, 651, 656, 658, 699, 660, 667, 804, 825) in een min of meer rechthoekig verband met sterk afgebogen zijden opgemerkt (fig.73-74-75). Sporen 644 en 645 zijn te interpreteren als de ingangspartijen van het gebouw. Sporen 820, 806, 798, 650, 651, 656, 658, 699, 677 zijn te interpreteren als nokstaanders.

De afmetingen van de paalsporen zijn gemiddeld 40 op 35 cm en 5 tot 45 cm diep. In profiel is de vulling van de sporen homogeen grijs met veel houtskoolbrokken. De paalsporen vormen aldus een tweeschepig gebouw van 27,3 m op 13,7 m met een NW-ZO oriëntatie. Het gebouw heeft met zekerheid 2 ingangen die elk dwars tegenover liggen op de uiteindes van de lange zijden. De ingangspartijen in het meest noordelijk gedeelte van het gebouw zijn zeer duidelijk aanwezig. Deze hadden een diepte van 45 tot 65 cm maar leverden geen restanten op. Ze hadden een homogene vulling die een sterke uitlozing

vertoonde. De paalsporen in het ZO gedeelte van het huis waren dieper, min 25 cm en max. 40 cm. Mogelijk hebben we hier te maken een woonstalhuis. Het heel minieme aardewerk uit enkele sporen (fragmentaire brokjes aardewerk) leveren een metaaltijden datering. De opbouw van de structuur wijst eerder in de richting van de ijzertijd en mogelijk de late ijzertijd.

Gelijkaardige exemplaren zijn reeds opgraven in op de site Katsweg in Maldegem (fig.). Daar zijn de structuren in de late ijzertijd gedateerd (mondelling communicatie. De Clercq) (fig. 76).

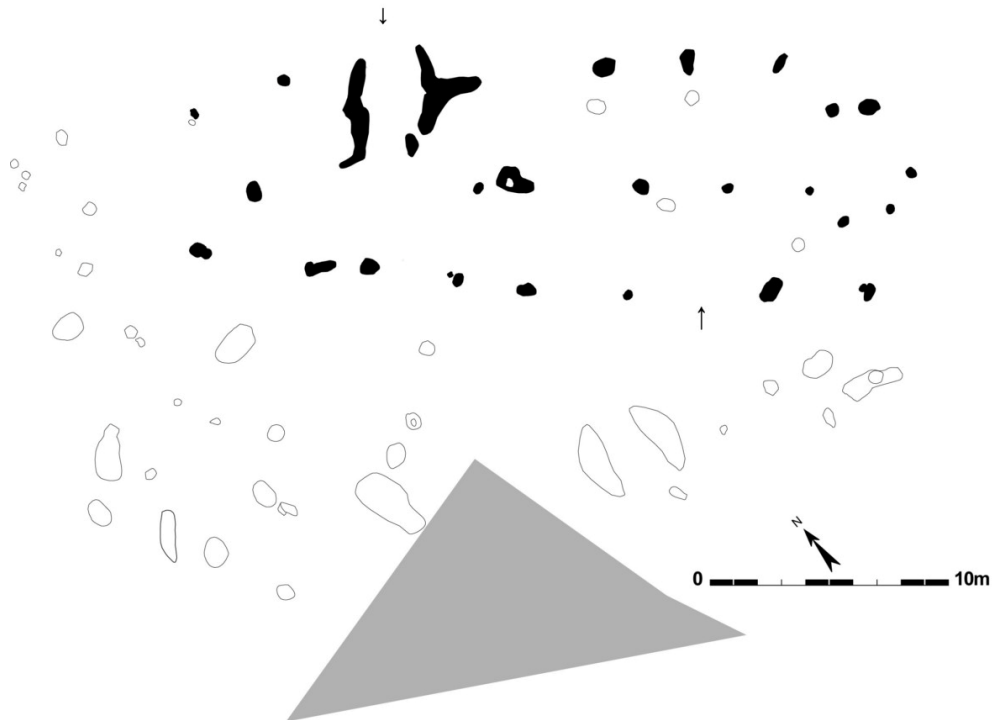

Fig. 73 Grondplan gebouw 8 met omliggende sporen (schaal 1/200)

Fig. 74 Veldopname van ingangspartij 645

Fig. 75 Veldopname coupes spoor 818-820-825-804

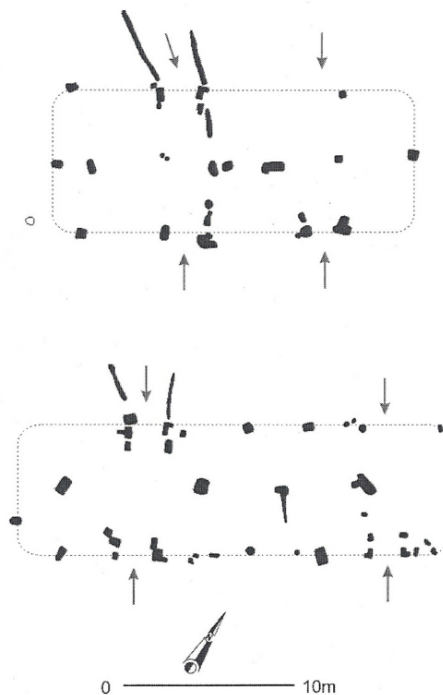

Fig. 76: late ijzertijdhuisplattegronden van de site Maldegem-Katsweg , Kuil 136

Centraal in het terrein ten ZO van het Alphen-Ekeren gebouw bevindt zich een ovale kuil. Dit spoor heeft een N-Z oriëntatie, is homogeen lichtgrijs van kleur en bevat een paar houtskoolspikkels (fig. 77). In de coupe bleek de kuil een goeie 30 cm diep te gaan met een komvorm. Deze kuil leverde 1 silexfragment op alsook 1 randfragment met verbrandingsporen. De scherf (fig. 78) kon

ondanks zijn blootstelling aan intense hitte toch nog getekend worden. De rand was overgeslagen en vertoonde een sterke chamotte verschraling. Een voorzichtige datering in de metaaltijden kan naar voren worden geschoven.

Fig. 77 veldopname spoor 136

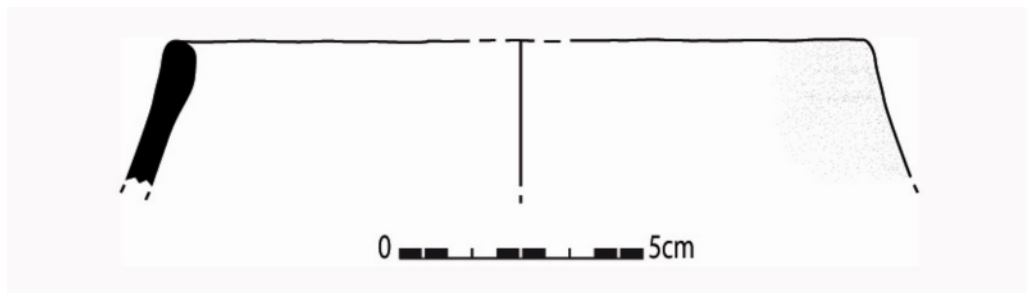

Fig. 78 aardewerkrand uit spoor 136 (schaal 1/3)

7.6.3 **Vroege ijzertijd (800-475/450 v.Chr.)**

Uit de oudste fase van de ijzertijd dateren een 3tal sporen/clusters; afvalkuil 973, een 6palige spieker (268, 142,149,195,196,270,197,269,198,141,199) en een 6(?) palige spieker of mogelijk onderdeel van een gebouw (398,406,404,399,401,447,451).

7.6.3.1 **6palige spieker (structuur 12)**

Een eerste zone met een duidelijke ijzertijdaanwezigheid betreft een 6palige spieker (268,142,149,195,196,270,197,269,198,141,199) in het westen van het plangebied, ongeveer 4 meter ten NW van het mogelijk Alphen-Ekeren gebouw.

4 paalsporen (195, 268, 269 en 141/199) liggen in een rechthoekig verband tegenover elkaar (fig.79). Ze vormen een structuur van 3,3 op 2,6 m die NO-ZW gericht is. De samenhang tussen deze 4 sporen is vrij zeker. Het is echter ook mogelijk dat 2 sporen (149 & 198) die zich op de lange wanden bevinden deel uitmaken van deze structuur. In dat geval gaat het niet om een 4palige maar om een 6palige spieker. In coupe gaan de 4 hoekpalen tussen de 12 en 16 cm diep, de 2 centrale wandpalen hebben een diepte van 6/8 cm tot 18 cm diep.

De vulling van de sporen is homogeen lichtgrijs tot donkergrijs van kleur. Uit deze structuur werd buiten 1 handgemaakte randscherf uit de vulling van spoor 141 (meest zuidelijke hoekpaal) niets gerecupereerd. Deze scherf kan in de vroege ijzertijd geplaatst worden (fig. 180).

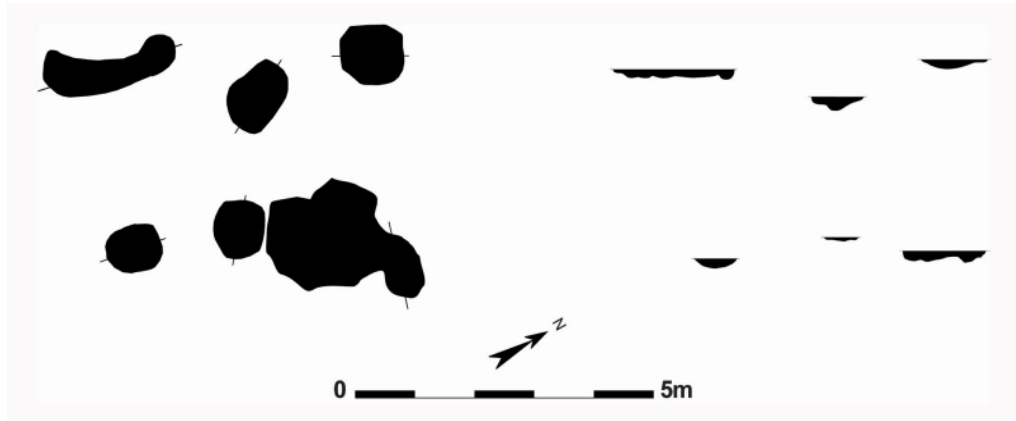

Fig. 79 Grondplan en coupes van de spieker (schaal 1/100)

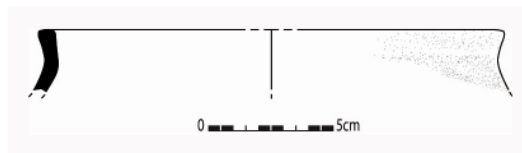

Fig. 80 handgemaakte randscherf uit paalspoor 141 (schaal 1/3)

Fig. 81 Veldopname van de 6palige spieker

6/7 palige spieker of klein hoofdgebouw (structuur 1)

In de NW uithoek van het projectgebied zijn een 7tal palen aangetroffen die in mooi verband liggen. Het gaat hier om paalsporen 398, 406, 404, 399, 401, 447 & 451. Het zou hier mogelijks kunnen gaan om een 6- of 7palige spieker of een onderdeel van een klein hoofdgebouwtje met een NNW-ZZO oriëntatie. Het is ook niet uit te sluiten dat er meerdere fases aanwezig zijn, maar door afwezigheid van oversnijdingen en significant aardewerk in meerdere paalkuilen is dit niet te achterhalen.

De samenhang tussen sporen 398/399/404 en 406 is vrij zeker. Ten NO hiervan liggen dan nog eens drie paalsporen (401/447/501) die ook mooi in driehoekig verband liggen. Qua kleur en vulling sluiten de 7 sporen mooi bij elkaar aan. Het is echter niet uit te sluiten dat onder de hedendaagse bewoning de rest van dit éénschepig gebouwtje zou liggen.

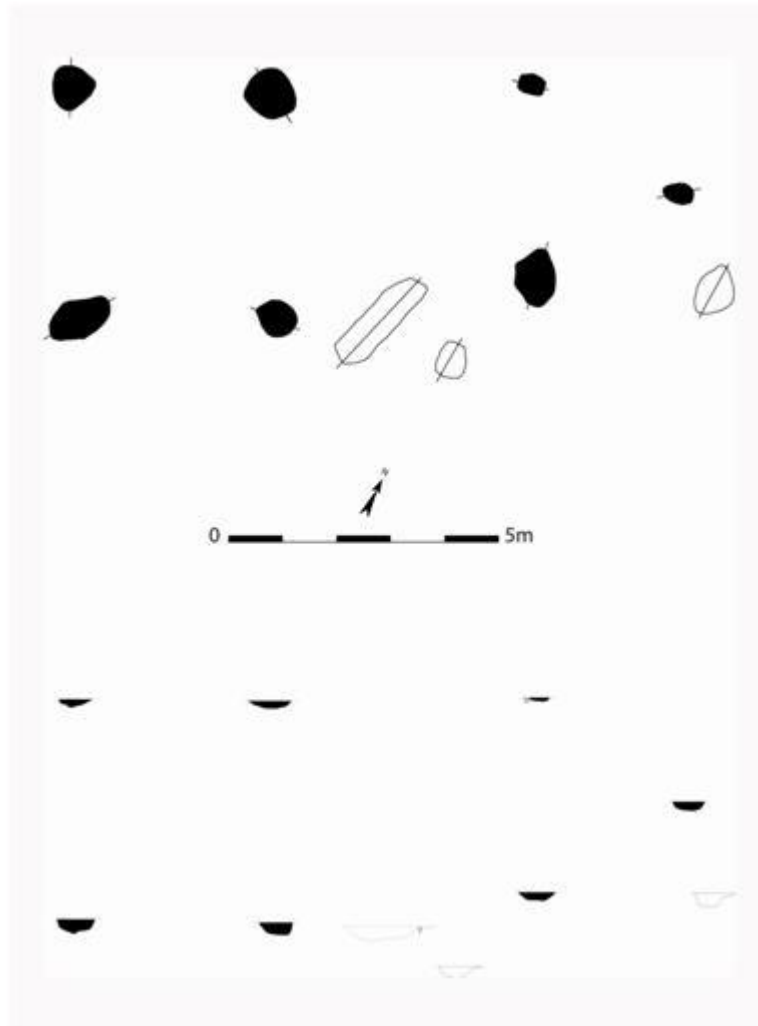

Fig. 82 Grondplan en coupes van de spieker (schaal 1/100)

In de coupes gaan vooral de meer zuidelijk gerichte palen iets dieper. Dit is deels te wijten aan het iets dieper afgraven van de noordelijke zone van de werkput door allerlei verstoringen. In coupe gaan de sporen tussen 26 cm en 8 cm diep. De vulling van de sporen is heterogeen grijsbruin van kleur en bevatte kleine fragmentjes houtskool. Uit deze zone is redelijk wat materiaal gerecupereerd bij het couperen alsook tijdens het proefsleuvenonderzoek. Spoor 398 leverde een paar fragmentaire stukjes aardewerk op, paalkuil 399

leverde 1 handgemaakte wandscherf op. Spoor 404 leverde bij het proefsleuven-onderzoek 1 handgemaakte wandscherf op. Zowel de bakking als het gladdingspatroon die pas opkomt vanaf de late bronstijd suggereert een datering in de vroege ijzertijd (fig. 83). De wandscherf had een dikte van 1,2 cm, was sterk met chamotte verschaald en was in slechte toestand (mogelijk licht verbrand). De scherf; handgemaakt met zelfde dikte en verschraling, aangetroffen bij het couperen sluit hier mooi bij aan. Uit hoekpaal 406 kwam nog 1 silexfragment aan het licht, dat zeer rudimentair bewerkt was en past in de metaaltijdtraditie. Het betreft geen verfijnde techniek. De grofkorrelige silex met spitsvorm had een lengte van 43,3 mm, was 32,9 mm breed en had een dikte van 16,6 mm (fig. 84). Er waren geen verwerkingssporen zichtbaar op het donkergrijze oppervlak met centraal een lichtgrijze zone. Restanten van de cortex zitten dorsaal links. Retouches zijn aangebracht op het dorsale vlak en links en rechts over de gehele lengte. Naast die silex leverde het spoor ook nog 2 handgemaakte ruwe wandscherven op in dezelfde traditie als deze bij paalkuil 404.

Fig. 83 wandscherf uit paalkuil 404

(1/1)

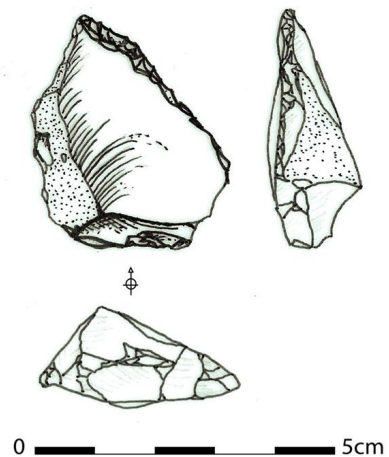

Fig. 84 Silex uit paalkuil 406

7.6.3.3

Afvalkuil 973

In het uiterste zuiden van het projectgebied, tegen de aftakking van de Poekebeek, is tijdens het onderzoek een grote ovale vlek(kuil) aangetroffen met een NW-ZP oriëntatie. De kuil is oversneden door een recente drainagegreppel. De kuil had een lengte van een 12,4 m en was tussen de 4,4 en 6 m breed (fig.86). Het gaat om een langwerpig, donkergrijs spoor met een vlakke bodem en komvormig profiel. Er is één coupe op dit spoor gezet gans op het NW uiteinde (fig.). Hierbij ging het spoor een 42 cm diep. In coupe is het de donkergrijze sterk houtskoolrijke vulling die onze aandacht trekt.

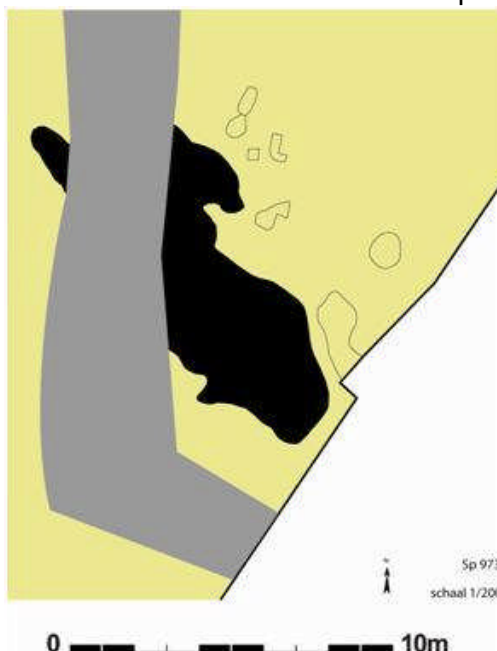

Fig. 85 detailplan spoor 973 (schaal 1/200)

Fig. 86 Veldopname van spoor 973

Uit de vulling van de dwarsdoorsnede kwamen ongeveer 150 scherven aan het licht die een datering in de vroege ijzertijd opleverde. Reeds bij de aanleg van het vlak bleek deze kuil zeer rijk te zijn aan vondstenmateriaal. Gezien de tijdsdruk en het slechte weer werd besloten deze kuil snel leeg te halen met als enige bedoeling zoveel mogelijk scherven te verzamelen.

Fig. 87 Veldopname van coupe op spoor 973

In de vulling van de kuil werden in het totaal 780 ceramische fragmenten, alsook 1 maalsteenfragment en een paar fragmentaire stukken bot gerecupereerd. Deze aardewerkvondsten kunnen opgesplitst worden in 40 randfragmenten, 40 bodemfragmenten en 700 wandscherven (fig.).

Het overgrote merendeel van de ceramische vondsten kan in de vroege ijzertijd geplaatst worden. Het weinige besmeten aardewerk is een uitzondering voor deze periode. Deze levert meestal een 25% van het totale aardewerkensemble op terwijl dit hier maar een paar fragmenten zijn van de ongeveer 800 scherven.

De rest van het ceramisch materiaal omvat vooral kleine vormloze restanten van aardewerk. De verschraling bestaat hoofdzakelijk uit fijn en/of grof schervengruis naargelang de wanddikte van de recipiënten. Ook werd regelmatig organische verschraling vastgesteld. De bakking varieert van goed tot matig. De kern van de scherven is overwegend grijs tot donkergrijs en lichtzwart. De kleur van de buitenwand vertoont een scala aan kleuren van roodbruin, geelbruin tot donkerbruin en donkergrijsbruin. Het overgrote merendeel van de fragmenten alsook het maalsteenfragment (fig.) vertonen sporen van blootstelling aan intense hitte. Uiterlijk vertonen de scherven een gecraqueleerd oppervlak met donkerrode tot oranje tinten. De binnenwanden blijken eerder een zwarte/zwartbruine tot grijze kleur te hebben.

De wanddikte van het aardewerk schommelt tussen de 4 en 18 mm. Het decoratieve repertorium is beperkt tot een 6 randfragmenten met vingertopindrukken op de rand. Maar 1 geval werden nagelindrukken op de rand vastgesteld. Op een 8tal wandscherven komt een patroon van nagel- en vingertopindrukken voor.

Vormenschat: Er zijn verscheidene randfragmenten aangetroffen van komvormen. Verscheidene hebben een rechte tot convexe wand (fig. 43, 49,..), andere een eerder steile rechte wand (nr. 3, 24,..). Een ander voorbeeld heeft een licht naar binnen gebogen wand (nr. 40, 37).

Er werd 1 randfragment aangetroffen van een schaal die typologisch onder te brengen valt in de categorie van de *knikwandschalen* (nr. 22). In het gebied van

de zgn. "Vlaamse" groep komen ze voor te Kruishoutem 'Wijkhuis' (De Clercq, et.al. 2005).

Op de site Berlare N445 is uit de vulling van een 1,9 m diep bewaarde waterput ook een randfragment van een 'haakrand' aangetroffen. Deze waterput werd gedateerd in de Hallstatt C-D periode (De Clercq et al. 2005; De Clercq & Van Rechem 1999a).

Een revisie van het aardewerk uit deze site (Kruishoutem) plaatst de aangetroffen *archaeologicae* in de eindfase van de late bronstijd (De Mulder 1993: 53). In het grafveld van Velzeke-'*Paddestraat*' is een kom met een gelijkaardige, maar minder scherp uitgesproken rand aangetroffen in een urnengraf in associatie met een biconische amfoor. Deze bijzetting wordt op basis van de amfoor, die als typisch voor de '*groupe Rhin-Suisse-France orientale*' wordt bestempeld, gedateerd in de beginperiode van de late bronstijd (Ha A2-B1) (De Mulder & Rogge 1995: 24, pl. 18,14). Graf 6 in de necropool Velzeke-'*Provinciebaan*' herbergde een verwante schaal op die gebruikt was om de urne af te dekken. De haakrand van de schaal was eveneens echter minder scherp uitgesproken. Het geheel van de vondsten in deze grafcontext suggereerde een datering in de overgangsfase late bronstijd – vroege ijzertijd (De Mulder & Rogge 1995: 17, pl. 8,5).

De oudste voorbeelden van knikwandschalen stammen uit het gebied van midden- en zuid Hessen, waar ze in de eindfase van de late bronstijd worden gesitueerd. Het type schaal kent een ruime verspreiding. In Henegouwen komt het zowel voor in contexten die dateren uit de overgangperiode van de late bronstijd/vroege ijzertijd als uit nederzettingen uit de vroege ijzertijd. In de Oise-vallei in Noord-Frankrijk zijn de knikwandschalen al verspreid vanaf de eindfasen van de late bronstijd (Bronze final IIIb) in de nederzettingen alsmede tijdens de vroege ijzertijd (cfr Talon M., Otte M. & Ulrix-Closet M.). Ook in Nederland komen de knikwandschalen frequent voor, hoewel het randtype daar ook omschreven wordt als haakrand. In de Bredase nederzettingen zijn voorbeelden geattesteerd in beide fasen van vroege ijzertijd (mondelinge communicatie. Demulder).

Een ander typisch fragment dat is aangetroffen betreft een wandscherf met *kalenderbergversiering* (vernoemd naar de vindplaats Kalenderberg in Oostenrijk). Dit is versiering bestaande uit aangrenzende velden die worden gevormd door reliëfpatronen met afwisselende oriëntaties (fig.88). Dergelijke bekertjes hadden over het gehele oppervlak dergelijke plastische versiering in geometrisch patroon (Verwers 1974). De wandscherf had een grijs baksel, was sterk aangetast door verhitting en was een goeie 3mm dik.

In een breder kader bekeken kan deze kuil geïnterpreteerd worden als zijnde een afvalkuil. Op de site van Berlare-Kerkveld zijn in het najaar van 1997 talrijke nederzettingssporen uit de vroege La Tène periode geregistreerd. Daar is ook een dergelijke afvalkuil aangetroffen die bijna 800 aardewerkfragmenten opleverde, waarvan ongeveer een 25% fijnwandig was. Daar had je een nederzetting die was ingeplant op een zandige rug langsheen de Schelde. (De Clercq & Van Rechem 1999b). Op de ijzertijd nederzetting van Sint-Gillis-Waas zijn geen dergelijke afvalputten aangetroffen. Het is meer en meer duidelijk dat men te Sint-Gillis-Waas alsook op andere ijzertijdsites geen kuilen groef om het huishoudelijk afval in de dumpen. Vermoedelijk werd er gebruik gemaakt van de nabijgelegen depressies in het landschap. Eenzelfde fenomeen van dumping in een depressie is geattesteerd op de site van Kemzeke-Verkeerswisselaar (Bourgeois et al. 1993, p. 7)

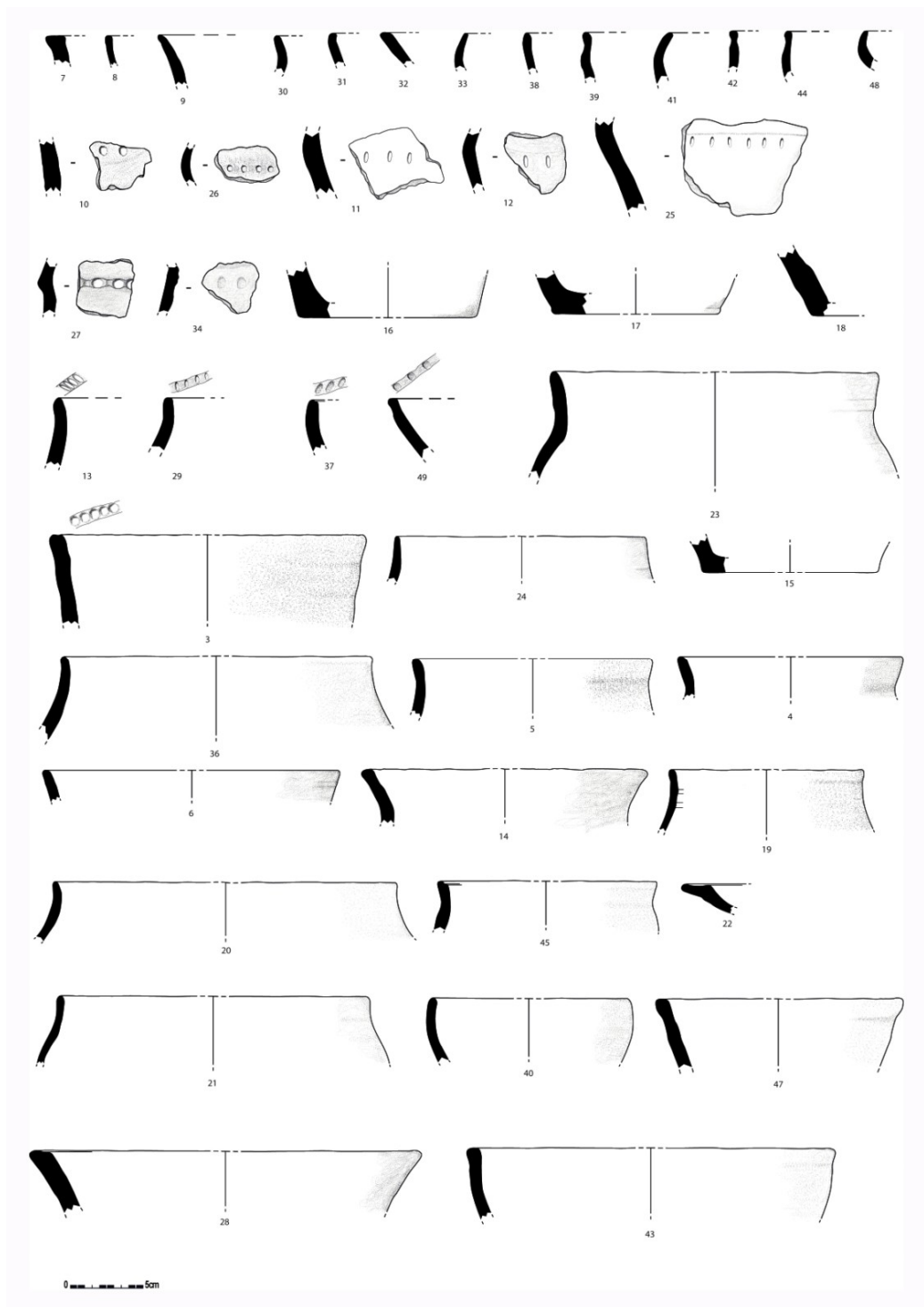

Fig. 88 Selectie van het vondstenmateriaal afkomstig uit spoor 973 (schaal 1/3)

Fig. 89 Kalenderbergaardewerk en maalsteen uit spoor 973

7.6.4 **Late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode (200 v.Chr.- 100 n.Chr)**

7.6.4.1 **Mogelijke leemwinningskuil (193)**

In de uiterste ZW hoek van het projectgebied is bij het afgraven een mogelijke leemwinningskuil aangetroffen (spoor 193). De kuil had een lengte van 21 m en was 2 (NW) tot 5 m (ZO) breed. In coupe had hij een nog bewaarde diepte van 1,9 tot 2,05 m (fig. 90).

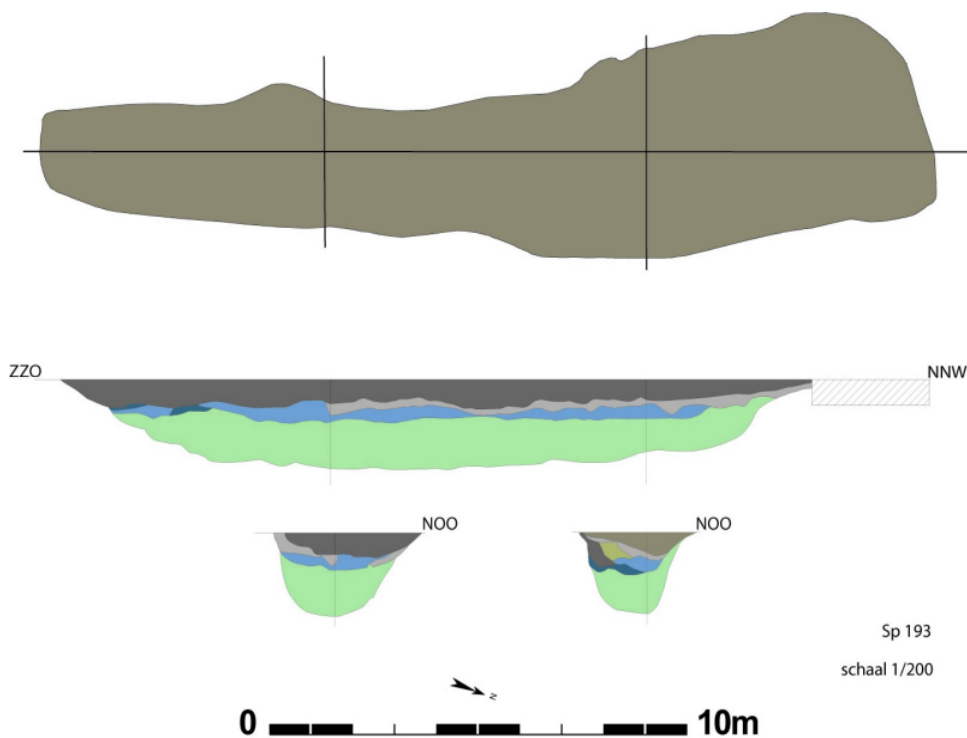

Fig. 90 Grondplan en coupes van spoor 193 (schaal 1/200)

In coupe is het bovenste kleipakket zeer kenmerkend aanwezig (fig. 92). Reeds in het vlak was duidelijk dat het bovenste pakket afgezette kleisediment was.

De kuil lijkt in de coupe geen veelvuldige hergravingen te hebben ondergaan en bevat een 4tal pakketten waarvan het bovenste reeds besproken is. Direct onder de kleilaag bevond zich een heterogeen licht bruin bandje van 20 cm dik. Hieronder lag een verrommelde laag die zowel componenten van de bovenliggende als onderliggende laag bevatte. Deze laag wisselde constant en was ongeveer 25/45 cm dik. Het onderste (zichtbare) pakket kenmerkte zich als een 1,5 m dikke laag lichtblauwgroen zand. Deze kleur heeft met de watergesteldheid te maken en wijst op een permanent gereduceerde bodemgesteldheid vanaf die diepte. Dit is logisch gezien de ligging van de kuil op het laagste punt van de site, nabij de aftakking van de Poekebeek.

Een interpretatie als extractiekuil voor leem is op zijn plaats gezien de afwezigheid van andere typerende kenmerken. Het is niet uitgesloten dat de kuil in een tweede fase herbruikt is als een drenkpoel/kuil. Het spoor was zeker waterdragend en uit de bovenste bandjes blijkt dat het langzaam gevuld is geweest en niet in één fase gedumpt. In een tweede of mogelijk derde fase is hij mogelijk geïncorporeerd in de erfafbakening. Hij maakt een mooie hoek van 90° met erfgracht 344 (NO-ZW verloop) die mogelijk bij structuur 6 hoort. Deze greppel is zeer ondiep bewaard en heeft een witgrijze tot homogeen witte kleur.

Enkel uit de bovenste opvullingslagen van de kuil kwam wat materiaal aan het licht. Het geeft geen exacte datering van het spoor maar alleen van de opvulling ervan. Het mooiste stuk betreft een maalstenen klopper met een diameter van 5,45 cm (fig. 93). Voorts werden nog 4 tegulae fragmenten, 1 silexknol, 6 handgemaakte wandscherven en 1 handgemaakte randscherf (fig.93-94) aangetroffen

Fig. 91 veldopname van de mogelijke leemwinningskuil 193

Fig. 92 Veldopname van coupe op spoor 193

Fig. 93 Fotografische opname van het vondstenmateriaal uit spoor 193

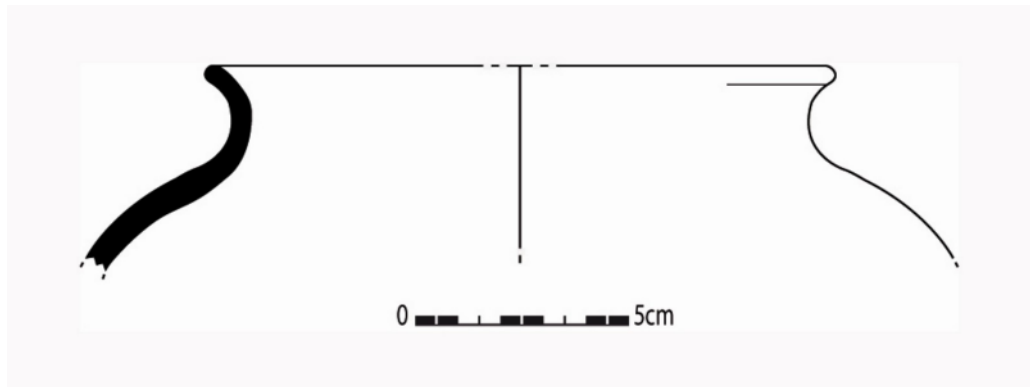

Fig. 94 Tekening handgemaakte randscherf spoor 193 (schaal 1/3)

Fig. 95 veldopname van erfgracht 344

Gracht 1415/1454

In het zuiden van de werkput is tussen de 2 uiterste greppels van de 6 parallelle greppels (cfr supra) 1 lange gracht aangetroffen met een NW-ZO oriëntatie (fig.). Deze gaat zeker samen met de parallelle greppels. De gracht is maximum 1 m breed en kon over een lengte van 37 m gevolgd worden. In profiel bleek deze 1,1-1,3 m diep te gaan (fig 96). Hij was vrij spits en bestond uit meerdere opvullingpakketten die slecht zichtbaar waren tegen de lichte moederbodem.

Fig. 96 Veldopname van gracht 1415/1484

Fig. 97 Veldopname coupe gracht 1415/1484

Door de tijdsdruk en het inkalven van het profiel kon deze niet in detail worden geregistreerd. Duidelijk zichtbaar zijn de brokken versmeten moederbodem en de onscherpe aflijning van de lagen. De scherven uit de vulling komen allen uit het heterogeen licht bruin pakket dat zich bovenaan had gevormd. Het betreft een drietal wandscherven die op het eerste zicht niets speciaal bleken te zijn. Bij het bekijken van het baksel in detail (De Clercq W.) bleek dat één wandscherf een vulkanische verschraling heeft. Ook aanwezig was chamotte, kwarts in ijzeroxide en glauconiet. Hiermee kon geconcludeerd worden dat de scherf vroeg-Romeins is. Of daarmee ook de gracht vroeg-Romeins is, is maar de vraag. De tijdsdruk liet niet toe dit interessant spoor, vroeg-Romeins en met een grote diepte, diepgaand te onderzoeken.

7.7 **Vroeg-Romeinse periode**

Een beperkt aantal sporen werden aangetroffen die in de vroeg-Romeinse periode kunnen geplaatst worden. Ze zullen hier in detail worden besproken gezien het grote belang ervan

7.7.1 **Alphen-Ekeren gebouw (structuur 7)**

Net ten zuidoosten van structuur 11 werd een rij van 5 zware paalsporen (168, 214/300, 275, 234/244/245 en 246) aangesneden. De sporen bevonden zich op een regelmatige afstand van ca. 6 m van elkaar en hebben afmetingen die variëren van 1,8 tot 2,4 m lengte. In de diepte meten ze tussen de 2 cm (uiterste westen; 168, 214/300) en de 30 cm (uiterste oosten; 246). De sporen hebben een vrij homogeen lichtgrijze tot donkergrijze vulling waarin de locatie van de paal niet meer zichtbaar was. Aangezien het merendeel van de wandpalen niet duidelijk bewaard zijn, is de aflijning van de structuur vrij hypothetisch. De vermoede afmetingen van het gebouw bedragen 36 op 7,5/8 m. De oriëntatie ervan is NO-ZW gericht. De opbouw van de structuur bestaat uit een centrale rij nokstaanders, en is dus tweeschepig, met langs de wanden lichtere paaltjes. Mogelijk zijn nummers 283,284,335,336, 272, 271 en 201 dergelijke paalsporen. Sporen 204, 202, 203, 347 kunnen vermoedelijk als extra palen beschouwd worden om de nok te verstevigen (bij nokstaander 275). In het uiterste oosten heb je mogelijks palen 236 en 370 die nokstaander 246 helpen ondersteunen. Een mogelijke ingang en eventuele binnenpalen zijn niet met zekerheid in het veld geattesteerd. Het gebouw hoort hoogst waarschijnlijk samen met een greppelsysteem 169/137, 91,39, 344 en hierop verder bouwend werden waarschijnlijk de greppels 1355/1069/926 (NO-ZW verloop), 1079 (NW-ZO verloop) en hiermee samengaand 5 parallelle greppels (1038,1123,1147,1127 en 1403) aangelegd. Het is duidelijk dat de aanleg van laatstgenoemde greppels rekening hielden met de reeds aanwezige perceelsgreppels. Gezien de totale afwezigheid van vondsten in zowel het Alphen-Ekeren gebouw alsook de greppels en palen/kuilen die deze oversnijden blijft het bij voorzichtige interpretaties. Ook het mogelijk Alphen-Ekeren gebouw is twijfelachtig en kan niet met 100% zekerheid geattesteerd worden. Het niveau waarop de sporen pas zichtbaar zijn is allesbehalve geschikt voor de herkenbaarheid voor dergelijke structuren. Zelfs de diepste nokstaander is maar een goeie 30 cm diep bewaard terwijl dit op andere sites meer dan het dubbele kan zijn (Evergem-Koolstraat: 98cm max). Dit gebouwtype bestaat standaard uit één rij diepe nokstaanders omgeven door een enkelvoudige rij wandpalen. In de regio werd degelijk gebouwtype reeds enkele malen opgegraven. Voorbeelden zijn de site van Aalter-Langvoorde (De Clercq & Mortier 2003), Aalter-Groendreef (Eggermont & Clément 2009), e.a..

Het bouwtype Alphen-Ekeren kwam in gebruik vanaf de late ijzertijd –vroeg-Romeinse periode en zou algemeen voorkomen tijdens de 1ste eeuw n.Chr. (mondelling communicatie. De Clercq)

Fig. 98 Veldopname van spoor 246

7.7.2

Grafenclos met brandrestengraven

De grootste vondst van de site situeert zich in het noorden van het plangebied. Over een zone van 30 bij 30 m² werden een grafmonument en 10 Gallo-Romeinse brandrestengraven aangesneden (fig. 99-100).

Het grafmonument kenmerkt zich door een vierhoekige grachtconfiguratie met meerdere onderbrekingen. Het was aangelegd op een hogere kop in het landschap en had meer dan 1 m hoogteverschil met de sporen nabij de aftakking van de Poekebeek. Zonder dat van een duidelijke structurering gewag kan gemaakt worden, valt het toch op dat de meerderheid van de bijzettingen in de onmiddellijke buurt van het grafmonument geconcentreerd waren. Het grafenclos speelde een centrale rol in het grafveld.

Het monument had een omvang van 20 m bij 13m en loopt mogelijk nog door naar het noorden. Één enkele paal (502) ligt in de lijn van de NW greppel.

De structuur werd NO-ZW georiënteerd. De gracht werd op een aantal plaatsen intentioneel onderbroken waardoor meerdere toegangen werden gecreëerd in het zuiden (1m), zuidwesten (1 m) en westen (3,2 m) van de greppel. Het monument kan veel groter zijn geweest en nog meer naar het noorden, onder de hedendaagse bewoning, hebben doorgelopen. Centraal binnen de omgeving en voor de zuidelijke & westelijke ingang van het monument bevonden zich twee brandrestengraven (512/548, 549). De gracht was tussen de 20 en 30 cm breed bewaard. Het profiel kenmerkte zich door een U-vorm met een maximaal bewaarde diepte van 12 cm. en een minimale bewaarde diepte van 2 cm. De gracht was niet dieper uitgegraven aan de zijden van de ingang. Door het aanzien van de vondst werd besloten deze integraal te onderzoeken en

Fig. 99 fotografische opname van het grafenclos vanuit het zuiden

Fig. 100 fotografische opname van het grafenclos vanuit het westen

werden zoveel mogelijk dwarsdoorsneden gezet op het monument en de graven (fig.102). Nergens werd de gracht intentioneel dieper uitgegraven.

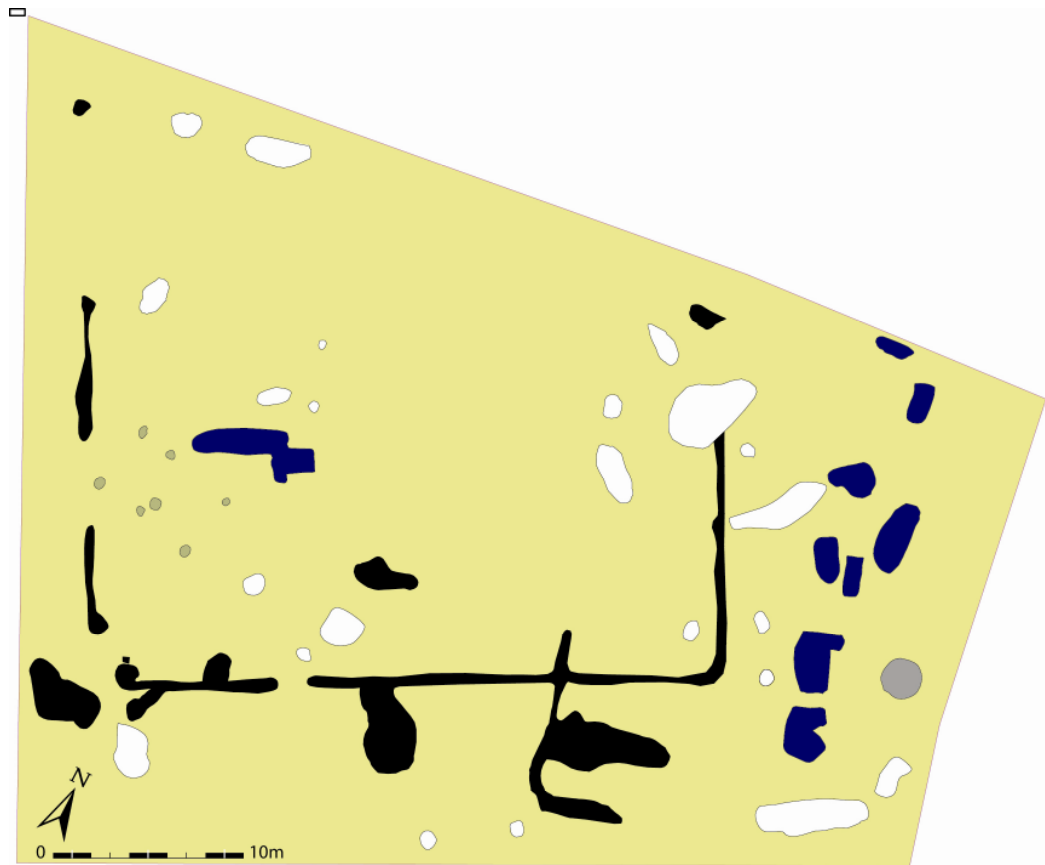

Fig. 101 Grondplan zone grafenclos en brandrestengraven

De stratigrafische opbouw van de gracht was gelijkaardig voor het hele monument en werd gekenmerkt door een éénfasige opvulling. Door de diepte van het archeologisch vlak is maar een beperkte deel bewaard gebleven. De opvulling bestond uit een 2 tot 12 cm homogeen lichtbruingrijs pakket. Sporen van stabilisatie, inspoeling of vegetatie waren niet in te herkennen. Duidelijk zichtbaar was de iets dieper uitgegraven NO zijde van het monument.

Nergens werd er ook maar 1 bewijs gevonden van de aanwezigheid van een wal aan de buitenzijde van het monument en parallel met de grachten. Dit is wel geattesteerd te Oostwinkel-Leischoot (mondelinge communicatie. De Clercq).

Tegenover de westelijke ingang van het enclos is nog een zespalige spieker (structuur 3) aangetroffen (cfr. supra). Opvallend is ook de aanwezigheid van spoor 520/3 pal tegenover de ZW hoek van het monument. De kuil had een diameter van een kleine 4 m en leverde een paar fragmenten aardewerk op waaronder enkele wandscherven van Romeinse makelij met wafelijzermotief. Gezien de verdere zichtbare afwezigheid van onmiddellijke Romeinse aanwezigheid in de buurt hoort het naar alle waarschijnlijkheid bij het grafenclos. Ook de ligging in de hoek bij de ingang toont een samenhang.

In het enclos zijn een hoop windvallen aangetroffen waaronder één de NW uithoek van het enclos oversneed. Een 5 m ten ZO van graven 512/548/549 werd nog een kuil (584) aangetroffen die in zijn vulling twee randfragmenten terra rubra (Deru P. 19) opleverde en 3 handgemaakte wandscherven en 1 randscherf (fig.). Dat bepaald type van beker dateert Deru X. tussen 15 v.Chr. en 45 n. Chr.

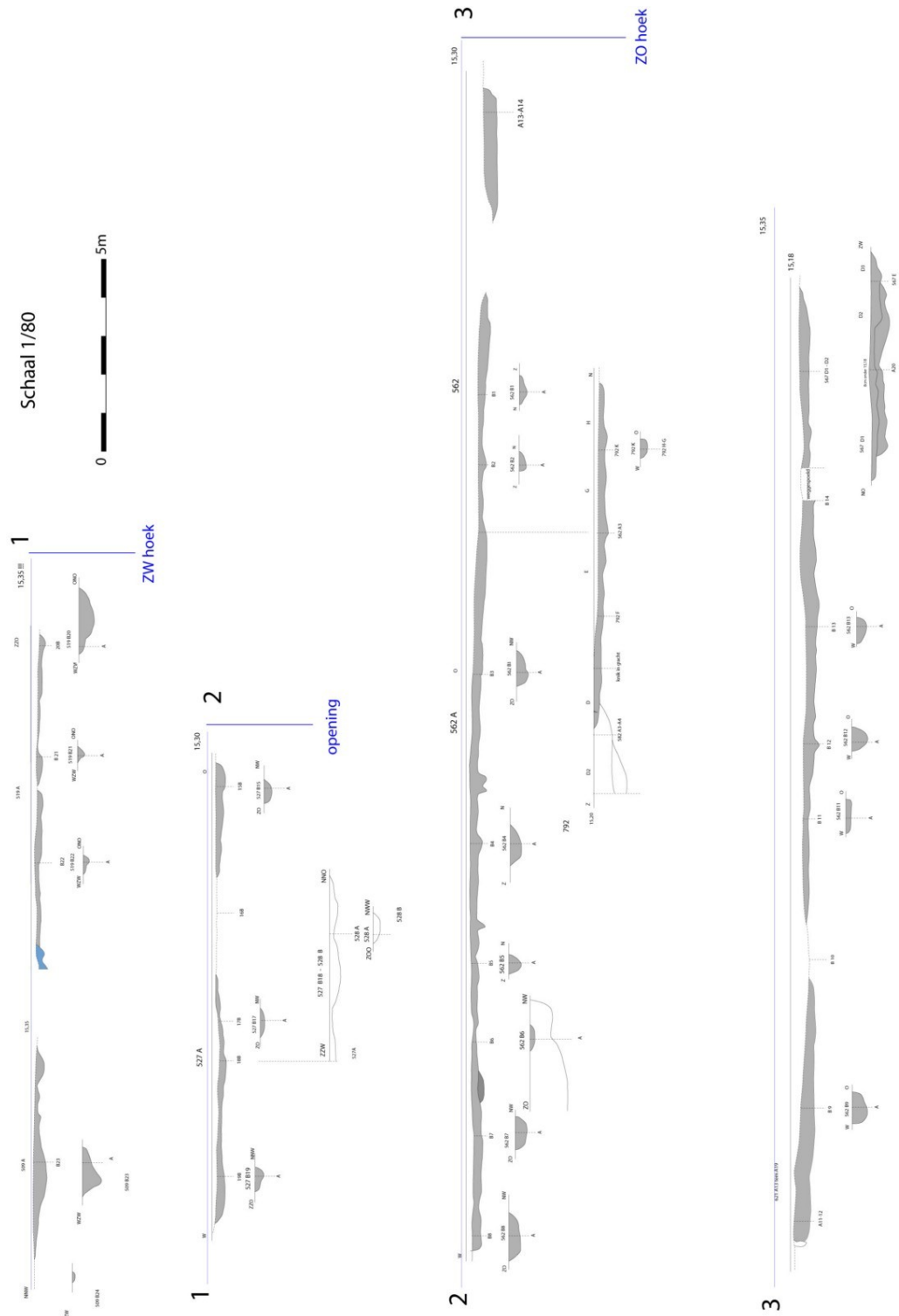

Fig. 102 Coupes van het grafenclos (schaal 1/80)

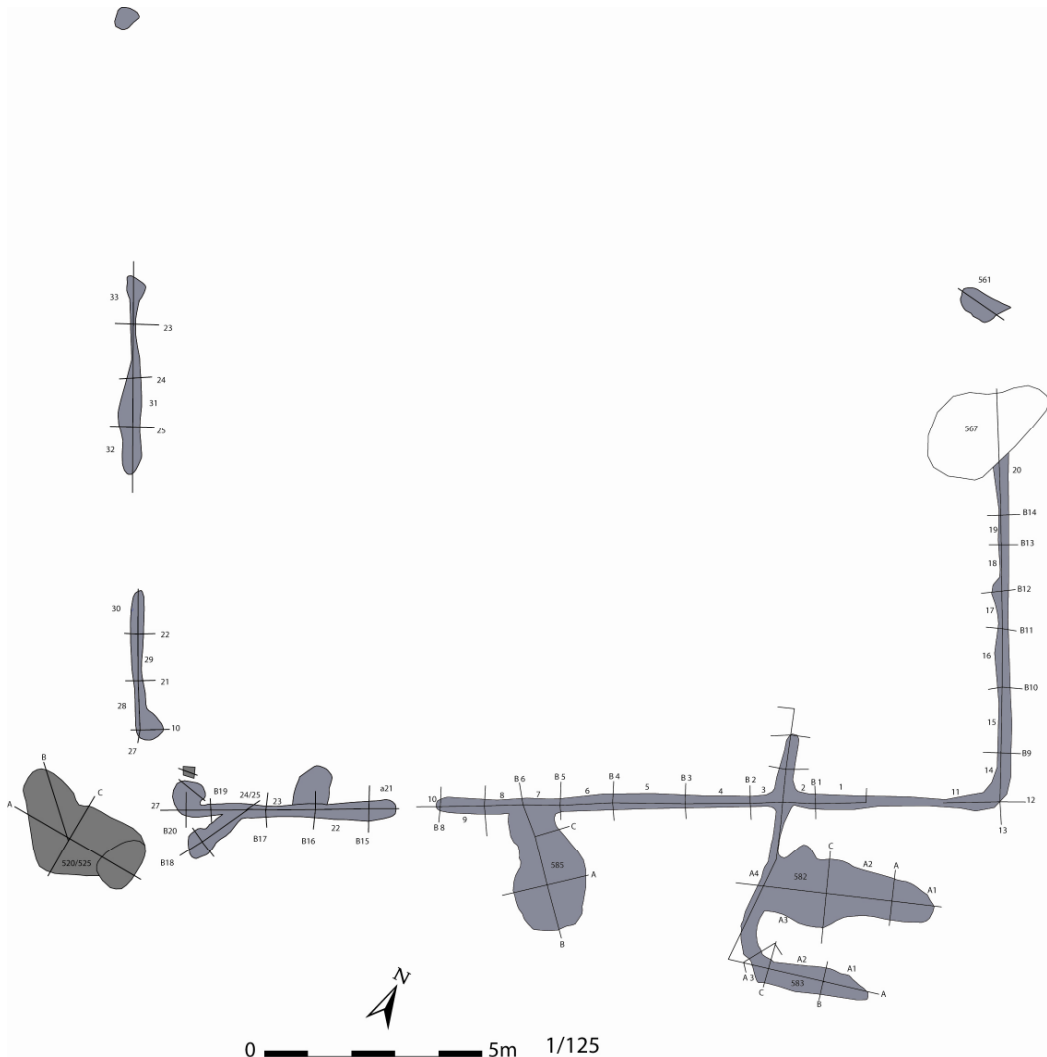

Fig. 103 Grondplan en aanduiding coupes van het grafenclos

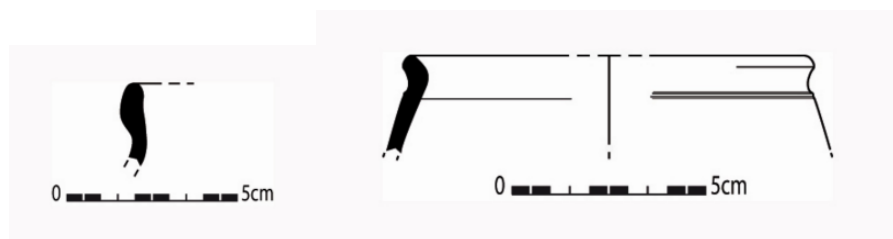

Fig. 104 tekening handgemaakte wandscherf en terra rubra rand Deru P.19 uit spoor 584 (Schaal 1/3)

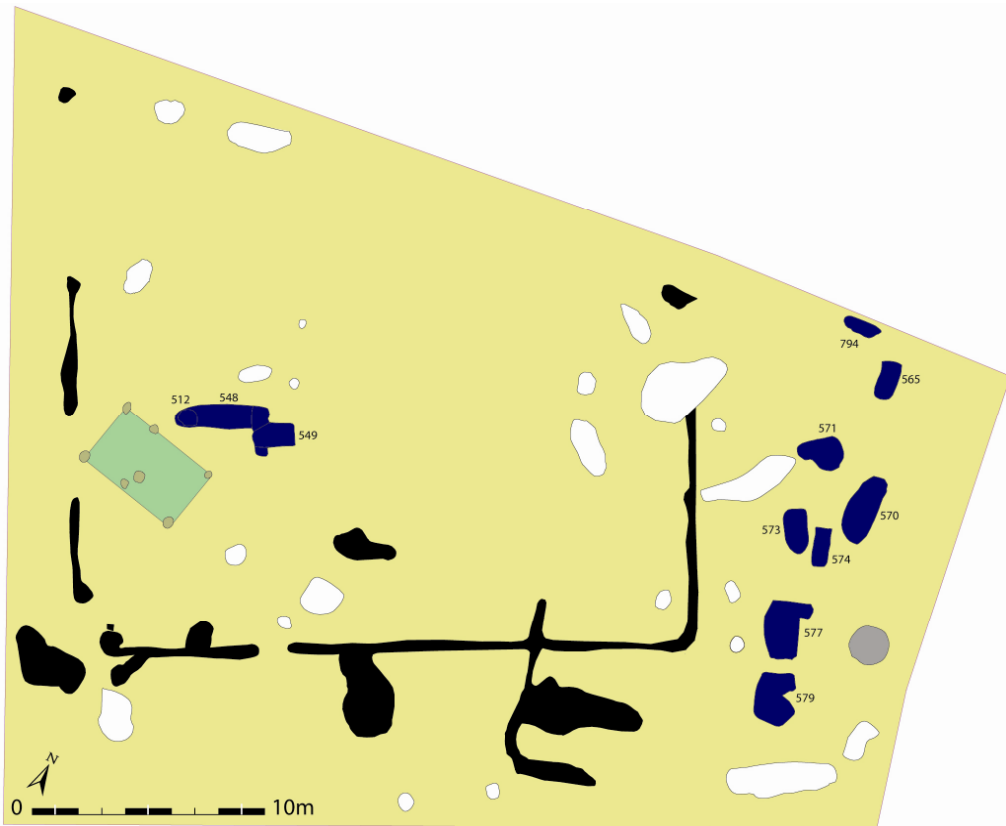

Fig. 105 grondplan grafenclos met aanduiding structuur 3 en brandrestengraven

Bij het openleggen van het vlak net ten oosten van de brandrestengraven kwam nog een ovaal spoor. Vermoedelijk gaat het om een bomkrater (zie hoofdstuk over WO I).

De 8 graven waren allen gelegen langs de oostelijke zijde van het grafenclos en waren hier duidelijk moedwillig aangelegd. De graven kunnen niet echt onderverdeeld worden in orde van aanleg gezien het grote aantal potten die nog moeten onderzocht worden. Wel duidelijk is de centrale rol van het grafveld en de mensen (of mens) die hierin zijn bijgezet.

Fig. 106 Veldopname van 7 brandrestengraven ten oosten van het grafmonument

Bij de analyse van de graven wordt per graf een overzicht geboden van de belangrijkste kenmerken. Daarin komen achtereenvolgens vorm, afmetingen, samenstelling van de lagen en grafinhoud aan bod (tabel). Een globale synthese en discussie over het depositiegebruik, de aard van de bijgaven en de chronologie volgen zeer beknopt. Alle graven zijn van het type brandrestengraven, een bijzettingstype waarbij de resten van de brandstapel samen met (een deel van) de verbrande beenderen van de overledene in een kuil werden gedeponneerd. Één of meerdere, al dan niet verbrande bijgaven werden in een aparte nis of bij de brandstapelresten toegevoegd.

Graven 512/548/549

In het grafenclos lagen 2 graven (512 en 549) met daartussen een kuil. Mogelijk betreft dit een onderdeel van graf 512 maar helemaal zeker is dit niet. De kuil bevatte maar een 8tal scherven handgemaakt aardewerk en had geen houtskool of verbrand bot in zijn vulling. Waarschijnlijk hoort 512 bij 548 en heeft het graf een O-W oriëntatie. Een kuil met N-Z oriëntatie oversnijdt 512/548. Hierover werd dan graf 549 aangelegd. Een ander scenario is in eerste instantie de aanleg van 548. Vervolgens werden 512 en de kuil onder 549 aangelegd. In een finale fase werd tenslotte 549 aangelegd. Er zijn dus duidelijk 3 of meerdere fases te onderscheiden bij de aanleg van deze graven en kuilen. Deze graven waren ook aangesneden in het proefsleuvenonderzoek en grotendeels verschept. Zo bleef er van deze sporen bijna niets meer over. Graf 512 leverde niets op en was maar een goeie 12 cm meer bewaard in coupe. Graf 549 (NOO-ZWW) was even diep bewaard maar leverde in de vulling aardewerk op. Er werd een 4tal ijzerfragmenten aangetroffen en 1 handgemaakte wandscherf. Geconcentreerd in de zuidoostelijke hoek van het graf werden 15 wandscherven en 3 randscherven terra rubra (MAI 2) ingezameld uit de vulling. Allen waren ze verbrand. Het betreft een rand van het type Deru P13/31, een kleine bolronde beker die algemeen tussen 25 v. Chr. en 45 n.Chr kan gedateerd worden. Op de wandscherven was nog versiering

aanwezig. Bundels van verticale banden parallel aangelegd op het potlichaam (bandversiering) kenmerkten de scherven.

Een tweede type betreft een tweetal randfragmenten van een Deru P.19. beker. Deze worden algemeen geplaatst tussen 20 en 45 n.Chr. Op basis van deze vondsten kan besloten worden dat het graf moet dateren ergens tussen 20 en 45 n.Chr en dat men 2 terra nigra bekers met de dode had meegegeven op de brandstapel. Het kan goed zijn dat het graf van een nog iets jongere datering is. Dergelijke potten waren kostbaar en konden verscheidene jaren gecirculeerd hebben vooraleer ze werden gedumpt of meegegeven als graffoffer.

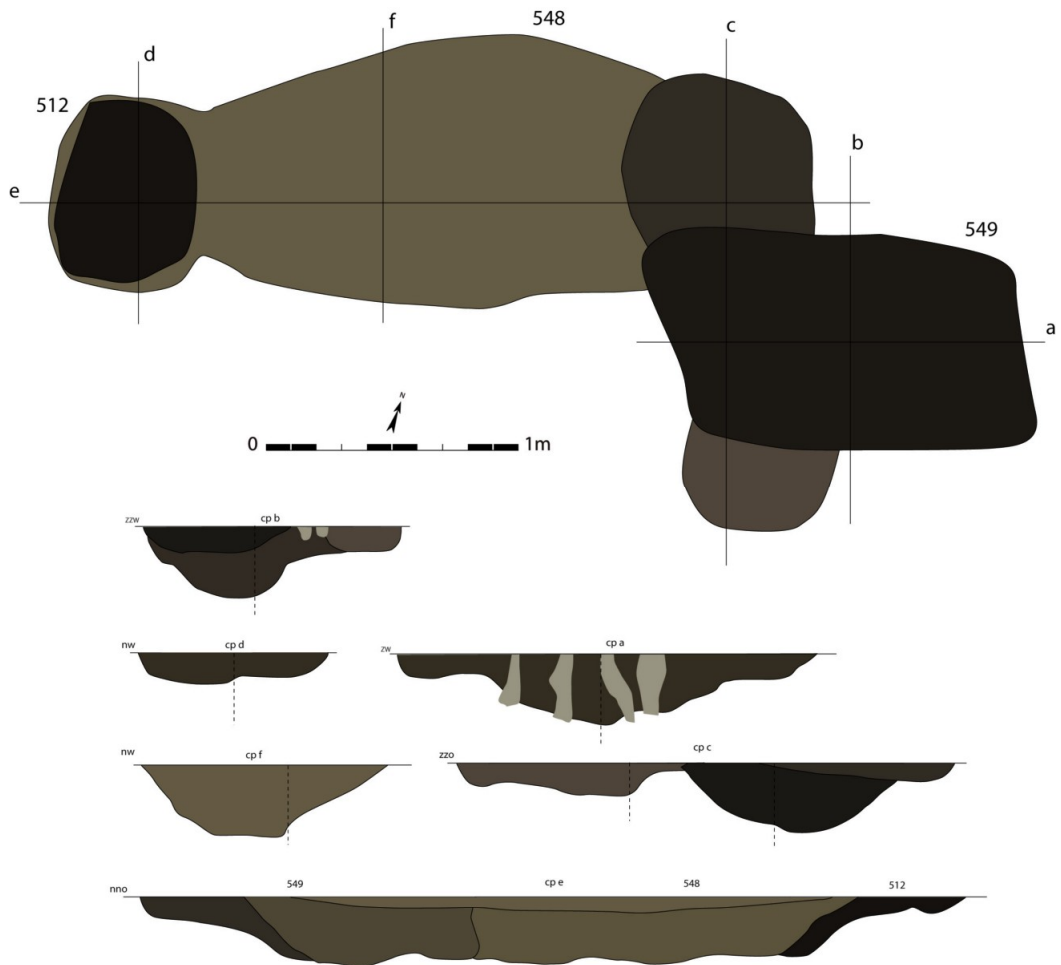

Fig. 107 Grondplan en coupes graven en kuilen 512/548 & 549 (schaal 1/20)

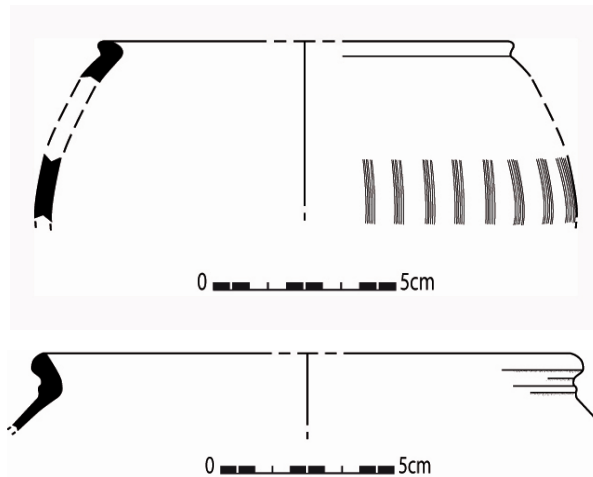

Fig. 108 Tekeningen van de twee terra rubra bekers uit graf 549
(boven Deru P.31) (schaal 1/3)

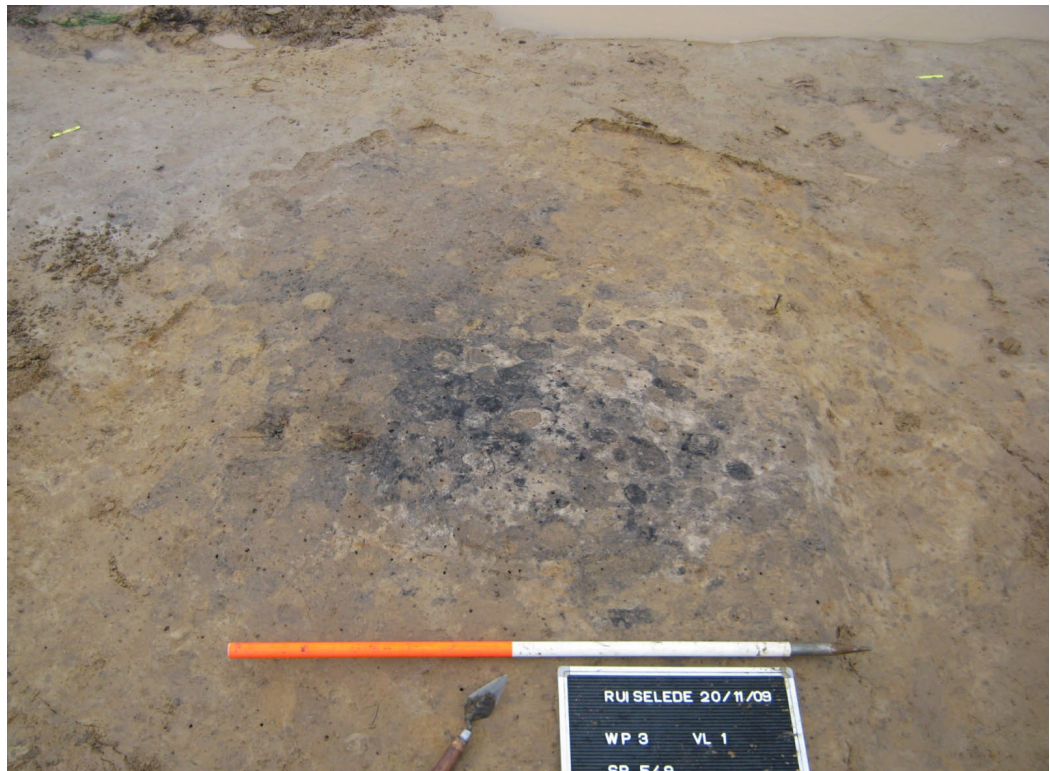

Fig. 109 veldopname brandrestengraf 549

Graf 794

Graf 794 is een slechts gedeeltelijk bewaard graf tegen de noordelijke putwand. Het graf bevond zich in de putwand en werd achteruitgezet om het graf zo goed mogelijk te onderzoeken. Het brandrestengraf had een O-W oriëntatie en was 1,4 m lang en 0,64 m breed. In coupe bedroeg de maximale diepte 18 cm. Uit de vulling werden 7 handgemaakte wandscherven, 1 oxiderend gedraaide wandscherf en 1 silixfragment aangetroffen. Algemeen kan dit graf in de Gallo-Romeinse periode geplaatst worden. Uit de vulling werd nog wat fragmentair verbrand botmateriaal gerecupereerd.

Fig. 110 veldopname van brandrestengraf 794

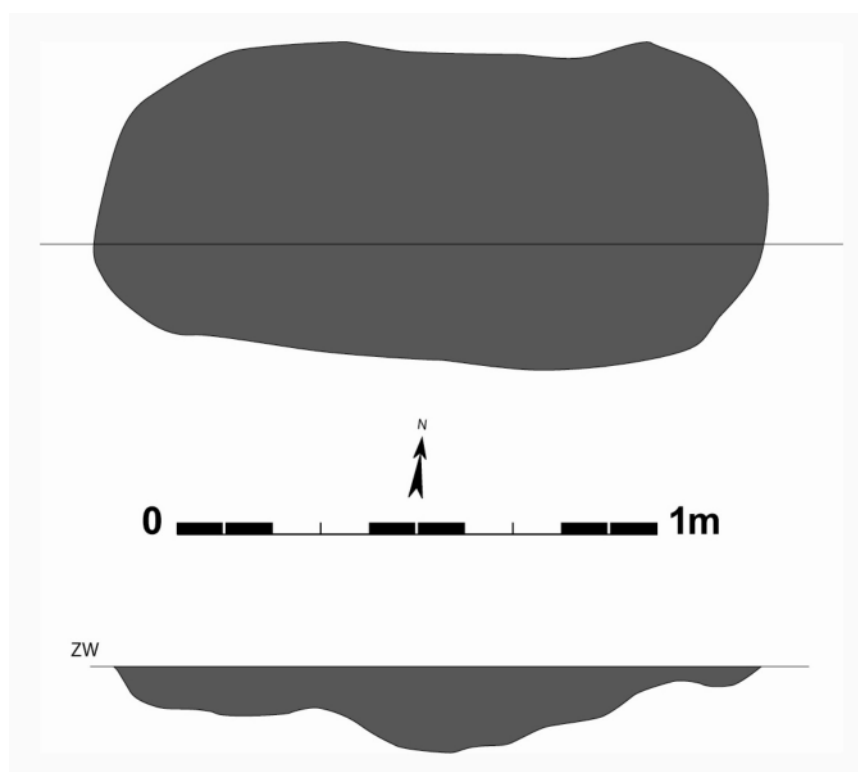

Fig. 111 grondplan en coupe van graf 794 (schaal 1/20)

Graf 565

1 meter ten ZO van graf 794 lag graf 565 (fig.). Dit graf was 2,04 m lang, 0,7 m breed en had een NNW-ZZO oriëntatie. In doorsnede werd het gekenmerkt

door zijn geringe diepte (21 cm) en vlakke bodem. Ook hier was het merendeel van het graf niet meer bewaard. Uit de vulling werden 2 handgemaakte wandscherven, 1 greep van een mogelijk olielampje en 1 circulair verbrand glasfragment.

Fig. 112 veldopname van graf 565

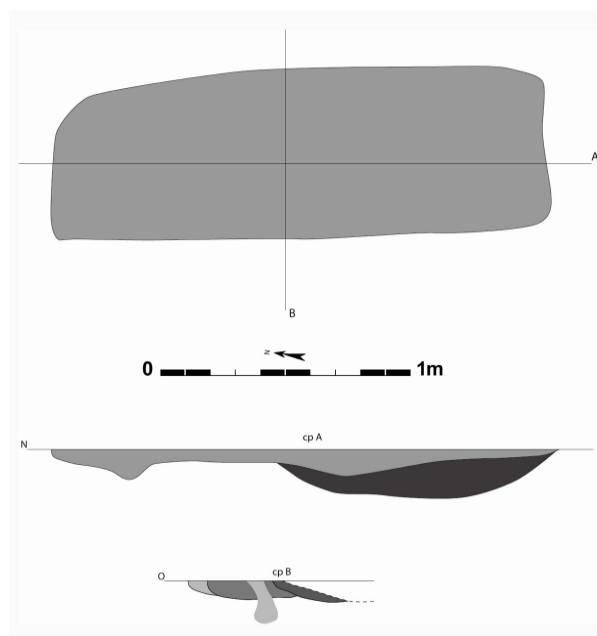

Fig. 113 grondplan en coupes spoor 565 (schaal 1/20)

Graf 568/571

Rechthoekig graf (1,62 x 1,10 m) met NW-ZO oriëntatie.

Door de hevige bioturbatie was een degelijke aflijning niet mogelijk. Het graf bevatte een nis in de westelijke korte zijde van het graf. Het graf was opmerkelijk goed bewaard en ging 44 cm diep. In profiel was de houtskoolens duidelijk zichtbaar. De nis bevatte een drietal grote handgemaakte wandscherven met daar rond een drietal grote spijkers. Deze zijn in blok gelicht en nog niet aan studie onderworpen. In de vulling van het graf is buiten één silexfragment niets aangetroffen

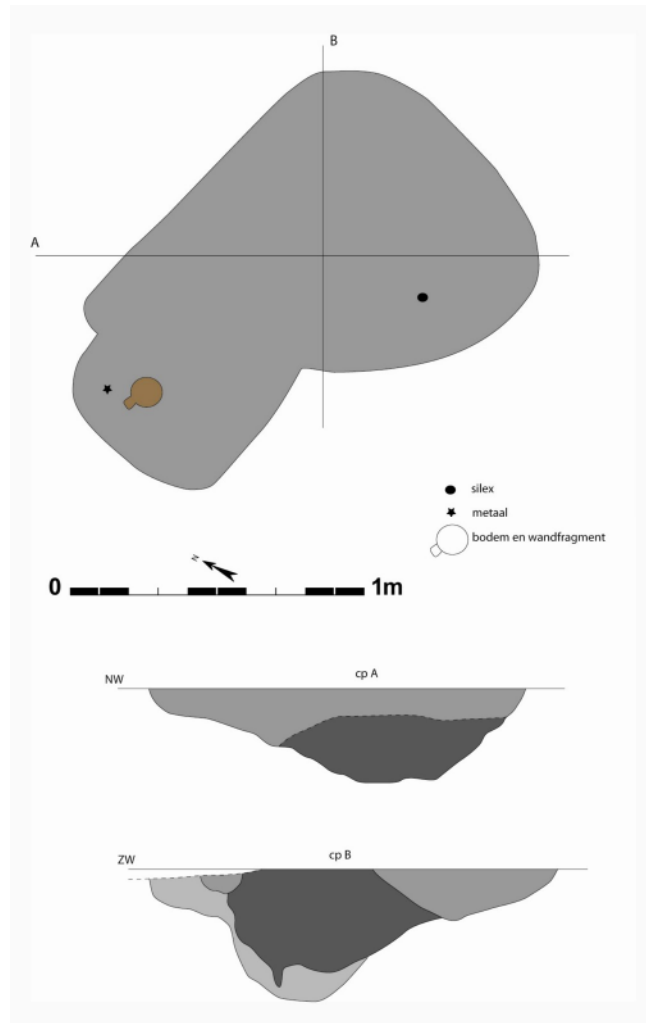

Fig. 114 grondplan en coupes spoor 568/571 (schaal 1/20)

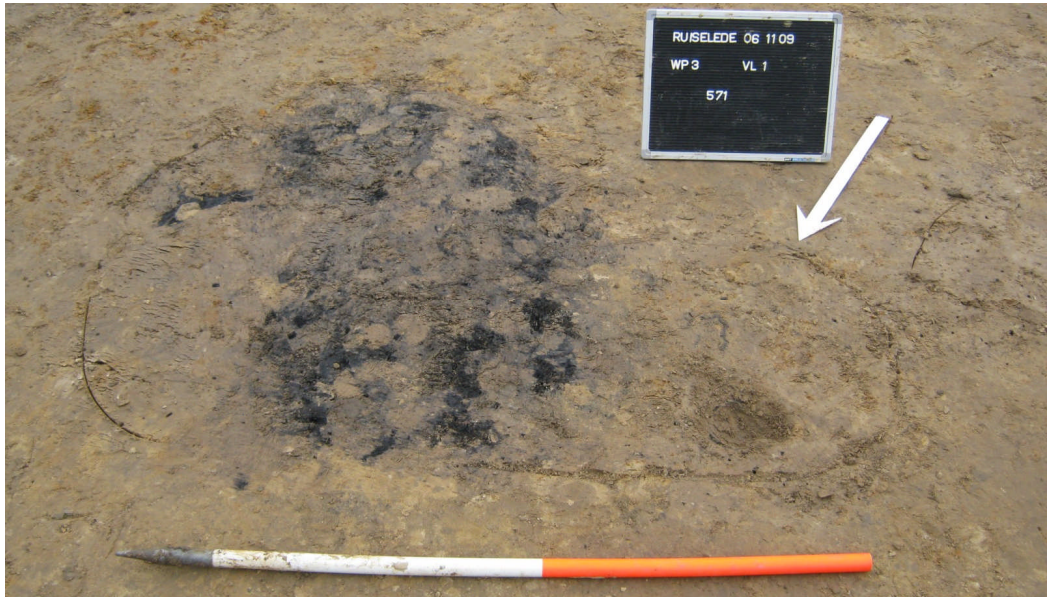

Fig. 115 Veldopname graf 568/571

Fig. 116 Veldopname van de vondsten in de nis van graf 568/571

Fig. 117 Veldopname van coupe op spoor 571

Graf 570

Een kleine meter ten ZO van graf 568/571 kwam graf 570 aan het licht (fig.119). Het had een N-Z oriëntatie, was 2,22 m lang en 92 cm breed. In profiel bleek het spoor 34 cm diep te gaan. Duidelijk herkenbaar was de houtskoollens en de zandige inzakkingslens. In de korte noordzijde bleek het spoor een nis te hebben. De nis had de vorm van een rechthoek (28 op 24 cm). Tegen de korte zuidelijke zijde werden in de houtskoollens een 15tal handgemaakte wandscherven, 2 bodemscherven en 2 randscherven aangetroffen. Daarbij zaten ook nog eens 3 grote nagels te interpreteren als restanten van de draagbaar. Ook zijn 3 fragmenten aardewerk aangetroffen die mogelijk wijzen in de richting van een zoutcontainer. Het fenomeen van meegaven van zoutcontainers werd ook al aangetroffen in Evergem en Sint-Denijs-Westrem (mondelling communicatie. De Clercq). In het graf zelf werden 4potten (of minstens fragmenten ervan) meegegeven die op de brandstapel hadden gestaan.

Opmerkelijk aan de depositie van scherven is de aanwezigheid van 1 handgemaakte wandscherf met inscriptie. Er kan mogelijk CHXXXX op gelezen worden (fig.121). Nog meer verrassend was de vondst van een pot/kookpot in de nis. Bij het ledigen van de pot kwam een fragment fresco/muurschildering aan het licht met graffito. Op het stukje kan duidelijk 'CHXX' gelezen worden en stemt overeen met de inscriptie op de handgemaakte wandscherf (fig.122). Het meegeven van een scherf met inscriptie in een graf is uniek voor Vlaanderen. Het is zelfs uniek voor Vlaanderen, Nederland en Frankrijk wat betreft de brandrestengraven. De inscriptie zou mogelijk kunnen gerelateerd worden aan een vervloeking of dergelijke. CH zou staan voor cinerae hominis (Latijn voor "menselijke as") en de XX voor een aantal. Misschien duidt het op jaren boetedoening of een leeftijd?. Op de handgemaakte wandscherven staan meer X'en (mondelling communicatie. De Clercq)

Fig. 118 veldopname brandrestengraf 570

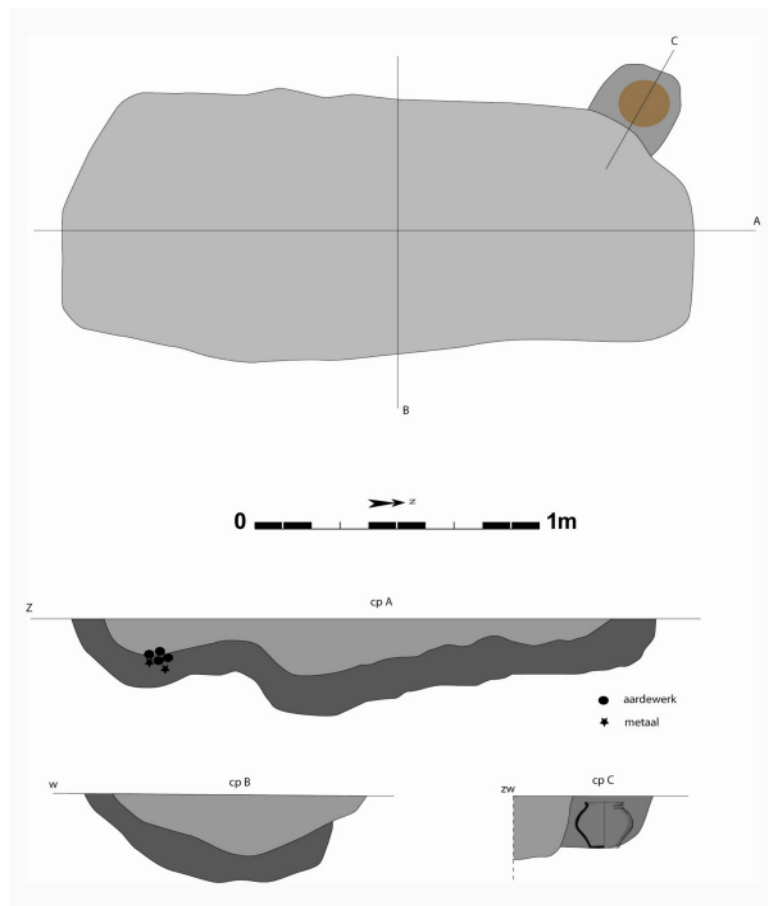

Fig. 119 Grondplan en coupes graf 570 (schaal 1/20)

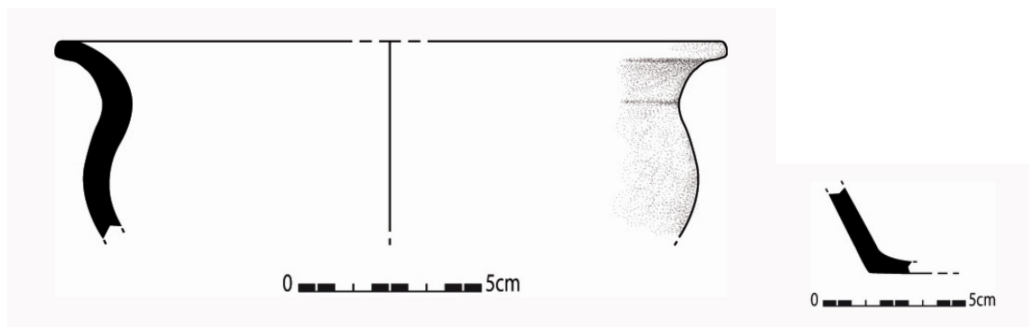

Fig. 120 tekening aardewerk uit brandrestengraf 570 (schaal 1/3)

Fig. 121 Fotografische opname van de inscriptie op het stukje fresco

Fig. 122 Fotografische opname van handgemaakte wandscherf met inscriptie

Graven 573 & 574

Direct ten ZW van graf 570 kwamen 2 brandrestengraven (573 & 574) aan het licht. Ze vielen op door hun ligging en gelijke oriëntering. Graf 573 (2,12 x 0,80 x 0,56) had een NW-ZO oriëntatie en lag ten oosten van graf 574 (1,9 x 0,88 x 0,14). Door hun ligging kan besloten worden dat het gaat om een simultane begraving of twee begravingen waar een minieme tijdsspanne tussen zit. Tussen de twee graven was er maximaal 15 cm moederbodem. Graf 573 was in coupe nog 56 cm diep bewaard en leverde heel wat vondsten op. In de NO korte zijde waren een terra nigra beker, een terra sigillata bord (Drag. 18/31) en een handgemaakte kookpot als recipiënten onverbrand meegegeven in het graf (fig.). Een 3tal terra nigra wandscherven, 2 handgemaakte randscherven en 7 handgemaakte wandscherven werden ook nog uit de vulling gerecupereerd. Nabij de terra nigra beker werden nog 2 nagels aangetroffen alsook een langwerpige metalen voorwerpje op de terra nigra pot. Tussen de terra nigra beker en de terra sigillata werd nog een volledige spiraalfibula aangetroffen. Al deze vondsten uit graf 573 die nog grotendeels in blok zitten schuiven een datering tussen 69 en 100 n.Chr naar voor. Graf 574 heeft een zelfde opbouw en doorsnede maar was wel een pak minder diep bewaard (fig). In de noordelijke korte zijde was een terra nigra beker meegegeven. Over eventuele types en/of datering kan niets vermeld worden.

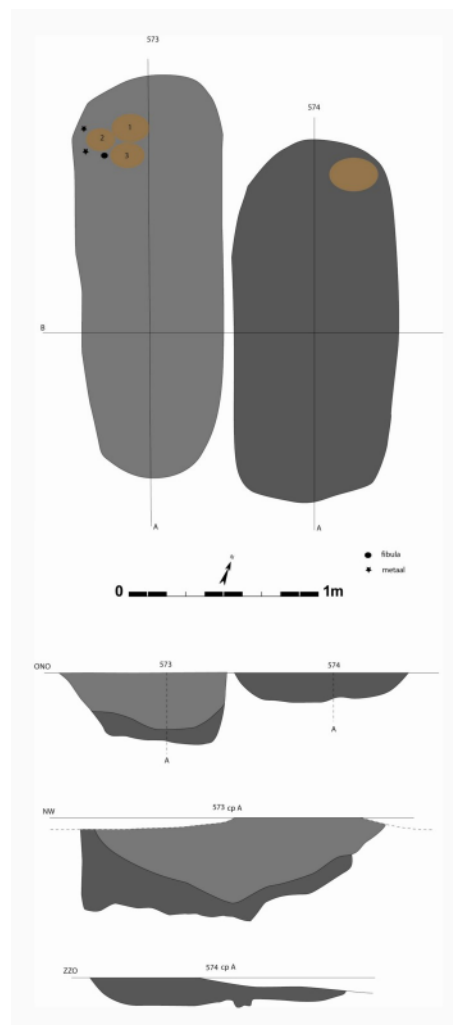

Fig. 123 Grondplan en coupes van graven 573-574

Fig. 124 veldopname van de grafgiften van graf 573 (op achtergrond graf 574)

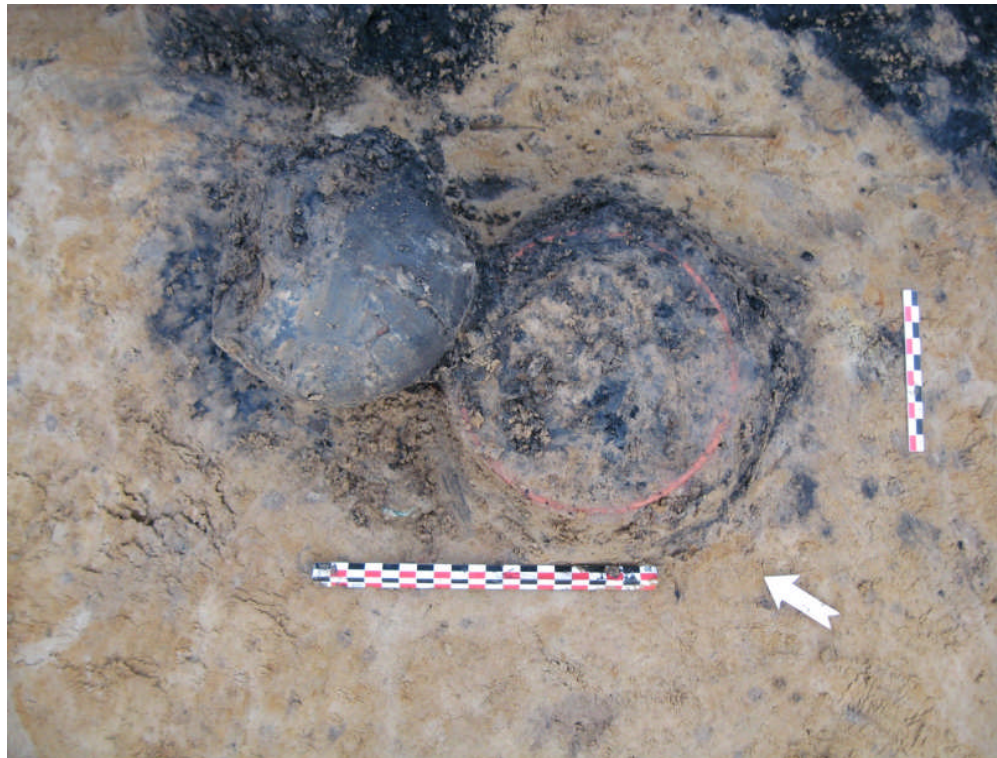

Fig. 125 veldopname van de terra nigra beker en terra sigillata bord uit graf 573

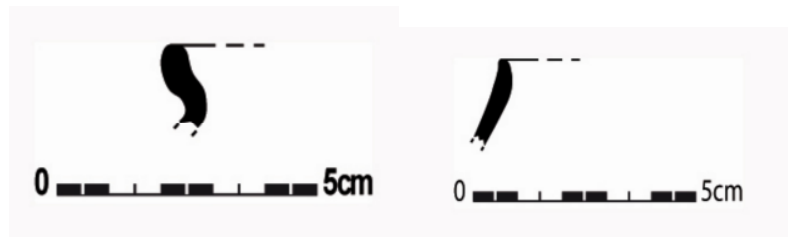

Fig. 126 tekening aardewerk uit graf 573 (schaal 1/3)

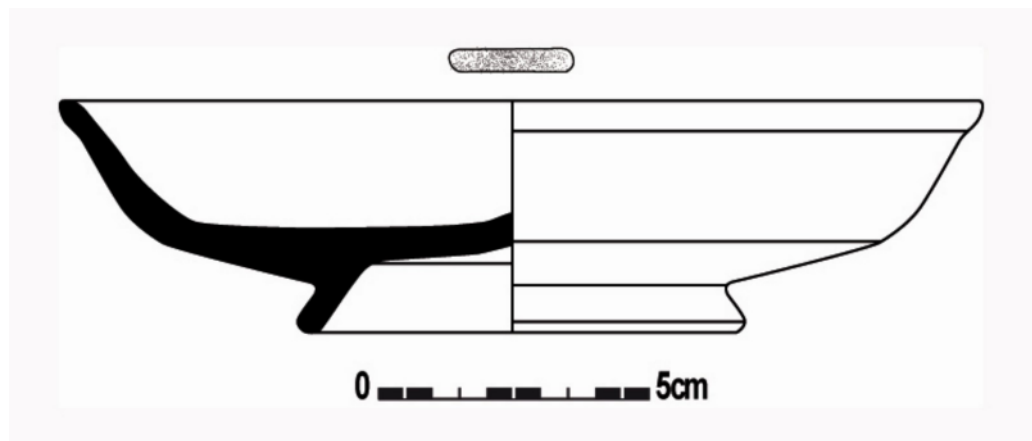

Fig. 127 tekening terra sigillata bord Drag. 18/31 (schaal 1/3)

Fig. 128 Fotografische opname van het terra sigillata bord

Fig. 129 Veldopname van coupe op graf 574

Graven 577

Anderhalve meter naar het zuidwesten lag brandrestengraf 577.

Reeds in het vlak was duidelijk dat er zich een nis aftekende in de korte N zijde. Het graf (1,98 x 1,04 - 1,48 x 0,54 m) had een NWW-ZOO oriëntatie. In coupe ging het graf een 54 cm diep en was de houtskoollens en zandige inzakkinglens uitstekend bewaard. Bij het couperen bleek vlug dat de nis volledig leeg was. In profiel bleek de houtskoollens relatief dik te zijn maar het leverde geen vondsten op. Bij het verder zetten van de coupe bleek dat alle grafgiften waren meegegeven in de lange NW zijde; het betrof een uitzonderlijk rijk graf net als 573. Maar liefst 1 terra sigillata bord (Drag. 18/31; OF..N), 1 terra nigra beker, 1 handgemaakte kookpot, 21 meloenkraaltjes, 1 ring in glaspasta en 4 kleine ijzerfragmentjes waren meegegeven in het graf.

Opmerkelijk betreft de handgemaakte kookpot die met de opening naar beneden was bijgezet. Het terra sigillata bord had een slecht bewaarde stempel die ons niets meer verteld. Een andere verklaring slaat op een genitief en staat voor officinae (van het bedrijf van). Al de vondsten plaatsen het graf tussen 69 en 100/125 n.Chr.

Fig. 130 veldopname van coupe op graf 577

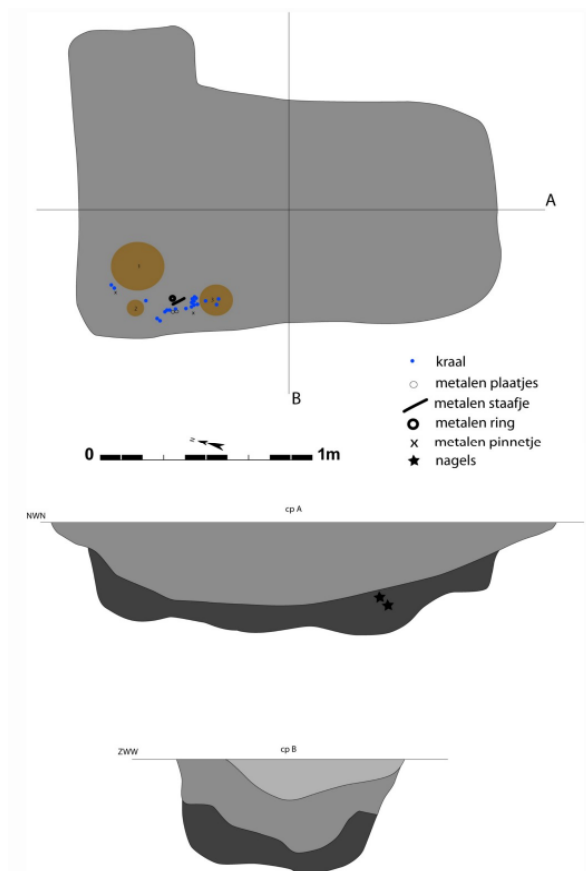

Fig. 131 Grondplan en coupes van brandrestengraf 577

Fig. 132 veldopname van de grafiften uit graf 577

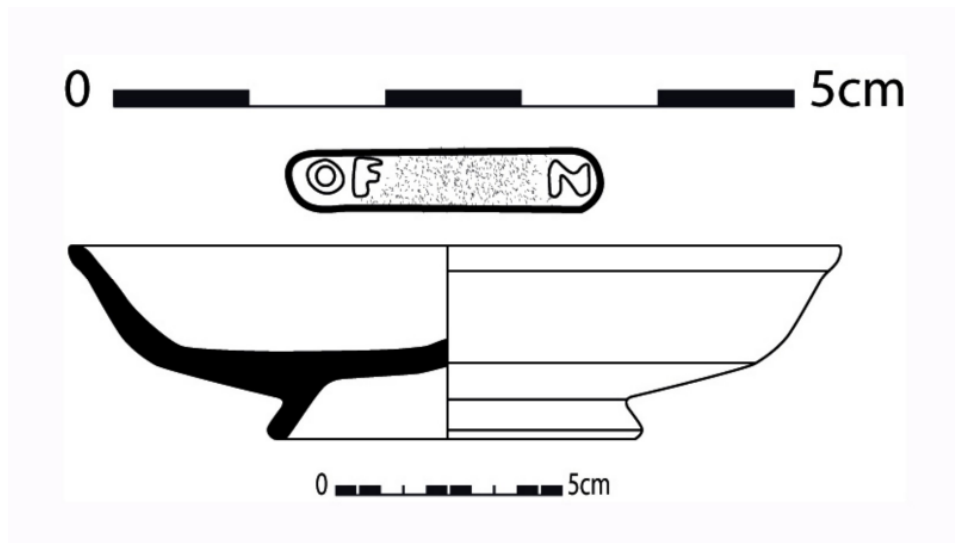

Fig. 133 tekening van het terra sigillata bord (schaal 1/3, stempel 1/1)

Fig. 134 fotografische opname van de stempel in het TS bord

Fig. 135 fotografische opname van de 21 meloenkraaltjes

Fig. 136 Fotografische opname van 2 blauwe glaskraaltjes

Graf 579

De meest opmerkelijke vondst van het grafveld situeerde zich ten ZO van het grafenclos en lag het meest zuidelijk van de acht graven. Graf 579 (1,64 x 0,80 x 0,31) was uitzonderlijk goed bewaard buiten de gebruikelijke bioturbatie en had een rechthoekige vorm (fig.). Hij was NNW-ZZO georiënteerd. Net zoals bij graf 577 was er een nis aangelegd in de korte noordelijke zijde. Hier zaten wel grafgiften in de nis. De nis was een 60 cm lang op een 32 cm. In de nis zaten maar liefst 6 volledige onverbrande recipiënten. Het gaat om een terra sigillata bord (Drag. 18 met onleesbare stempel), een terra nigra beker, een kleine reducerend gedraaid bekertje, een kookpot die zijdelings lag met opening tegen het bord en een mogelijk wierookvat(?) (fig. 138-142).

Geheel onverwacht kwam bij het schoonmaken van het handgemaakt kookpotje een reeks voorwerpen aan het licht; 2 verbrande silex, 1 verbrande ring, 1 naald (mogelijk van lijkwade), 1 verguld stuk van een haarpin- pion-..., 2 fibulae fragmenten waarvan één nog met email, 1 ijzeren kraal, een 4tal ijzeren staafjes, verscheidene kleine bronsfragmentjes alsook twee kleine nageltjes. In de vulling van de pot werd ook nog kleine spikkels verbrand bot aangetroffen.

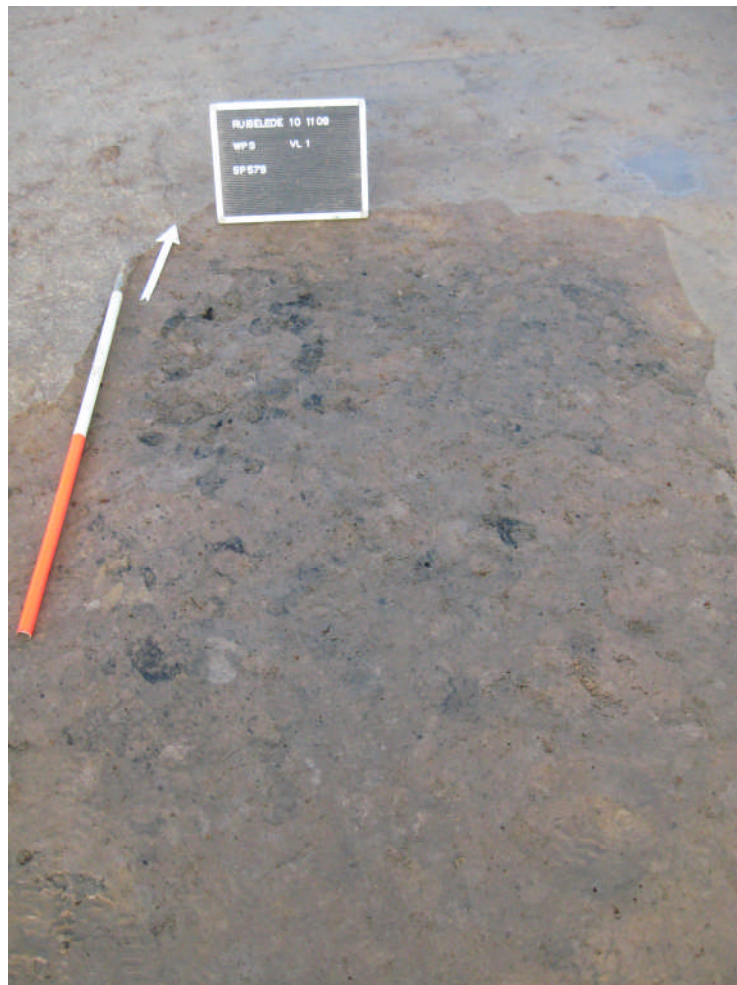

Fig. 137 veldopname van graf 579 in het vlak

Het terra sigillata bord had een stempel maar was door intens gebruik niet meer leesbaar (fig.134). Het type (Drag. 18) kan algemeen in de 2de helft van de 1ste

eeuw n.Chr gedateerd worden. De TN beker draait ook in die richting maar moet nog gereinigd worden. Het kleine bekertje was in reducerend gebakken gedraaid aardewerk. Het heeft een bolronde buik, lange rechte hals en een bolronde verdikte rand. Het werd vervaardigd uit een matig hard gebakken sterk zandige klei. Vormelijk hoort dit stuk thuis in de groep van het noord-Franse aardewerk, vroeger ook wel Arras aardewerk genoemd. Maar het stuk wijkt technisch af van de Franse prototypes. Het gaat hier eerder om een nabootsing van een noord-Franse voorbeeld. Noord-Frans aardewerk komt vanaf het midden van de 1ste eeuw voor in noordelijk zandig en zandlemig Vlaanderen. Uit grafcontext zijn gelijkaardige bekertjes gekend in graven uit de 1ste of 2de eeuw te Avion en Oostwinkel (mondelinge communicatie De Clercq).

Fig. 138 fotografische opname reducerend gedraaid bekertje

Fig. 139 Fotografische opname van de vondsten uit de handgemaakte pot

Fig. 140 Fotografische opname van de speld (mogelijke lijkwadenspeld)

Fig. 141 Fotografische opname van de fibula met email

Fig. 142 Fotografische opname van de vergulde pion

Inventarisatietabel van de 10 brandrestengraven

<u>Grafnr</u>	<u>Afmetingen</u> <u>(meter)</u> <u>Lengte-breedte-</u> <u>diepte</u>	<u>oriëntatie</u>	<u>nis</u>	<u>bot</u>	<u>vondsten</u>	<u>Datering</u>
794	1,40 - 0,64 - 0,18	O-W	neen	ja	-7 ws hgm aardewerk -1 OG wandscherf -1 frg silex -1 metaal frg	Gallo- Romeins (1-3 ^{de} eeuw n.Chr)
512	0,64 - 0,78 – 0,12	O-W	neen	neen	-1 RG wandscherf	Gallo- Romeins
548 graf?	1,6 – 1,06 – 0,28	O-W	neen	neen	-8 frgm hgm aarde-werk -3 ijzerfrgm	Gallo- Romeins
549	1,80 - 0,72/ 1,4 – 0,28	N-Z	ja	neen	-4 ijzerfrgm, 1 lang-werpig (3,3 cm) -1 HGM wandscherf -2 frgm natuursteen -18 frgm Terra rubra (MAI 2) *DeruP13: 2 rs (vb) *DeruP31: 2rs,14ws(vb)	15-45 n.Chr
565	2,04-0,70-0,21	NNW-ZZO	neen	neen	-2 HGM wandscherven -1 greep (olielampje?) -1 circulair glasfrg (verbrand) -2 frgm natuursteen	Gallo- Romeins
570	2,22 – 0,92 – 0,34	N-Z	neen	Ja	-15 hgm ws, 2bs (vb), 1 inscriptie MAI 4 - 3 nagels (samen met aw) -3 hgm ws (zoutcont?) -Handgemaakte pot -fresco frgm (CHXX)	Gallo- Romeins
571	1,62 – 0,44 /1,10 - 0,44	NW-ZO	neen	?	-4 frgm aw (2 ws) -2 grote hgm ws+Fe -3 spijkers +Fe brok -silex frg	Gallo- Romeins
573	2,12 – 0,80 – 0,56	NW-ZO	neen	neen	-3 TN ws, 2 hgm rs, 7 hgm ws -2 nagels+langwerpig stuk op TN pot - Terra Nigra beker	69-125 n.Chr

					- OG pot/kookpot - TS bord: Drag.18-31 -spiraalfibula(volledig)	
574	1,90 – 0,88 – 0,14	NW-ZO	neen	neen	-1 TN wandscherf 1 TN beker	1 ^{ste} -begin 2 ^{de} eeuw n.Chr
577/578	1,98 – 104/1,48 – 0,54	NWW-ZOO	ja	neen	-2 hgm ws -zandstenen schijfje (1,4 cm diam) - TS bord: Drag.18-31 OF...N - TN beker - HGM pot (omgekeerd) -21 meloenkraaltjes - ring in glaspasta (4 cm buitendiam) - 4 kleine ijzerfrgm	69-125 n.Chr
579	1,64 -0,80 -0,31	NNW-ZZO	ja	ja	-RG beker (imitatie arras) - HGM pot (op zijde) -TS bord: Drag. 18 -TN beker - OG bord(?) met opening -HGM pot onder bord - 1 glasfrg -3 sillexfrgm -ring, naald, speld, fibulae (2), kraal, nageltjes(?), Fe staafjes (4), bronsfrgm,	1 ^{ste} eeuw n.Chr [Opm: zat in hgm pot die op zij lag]

ws: wandscherf ** HGM: handgemaakt ** TN: Terra Nigra ** RG: reducerend gedraaid

OG: oxiderend gedraaid ** Vb: verbrand ** FE: ijzer ** MAI: minimum aantal individuen

Frgm: fragmenten

7.7.3

Synthese en interpretatie

Het is duidelijk dat de site ondanks de geringe Romeinse aanwezigheid een belangrijke plaats was vroeger. De noordelijke zone van het plangebied was ingericht als funeraire zone waar rond het midden van de 1ste eeuw n.Chr een grafmonument werd opgericht ter ere van de doden. Na de aanleg van twee graven in het enclos kwamen nog minimum acht graven het geheel vervoegen. Het is duidelijk dat het grafveld een generatie (maximum twee) lang in gebruik is geweest. We kunnen het plaatsen tussen 25/45 en 125 na Chr. Het begraven

bij een grafmonument op een hoogte in het landschap is typisch. De link tussen het grafenclos en de graven is duidelijk en toont een sterk ritueel landschap. Waar de bewoners hun nederzetting moet gezocht worden is niet gans duidelijk. Gezien het enorm rijke funerair meubilair moet misschien gezocht worden in de hogere kringen van de inheemse bewoners. De vondsten geven een zeer rijke indruk maar nog meer dan de helft van de potten is ongereinigd en kan nog heel wat materiaal opleveren. Nergens in Vlaanderen is er terra rubra aangetroffen in een brandrestengraf, vind je fresco alsook scherven met inscriptie in grafcontext en een dergelijk groot grafmonument. Bij een eerste vergelijking valt op dat het grafmonument zeer monumentaal moet zijn geweest. De monumenten van Oostwinkel waren maar 6 bij 6 meter (mondelinge communicatie De Clercq). Dit geeft opnieuw aan wat voor belang deze vondst heeft voor de kennis van de grafrituelen in de zand- en zandleemstreek tijdens de vroeg-Romeinse periode. Vroege grafvelden met brandrestengraven zijn heel schaars en zijn voorlopig nog maar aangetroffen in Ursel-Rozestraat en Oostwinkel-Leischoot.

Verder wetenschappelijk onderzoek zal hierover meer uitsluitsel kunnen geven, maar het is reeds duidelijk dat het grafveld een groot potentieel heeft.

7.8 ***Volle middeleeuwen***

Slechts in één zone, uiterst zuidoosten van de werkput, werden sporen aangesneden daterend uit de volle middeleeuwen; deze worden hieronder ruim besproken.

7.8.1 ***Hoofdgebouw (structuur 13)***

Tegen de zuidelijke zijde van het onderzoeksgebied zijn in de laatste dagen van het veldwerk enkele volmiddeleeuwse sporen aangetroffen. Deze liggen deels onder de zone waarop de stortgrond van het onderzoek is verzameld. Hierdoor beschikken we slechts over gedeeltelijke plattegronden.

Een greppel tekent zich af met NO-ZW oriëntatie en draait na 22 m in een hoek van 95° af naar het zuiden in de putwand (fig.143). Gans in het oosten kan deze greppel niet met zekerheid geattesteerd worden gezien de talrijke oversnijdingen. Over het gebouw loopt een gracht uit de metaaltijden die in verbinding staat met een grachtencomplex, (cfr supra). Er kan met zekerheid gezegd worden dat de greppel te traceren is over een lengte van 8,8 m. Langs de binnenzijde (zuidelijke en oostelijke zijde) van deze greppel tekenden zich op geregelde afstand paalsporen af. De greppel had een breedte van 20 cm en was gemiddeld 6 cm diep bewaard. Dit was vroeger een pak meer maar gezien de diepte van het afgraven (-1m onder loopvlak) is dit niet meer te traceren.

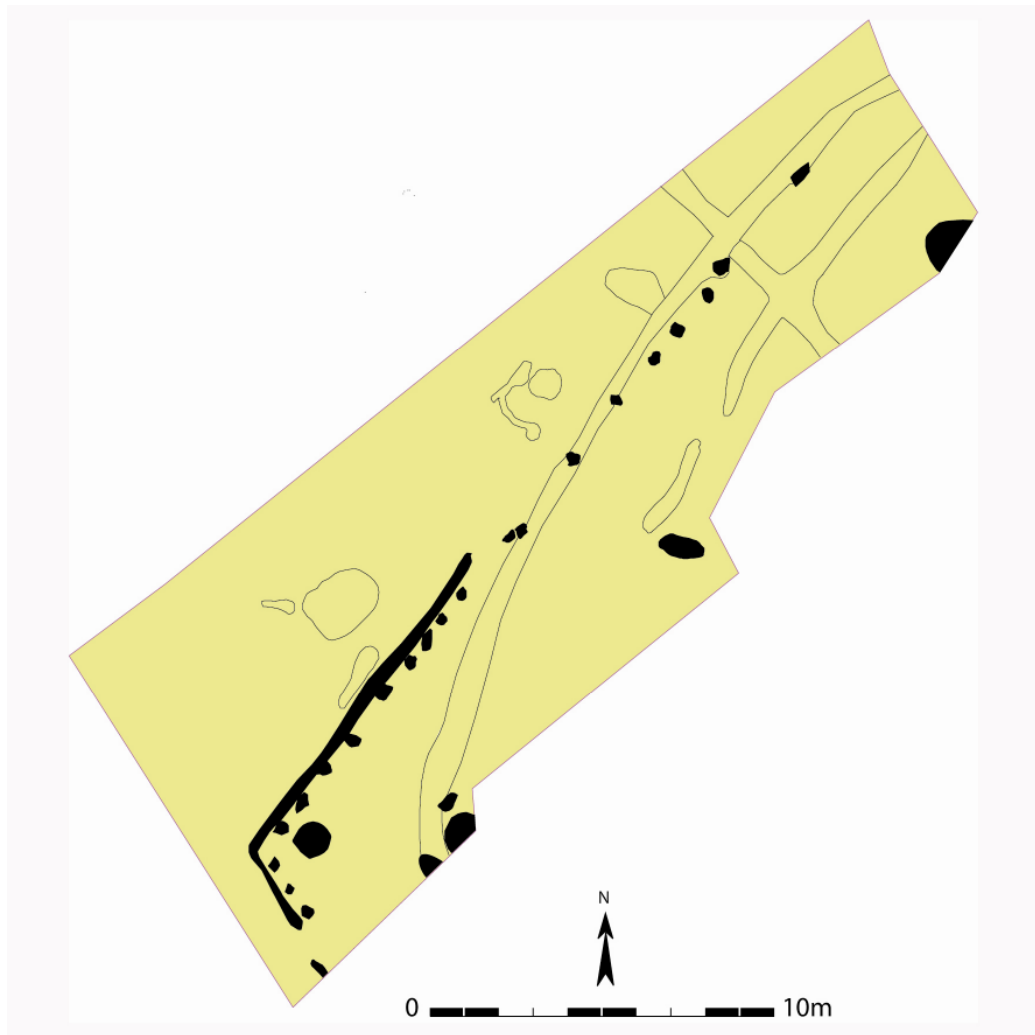

Fig. 143 Detailplan van volmiddeleeuws gebouw

De paalsporen (960, 892, 893, 894, 936, 937, 940, 943, 944, 945, 946, 947, 949, 950, 962, 963, 964, 965 en 966) kunnen geïnterpreteerd worden als zijnde dakdragers die mogelijk een schilddak ondersteunen. De greppel kan dan aanzien worden als een wandgreppel. Het berust op hetzelfde principe als het huistype Oss Ussen 5B. Zowel de paalsporen als de wandgreppel hebben een homogeen lichtbruine kleur met brokken versmeten moederbodem.

Tussen de wandpalen in het ZW is er ongeveer een afstand van 70 cm. De ingang bevindt zich centraal in de wandgreppel en heeft een afstand van 2m. Vanaf de ingang tot het NO bedraagt de tussenafstand een 1,7 - 1,8 m.

Die paalkuilen hebben een bewaarde diepte van 5 tot 18 cm. Uit slechts één paalkuil werd 1 vondst gerecupereerd. Het gaat hier om een reducerend gedraaide wandscherf met spikkels loodglazuur die geheel te dateren valt vanaf de 2de helft 12de eeuw n.Chr (fig.).

In de ZW zijde van het gebouw tekende zich een cirkelvormig spoor af met een sterk houtskoolrijke vulling. Het had een diameter van 80 cm en was nog een 26 cm diep bewaard. In profiel was de vulling van het spoor sterk homogeen zwartgrijs (fig.). Uit de vulling werden een nagel alsook 1 reducerend gedraaide

wandscherf met waaiermotief aangetroffen. Een haardplaats wordt niet echt bij de mogelijkheden gerekend gezien de afwezigheid van verbrande leem of zand.

Fig. 144 Veldopname van spoor 968 in coupe

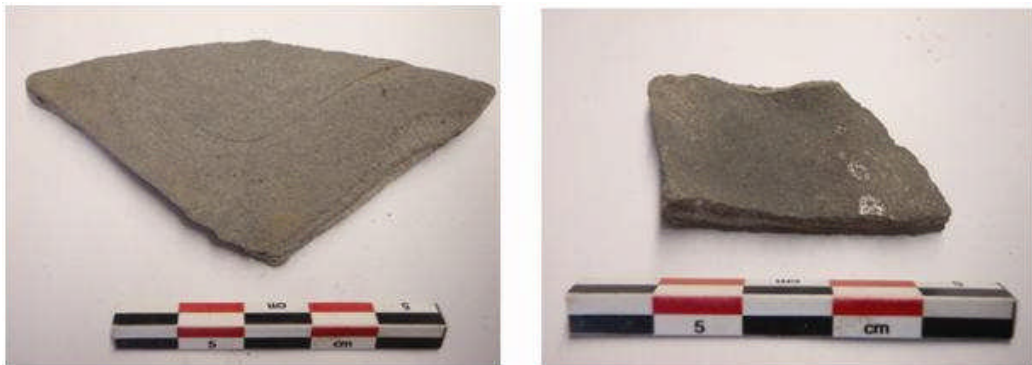

Fig. 145 Fotografische opname van vondsten uit spoor 968 (links) en 958

Hoogstwaarschijnlijk zijn volgende palen (891, 939 en 958) te bezien als nokstaanders. De nokstaanders ondersteunen een afstand van 8,5 tot 9,20 m.

Deze sporen hadden een diameter van 65 tot 112 cm en waren nog 6 tot 28 cm diep bewaard. In profiel is de vulling sterk homogeen bruin. De nokstaanders leverden buiten één oxiderend gedraaide wandscherf (966) geen vondsten op. De afstand tussen de nokstaanders (958) en de palenrij in het ZW (lange zijde) bedraagt een 3,4 m. Ten opzichte van de korte zijde bedraagt dit 4,6 m. Meer naar het NO bedraagt dit een 4 m (nokstaander 891 ten opzichte van lange zijde). Het gebouw zou dan een mogelijke breedte gehad hebben van 6,8 tot 8 m en een lengte van ongeveer vijftwintig m. De vondsten in rekening genomen kan het gebouw algemeen in de volle middeleeuwen worden geplaatst en meer specifiek ergens in de 2de helft van de 12de/13de eeuw.

Fig. 146 Veldopname spoor 968 en wandgreppel met palen

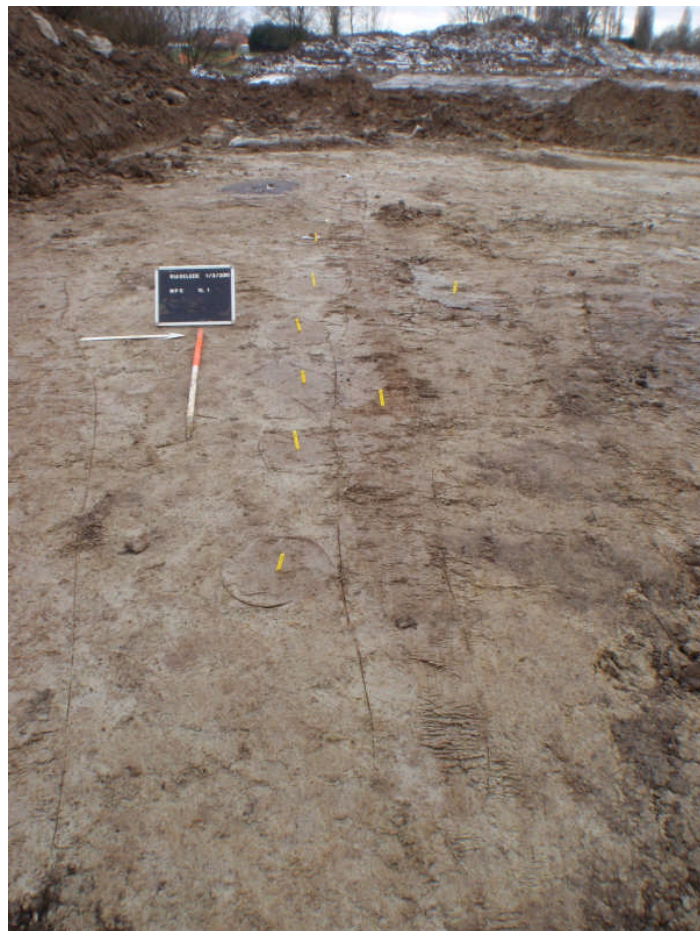

Fig. 147 Veldopname van de wandgreppel met paalsporen met op achtergrond kuil 968

7.9

Nieuwe tijd en recente perioden

Verspreid over het terrein werden sporen van jongere datum aangetroffen. Deze zullen hier kort worden toegelicht

Dwars over het projectgebied strekt er zich een recente gracht met vertakking (705/704) uit. De lengte-as van deze gracht is O-W georiënteerd. Hij heeft een breedte van een 2,4 m (fig.148). Deze varieerde tussen de 2,2 en 2,56 m in

breedte en kon over 38 m naar het westen worden gevolgd waar hij aansloot op een nog bestaande palissade (recente perceelsafbakening). Reeds bij de aanleg van het vlak werd duidelijk dat deze gracht een jongere datering had. Uit de bovenste lagen werden grote hoeveelheden bouwpuin, plastic en recente ceramiek aangetroffen. De sterk heterogene vulling (heterogeen bruingrijs, zandige lenzen,..) en scherpe aflijning in het vlak versterkten dit beeld alleen maar.

Fig. 148 zicht op gracht 705 in het oosten van de werkput

Net ten NO van waterput 163 is op de gracht een machinale coupe gezet om inzicht te krijgen in diepte en verder opvullingspakketten (fig.149). Reden hiertoe was het feit dat in het uiterste oosten van de werkput, waar spoor 705 in de putwand ging, bij de aanleg van het vlak meerdere fragmenten aardewerk werden gerecupereerd. Na de reiniging bleken deze toe te behoren aan de wandscherven van een handgemaakte pot uit de metaaltijden. De coupe leverde buiten de fragmenten bouwpuin geen ouder materiaal op. Ook de vulling van het spoor die sterk heterogeen is (donkerbruingrijs met baksteenfragmenten/spikkels) duwt een datering in de nieuwe tijd naar voor. De pakketten doen een langzame opvulling van de gracht vermoeden tot deze op het einde van de 19de eeuw volledig werd gedumpt. Jammer genoeg zijn geen dateerbare scherven uit de onderste vullingspakketten aan het licht gekomen.

Gezien de jongere datering van deze gracht is geopteerd om de zone als dumpplaats te gebruiken. De staat van het terrein verhinderde een vlotte doorgang van de dumpers.

Fig. 149 Doorsnede op gracht 705

In het noordwesten van het plangebied werden een aantal sporen (392/393/396/397/411/421/430/431/432/437/440/813/1447/394/395/708/16/18) aangesneden die qua vulling en grootte sterk op elkaar geleken. Het gaat hier om 18 kuilen met sterk variërende afmetingen in het vlak. De grootste had een lengte van 4,2 m op 1,24 m (sp 437). Allen hadden ze een lichtgrijze vulling met goede aflijning en zichtbaarheid die in schril contrast stonden met het merendeel van de overige sporen (fig.). Qua opvulling vertoonden ze sterke gelijkenissen met de subrecente gracht 705.

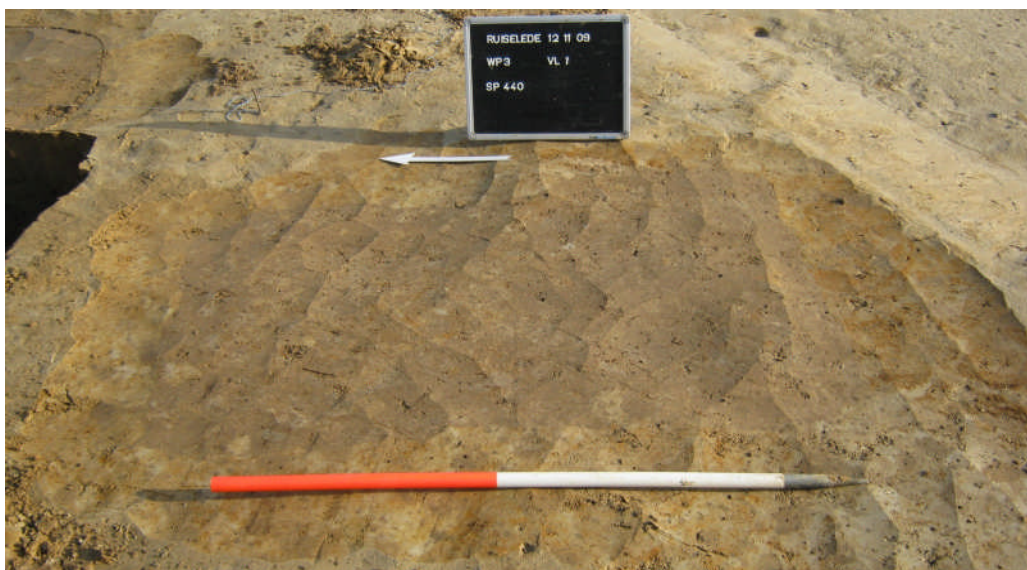

Fig. 150 Vlakfoto spoor 440

In profiel heeft het merendeel een diepte tussen 30 en 78 cm en vertonen ze een sterk hoekig profiel (geen komvorm) met scherpe begrenzing en aflijning. Geen enkele van deze kuilen vertoont ook maar enige vorm van langzame opvulling en/of een gelaagdheid hiermee samengaan. Ook is er totaal geen sprake van enige vorm van uitloging die een oudere datering zou rechtvaardigen. Het vondstenmateriaal dat kon gerecupereerd worden uit de coupes bestaat uit baksteenfragmenten, fragmenten van kleipijpjes (witbakkende klei of pijpjarde), steengoed (Raeren,..) en af en toe een iets oudere scherf in metaaltijdtraditie (fig.). De overvloedige vondsten en goed dateerbaar materiaal laten toe de kuilen te plaatsen op het einde van de 17de eeuw en in de 18de-19de eeuw. Waarschijnlijk gaat het hier om extractiekuilen om zandleem e.a. te winnen. Het is niet uitgesloten dat enkele hiervan iets ouder in datering (16-17de eeuw) zijn gezien hun minder uitgesproken vulling en aflijning.

Fig. 151 Dwarsdoorsnede op spoor 437

Fig. 152 Selectie uit het vondstenmateriaal afkomstig uit spoor 431

7.10 **WO I – WO II**

Er werden nog sporen en losse vondsten aangetroffen die toe te schrijven zijn aan de 'grote' oorlogen in de eerste helft van de 20ste eeuw.

7.10.1 **Een bomkrater**

In het oosten van het plangebied (werkput 3) tegen de Ommegangstraat is op - 20 cm onder het maaiveld een afgevuurde kogel aangetroffen met de metaaldetector. Het gaat hier om een exemplaar dat werd afgeschoten met een Lee-Enfield rifle dat van 1895 tot 1965 in gebruik was. Op een 10 m ten zuiden hiervan werd nog een bomkrater aangetroffen (spoor 575-WP 3). Het spoor had een mooie cirkelvorm met een diameter van 1,65 m. De krater is machinaal gecoupeerd door weersomstandigheden en bleek bij benadering een 34 cm diep te gaan (fig.153). Tientallen zware ijzerfragmenten (resten bom) werden gerecupereerd uit de vulling. Het gaat hier om een krater van een tijdens WO I of WO II afgeworpen en ontplofte vliegtuigbom. Dergelijke kuilen zijn meestal goed herkenbaar doordat ze een wal hebben rondom hun aflijning (in het vlak) en ze meerdere fijne opvullingsbandjes bevatten. Die wal is ontstaan door de opwerping van zand uit de kuil bij de ontploffing van de bom.

Fig. 153 Veldopname van spoor 575 in coupe

7.10.2 **Ruiselede tussen 1914 en 1948**

In Ruiselede speelde de Staatsweldadigheidsschool op het Sint-Pietersveld een belangrijke rol in de Eerste Wereldoorlog. Achter de gebouwen legde de Duitse troepen een vliegveld voor bommenwerpers aan. Om veiligheidsredenen worden de gebouwen ontruimd en de bewoners overgebracht naar Merksplas. De jongensschool voor kinderen van het personeel diende als slaapzaal voor Duitse soldaten.

In 1923 wordt het vroegere kerkhof ingericht als gemeentepark en wordt er een monument voor de gesneuvelden opgericht.

Op 8 september 1944 werd Ruiselede bevrijd door de Poolse 1ste Pantserdivisie. In de Aalterstraat werd die dag hevig gevochten tussen terugtrekkende Duitse soldaten en Poolse strijdkrachten onder leiding van generaal Stanislaw Maczek. De Vredeskapel in de Aalterstraat en de naam Polenplein, met een kunstwerk van Jef Claerhout, herinneren aan deze bevrijding (<http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/22181/print>)

7.11 **Recent**

Verspreid over het terrein werden sporen aangetroffen met een jongere datering. Deze worden hier kort belicht.

Over gans de zuidelijke zijde van het projectgebied zijn op regelmatige afstand drainagegreppels aangelegd rond de jaren '50 van de vorige eeuw (fig.154). Deze hadden een NW-ZO oriëntatie en waren gegraven tot op de archeologische niveaus. Gelukkig is de zone centraal in het terrein met grote

sporendensiteit gespaard gebleven van deze 'vernietiging'. Deze verstoringen konden over een 40tal meter gevolgd worden en hadden een breedte van 20 cm. Het zuiden van het plangebied ligt duidelijk een stuk lager dan de hogere delen van het landschap en moest dus gedraineerd worden om verder toegankelijk te zijn en akkerbouw te ondersteunen.

Andere vormen van verstoringen die zijn aangetroffen gaan van sporen van recente graafactiviteiten (zuidelijke grens projectgebied tegen aftakking van de Poekebeek) tot recente paalsporen behorend tot een omheining centraal op het plangebied (net ten noorden van sporen 153-159). In de NW uithoek van het terrein zijn nog enkele half vergane karkassen van kippen in een drietal kuilen aangetroffen. Bij het afgraven in het westen van het plangebied waren op geringe diepte nog de restanten zichtbaar van beddenbouw.

Fig. 154 Zicht op zuidelijke zijde werkput 1-2 met aanduiding van drainagereppels

8 *Synthese*

In opdracht van de VMSW (Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen) heeft Soresma een archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Ommegangstraat te Ruiselede. Dit gebeurde voorafgaand aan de aanleg van een sociale woonwijk, door huisvestingsmaatschappij Vivendo en sociale bouwmaatschappij de Mandel.

Aangezien de aanleg van een verkaveling bodemingrepen, zoals o.a. de inplanting van nutsleidingen en het graven van funderingen met zich mee brengt en bijgevolg onherroepelijke schade zou toebrengen aan archeologische restanten in de bodem is er een vooronderzoek uitgevoerd om na te gaan wat de waarde is van eventuele archeologische resten.. Deze eerste fase, uitgevoerd door Ruben Willaert Archeologie, toonde aan dat in het plangebied waardevolle archeologische resten uit de ijzertijd/Romeinse tijd aanwezig waren.

Daaropvolgend heeft Soresma, conform de Bijzondere Voorschriften bij de opgravingsvergunning van het Agentschap Ruimte en Erfgoed, archeologisch onderzoek uitgevoerd door middel van een vlakdekkende opgraving. In totaal werd 1,12 ha onderzocht.

Verschillende onderzoeken in het verleden, onder meer van de universiteit van Gent (Ugent), hebben aangetoond dat in de omgeving van de toekomstige verkaveling meerdere sites aanwezig zijn gaande van de bronstijd tot de middeleeuwen.

Tijdens het onderzoek werden restanten gaande van het laat neolithicum (3000/2800 v.Chr.) tot de volle middeleeuwen en WO I aangetroffen. Het merendeel van de sporen kan evenwel geplaatst worden in de metaaltijden maar de meest uitgesproken sporen betroffen een vroeg-Romeins grafveld.

De beperkte vondsten in combinatie met de slechte weersomstandigheden, het tijdsgebrek en de grote diepte van het leesbare archeologische niveau zorgen voor een erg complexe situatie die een diepgaande interpretatie van de sporen bemoeilijkt.

Enkele kuilen uit het laat neolithicum wijzen op de aanwezigheid van sedentaire boeren in Ruiselede. Het oudste spoor betreft mogelijks een kuil (414) maar dit is gebaseerd op basis van één silexfragmentje. Hoogst waarschijnlijk is het toevallig in het spoor terechtgekomen. Heel wat structuren (2,3,4,5,11) kunnen niet gedateerd worden en zijn mogelijk te plaatsen in de metaaltijden. Enkele scherven uit de late bronstijd tonen ook nu weer de mogelijke aanwezigheid van de mens in Ruiselede tijdens deze periode. Doch een paar scherven kunnen ons geen volledig beeld bezorgen en lichten maar een tip van de sluier op. Pas vanaf de ijzertijd lijken ze zich echt permanent te gaan vestigen op de hogere gedeeltes van het landschap nabij de aftakking van de Poekebeek. Meerdere structuren (8-10-12) wijzen in deze richting. Ook afvalkuil 973 met ongeveer 800 scherven drukt zijn stempel op de vroege ijzertijd. Het fenomeen van afvalkuilen op nederzettingssites is gekend uit ander onderzoek. Meestal zijn de scherven relatief beperkt in de nederzettingcontext en wordt alles in één plaats gedumpt. Dit kan gaan om een waterput (Berlare), een depressie in het landschap (Velzeke) of een afvalkuil.

Tijdens de vroeg-Romeinse periode kreeg de omgeving een andere functie en veranderde het naar een ritueel landschap. In het noorden van het plangebied

is rond het midden van de 1ste eeuw op het hoogste deel van de site een grafmonument aangelegd. Hierna werden heel wat mensen bij het grafmonument bijgezet. Naar de woonplaats van deze mensen is het raden. Dit zal niet ver moeten gezocht worden maar kan misschien in de richting van Aalter gezocht worden waar ook vroege bewoning is geattesteerd (o.a. Aalter-Loveld).

Niets wijst erop dat de gronden in het noorden van het plangebied verder in gebruik waren tijdens de Romeinse periode. De aangetroffen nederzettingssporen werden allemaal centraal en in het zuiden van het terrein aangetroffen. Een Alphen-Ekeren gebouw met hiermee samengaand spieker, mogelijke waterput en greppels deelden het landschap in. Vervolgens werden heel wat meer greppels en nederzettingssporen aangetroffen die alleen op basis van oriëntatie en onderlinge samenhang kunnen voorzichtig gedateerd worden. Slechts een tweetal scherven (uit 1484; vulkanisch verschaald en de witte wandscherf van een vroege kruik uit Lyon of Keulen) kunnen in deze periode geplaatst worden.

Pas tijdens de volle middeleeuwen is er weer bewijs van aanwezigheid op de site. In de ZO uithoek van het terrein tegen de Ommegangstraat is een structuur aangetroffen met wandgreppel en hiermee samengaand een heleboel wandpalen (structuur 13). Het weinige aardewerk plaatst de structuur (mogelijke schaapskooi?) in de volle middeleeuwen, vanaf het midden van de 12de eeuw.

In de NW uithoek van het terrein zijn een heleboel restanten van extractiekuilen uit de postmiddeleeuwse periode aangetroffen. Centraal over het terrein loopt een gracht met erbij horend enkele van deze extractiekuilen die rond de 17de-18de eeuw kunnen gedateerd worden. Tijdens WO I moet er juist naast de oostelijke grens van het grafveldje een bom zijn ingeslagen die een krater sloeg (575).

Naast de verschillende sporen en structuren die onderzocht werden, zijn er heel wat losse vondsten aangetroffen in het plangebied die het belang van het gebied in de prehistorische periode en ook latere fasen gedurende de geschiedenis benadrukken.

9 *Besluit*

Eens te meer werd het enorme archeologische potentieel van de zandleemstreek rond Tielt-Aalter en Ruiselede aangetoond. De grote densiteit aan grondsporen wijzen op intensief landgebruik, bewoning en landbouw van het terrein. De verschillende structuren en de vele vondsten verrijken de schaars beschikbare archeologische kennis van de verschillende periodes. Het zet ons evengoed aan het denken en doet ons beseffen dat we nog niet zoveel weten over de woontradities in de zandleemstreek. Ruiselede was archeologisch nog niet goed gekend. Vanaf de ijzertijd zien we een meer intens gebruik van de gronden tot de vroeg-Romeinse periode. Pas vanaf de volle middeleeuwen is er weer ontegensprekelijk bewijs van bewoning.

Meer, natuurwetenschappelijk, onderzoek op de aangetroffen contexten en dan vooral de graven kan in de nabije toekomst verdere informatie geven over de chronologie van de sporen en de aard van het landschap in kaart brengen.

10 Bibliografie

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen, 2009. Bodemkaart , op <http://geovlaanderen.agiv.be/geovlaanderen/bodemkaart>.

De Centrale Archeologische inventaris, 2010, op <http://cai.erfgoed.net/cai/locatie.php?l=75176>

De Inventaris van het bouwkundig erfgoed 'Ruisselede', 2008, op <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/22181/print>

Landelijke wegen in cultuurhistorisch perspectief, op web paola.erfgoed.net/vcm/nl/activiteiten/andereact/nelevanmaele.doc

Ameryckx, J.B., Verheye W. en Vermeire R., 1995. Bodemkunde. Gent.

Bourgeois J., De Laet S.J. & Thoen H., 1983. Opgravingen en vondsten te Kruishoutem-Wijkhuis: sporen van de bandkeramische cultuur en nederzettingssporen uit de IJzertijd, *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Nieuwe Reeks*, XXXVII: 3-44.

Bourgeois J., Meganck M. & Rondelez P. 1993, Noodonderzoek naar grafheuvels uit de bronstijd in de provincies Oost- en West Vlaanderen in 1991-1992, Lunula, *Archaeologia protohistorica*, I : 7-10.

Bourgeois J. & Hageman B. 1998, Sint-Gillis-Waas (O.VI.) 1997: verder noodonderzoek van de ijzertijd-nederzetting, Lunula, *Archaeologia protohistorica*, VI : 88-93.

Bourgeois J., Meganck M. & Semey J. 1998, Cirkels in het land. Een inventarisatie van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West Vlaanderen, II, Gent

Braet M. 2003, *Ruyslede by Tielt, dorpsgezicht in Sanderus' Flandria Illustrata* (1644), Oud Ruysselede, jg. 20: 167-172.

Braet M. 2006, *Rusleda 900 jaar, Een kroniek 1106-2006*, Oud Ruysselede, jg. 23 :163-240.

De Clercq W. & Van Rechem H. 1999a, Archeologisch onderzoek van de aardgasleiding Zeebrugge-Raeren (1998): een overzicht van de sporen uit de metaaltijden op het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen, Lunula, *Archaeologia protohistorica*, VII:18-22.

De Clercq W. & Van Rechem H. 1999b, De archeologie van een aardgasleiding; de begeleiding van het distrigas-VTN- project op het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen, fase 1998, *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium, Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen*, 1998: 82-90.

De Clercq W. 2000, Noodonderzoek bij de aanleg van industriezone Aalter-Langevoorde. Fase 1. Opvolging van de wegenwerken. In: *Monumenten en*

Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1999, Gent:130-132.

De Clercq W. & Mortier S. 2001, Aalter Industrieterrein Langevoorde. Grootchalige noodarcheologie. Onderzoek van een meerperiodensite. In: *Monumenten en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 2000*, Gent : 197-202.

De Clercq W. & Mortier S. 2002, Aalter Industrieterrein Langevoorde. Grootchalige noodarcheologie. Onderzoek van een meerperiodensite. In: *Monumenten en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 2001*, Gent: 146-154.

De Clercq W. & Mortier S., 2003. Een inheems-Romeinse nederzetting (Ferme Indigène) uit de augusteïsch-tiberische tijd en off-site activiteiten uit de periode 60-260 AD: bilan van het noodonderzoek op het industrieterrein Aalter-Langevoorde (O.-VI). 1999-2001. Romeinendag, Leuven 8-2-2003: 21-26.

De Clercq W. Cherretté B. De Mulder G. & Van Rechem H., 2005. Een waterput uit de vroege ijzertijd en een gebouw uit de Romeinse tijd in Berlare-N445 (gem. Berlare), in: IN'T VEN I. & DE CLERCQ W. (red.), *Een lijn door het landschap. Archeologie en het VTN-project 1997-1998. II*, Archeologie in Vlaanderen. Monografie 5, Brussel: 155-176.

De Clercq W., Cherretté B., 2008, Twee gebouwen uit de late ijzertijd te Maldegem-Katsweg (provincie Oost-Vlaanderen, België), *Lunula. Archaeologia Protohistorica XVI* : 117-124.

De Greyse J., & Ryssaert C., 2009, *Proefsleuvenonderzoek Ruiselede-Ommegangstraat (21-28 april 2009)*, Ruben willaert bvba. Afdeling Archeologie.

Demeyere F. & Bourgeois J., 2005, Noodopgraving te Waardamme (Oostkamp, West-Vlaanderen): grafheuvels uit de Bronstijd en een bewoning uit de vroege ijzertijd. *Lunula. Archaeologia protohistorica XIII*: 25-30.

Depredomme J. 2001, *Ruiselede anno 2000. Beknopte beschrijving en historisch overzicht*, Oud Ruysselede, jg. 18 (2001): 175-186.

De Smet G. 1968, Historiek van de kerk te Ruiselede (900-1968), Ruiselede, 1968.

Demulder G. & Rogge M. 1995, Twee urnengrafvelden te Zottegem-Velzeke, Zottegem (Publicaties van het Provinciaal Archeologisch museum van Zuid-Oost Vlaanderen-site Velzeke, gewone reeks, 2).

De Mulder G. & Deschieter J. 2007. Een nieuwe kuil uit de late bronstijd – vroege ijzertijd te Velzeke (provincie Oost-Vlaanderen), *Lunula. Archaeologia protohistorica, XV*: 53–57.

De Mulder G. & De Wandel T. 2007. Een nieuwe kuil uit de metaaltijden te Velzeke, Handelingen van het Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde, volume 13, 2007 :19-26.

- Eggermont N. & Clement C. 2008, Archeologisch onderzoek Aalter-Groendreef, 1 oktober tot 19 december 2008, *KLAD-rapport 10*, 2008.
- Hoorne J., Vanhee D. 2006, Archeologisch onderzoek Aalter-Kerkhof. 7 tot 27 februari, *KLAD-rapport 2*, 2006.
- Hoorne J., De Clercq W. & Verbrugge A. 2006, Archeologisch onderzoek Aalter-Loveldlaan 3 tot 31 juli 2006, *KLAD-rapport 5*, 2006.
- Ostyn R. 2009, Tielt tussen de prehistorie en de vroegmoderne tijd (35.000 v.Chr. – ca. 1550), In: De Geschiedenis van Tielt: een nieuwe kijk op een rijk verleden, uitg. Lannoo, 2009 : 22-74.
- Parent J.-P., Van der Plaetsen P. & Vanmoerkerke J., 1987, Prehistorische jagers en veetelers aan de Donk te Oudenaarde. *VOBOV-Info* 24-25: 1-45.
- Ryssaert C., Perdaen Y., De Maeyer W., Laloo P., De Clercq W. & Crombé P., 2007, Searching for the Stone Age in the harbour of Ghent. How to combine test trenching and Stone Age archaeology. *Notae Praehistoricae* 27: 69-74.
- Semey J., 1994, Ruiselede: grafheuvels uit de bronstijd, *Oud Ruysselede. Heemkundig Tijdschrift Doomkerke, Kruiskerke, Ruiselede*, jg. 11, nr. 3 : 103-110.
- Vanbelleghem D. 2006, Ruiselede; van boerenstiel naar agro-economie, In; Uyttenhove P. e.a., *recollecting landscapes. Hertografie, geheugen en transformaties 1904-1980-2004*, Gent : 253-271
- Van Vlaenderen P. & Vranckx M. 2008, *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Ruiselede*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL39, (onuitgegeven werkdocumenten).
- Verhoeve A. en Daels L. 2009, *Het Tieltse landschap; een opengeslagen boek*, In: De Geschiedenis van Tielt: een nieuwe kijk op een rijk verleden, uitg. Lannoo, 2009, p. 10-22.
- Vermeulen F. 1985, A Roman cemetery at Sint-Martens-Lerne (Deinze, East-Flanders). *Scholae Archaeologicae*, 1. Gent
- Vermeulen F. & Hageman B. 1997, Opgravingen te Ruiselede Poelvoorde 1996, In: *Oud Ruysselede, Heemkundige Tijdschrift Doomkerke, Kruiskerke, Ruiselede*, jg. 14, nr. 1, p. 3-17.
- Vermeulen F. & Hageman B. 1996, Opgravingen te Ruiselede Poelvoorde (15-23 april 1996); voorlopig verslag, Vakgroep Archeologie en Oude Geschiedenis van Europa, Universiteit Gent, 1996.
- Verwers G.J., 1974, Kalenderberg, *Westerheem* 23 : 15-19

11 *Bijlagen*

11.1 *Afbeeldingen*

- Afb 1: Noordelijke zone van het plangebied nabij het grafveld (24 november 2009)
- Afb 2 en 3: Zone centraal in het plangebied; regen en ijs (situatie 23- en 6 januari 2010)
- Afb 4: Zone centraal in het plangebied; toplaag vernield door kraanverkeer (23 november 2009)
- Afb 5: Zuidelijke zone van het plangebied (15 februari 2010)
- Afb 6: Kaart met aanduiding plangebied; gearceerde is het terrein dat moet opgegraven worden (1,2 ha)
- Afb 7: Topografische kaart plangebied
- Afb 8: Bodemkaart met aanduiding site (x)
- Afb 9: Schema van de algemene reliëfkenmerken van de Tieltse cuesta (Ostyn, fig 4)
- Afb 10: Bodemkaart plangebied
- Afb 11: Stratigrafische opbouw van de site
- Afb 12A: Centrum van Ruiselede in de Flandria illustrata 1644 (Braet 2006, p.182; fig. 4)
- Afb 12B: Carte de cabinet des Pays-Bas autrichiens levée à l'initiative du comte de Ferraris (KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2010a).
- Afb 13: ringsloten van bronstijdgrafheuvel nabij Klaphullebeek (Semey 1994, p.105;fig.1)
- Afb 14: topografische kaart (1/10.000) met aanduiding mogelijk wegtracé (Vermeulen & Hageman 1997 , p9; fig. 2)
- Afb 15: Luchtopname van de site genomen door Jacques Semey op 8 augustus 1995. In het lichtgeel van ZW naar NO de recent gegraven riolering (Vermeulen & Hageman 1997, p.9; fig. 2)
- Afb 16: Zicht op de O.L. Vrouwekerk van Ruiselede
- Afb 17: Oude weg tussen Gent-Brugge ter hoogte van Schuurlo (Aalter)
- Afb 18: Zicht op kraan met dumper in zuiden van werkput.
- Afb 19: Zicht op noordelijk deel werkput na afgraven
- Afb 20: Veldopname van het couperen van de sporen (28 oktober 2009)
- Afb 21: Veldopname van bemaling rond waterput 163 (4 februari 2010)
- Afb 22: Veldopname van spoor 522 in het vlak
- Afb 23: Algemeen grondplan met aanduiding van alle aangetroffen sporen (schaal 1/1250)
- Afb 24: Algemeen grondplan met aanduiding van alle aangetroffen structuren (schaal 1/1250)
- Afb 25: Algemeen grondplan met aanduiding van alle aangetroffen structuren (1-13) (schaal 1/1250)

Afb 26 en 27: Fotografische opname wandscherf van kruik uit Keulen & lemmet van mes

Afb 28: Fotografische opname bomfragment en kogel

Afb 29: Veldopname van windval (600/601/622)

Afb 30: Veldopname van natuurlijk(?) spoor (403)

Afb 31: Grondplan en coupes van structuur 2 (schaal 1:100)

Afb 32: Veldopname 6 palige spieker (structuur 2)

Afb 33: Grondplan en coupes van de zespalige spieker (structuur 3) (schaal 1:100)

Afb 34: Veldopname zespalige spieker (structuur 3)

Afb 35: Veldopname van de vierpalige spieker (structuur 4) (schaal 1:100)

Afb 36: Veldopname van de vierpalige spieker (structuur 4)

Afb 37: Coupes en grondplan van de vierpalige spieker (structuur 9) (schaal 1:100)

Afb 38: Grondplan en coupes structuur 11 (schaal 1:100)

Afb 39: Detailplan met aanduiding alle greppels en grachten

Afb 40: Fotografische opname Romeinse randscherf uit spoor 324

Afb 41: Veldopname van 2 parallelle greppels centraal in het terrein (rechts 1079)

Afb 42: Detailplan met aanduiding van de 6 parallelle greppels met NW-ZO verloop (schaal 1/500)

Afb 43: Veldopname van dwarscoupe op spoor 414

Afb 44 en 45: detailfoto en tekening (1/1) van spits met ventrale basis uit sp. 414

Afb 46: Detailplan van de vier finaal-neolithische sporen (schaal 1/50)

Afb 47 en 48: Tekening (1/1) en detailfoto van kling met lichtbruine patina uit spoor 135

Afb 49: Veldopname van de ondiep bewaarde (finaal-)neolithische kuil 133

Afb 50: Grondplan en coupes van spieker 5 (Schaal 1/100)

Afb 51: Tekening van silex uit spoor 613 (schaal 1/1)

Afb 52: veldopname van coupe op spoor 613

Afb 53: Veldopname van coupe op spoor 424

Afb 54: wandscherf uit spoor 424 met vingertopindrukken

Afb 55: Veldopname van paalkuil 493

Afb 56: Aardewerk uit spoor 493 (1/3)

Afb 57: Veldopname van coupe op spoor 373

Afb 58: detailfoto van aardewerk sp. 373

Afb 59: Veldopname van waterput 163

Afb 60: Veldopname van coupe (-35 cm) op waterput 163

Afb 61: Veldopname van volledig profiel waterput 163

Afb 62: Veldopname van aangepunte balk onderaan waterput 163

Afb 63: Grondplan en coupe van waterput 163 (schaal 1/50)

Afb 64: Veldopname van spoor 1377

Afb 65: Veldopname van coupe op waterkuil 1377 (-65 cm)

Afb 66: Grondvlak en coupes op spoor 1377 (schaal 1/50)

Afb 67: Veldopname coupe met pollenbakken waterkuil 1377

Afb 68: Grondplan en coupes spieker (schaal 1/100)

Afb 69: Veldopname van spieker 719-709-716-718

Afb 70 en 71: Silex afkomstig uit sporen 355 (links) en 357 (rechts) (schaal 1/1)

Afb 72: Grondplan en coupes op structuur 6 (Schaal 1/200)

Afb 73: Grondplan gebouw 8 met omliggende sporen (schaal 1/200)

Afb 74: Veldopname van ingangspartij 645

Afb 75: Veldopname coupes spoor 818-820-825-804

Afb 76: 2 late ijzertijdhuisplattegronden van de site Maldegem-katsweg (copyright Vakgroep Archeologie Universiteit Gent)

Afb 77: Veldopname spoor 136

Afb 78: Aardewerkrand uit spoor 136 (schaal 1/3)

Afb 79: Grondplan en coupes van de spieker (schaal 1/100)

Afb 80: handgemaakte randscherf uit paalspoor 141 (schaal 1/3)

Afb 81: Veldopname van de 6palige spieker

Afb 82: Grondplan en coupes van de spieker (schaal 1/100)

Afb 83: wandscherf uit paalkuil 404

Afb 84: Silex uit paalkuil 406 (1/1)

Afb 85: Detailpan spoor 973 (schaal 1/200)

Afb 86: Veldopname van spoor 973

Afb 87: Veldopname van coupe op spoor 973

Afb 88: Selectie van het vondstenmateriaal afkomstig uit spoor 973 (schaal 1/3)

Afb 89: Kalenderbergaardewerk en maalsteen uit spoor 973

Afb 90: Grondplan en coupes van spoor 193 (schaal 1/200)

Afb 91: veldopname van de mogelijke leemwinningskuil 193

Afb 92: Veldopname van coupe op spoor 193

Afb 93: Fotografische opname van het vondstenmateriaal uit spoor 193

Afb 94: Tekening handgemaakte randscherf spoor 193 (schaal 1/3)

Afb 95: Veldopname van erfgracht 344

Afb 96: Veldopname van gracht 1415/1484

Afb 97: Veldopname coupe gracht 1415/1484

Afb 98: Veldopname van spoor 246

Afb 99: Fotografische opname van het grafenclos vanuit het zuiden

Afb 100: Fotografische opname van het grafenclos vanuit het westen

Afb 101: Grondplan zone grafenclos en brandrestengraven

Afb 102: Coupes van het grafenclos (schaal 1/80)

Afb 103: Grondplan en aanduiding coupes van het grafenclos

Afb 104: Tekening handgemaakte wandscherf en terra rubra rand Deru P.19 uit spoor 584 (Schaal 1/3)

Afb 105: Grondplan grafenclos met aanduiding structuur 3 en brandrestengraven

Afb 106: Veldopname van 7 brandrestengraven ten oosten van het grafmonument

Afb 107: Grondplan en coupes graven en kuilen 512/548 & 549 (schaal 1/20)

Afb 108: Tekeningen van de twee terra rubra bekens uit graf 549 (boven Deru P.31) (schaal 1/3)

Afb 109: Veldopname brandrestengraf 549

Afb 110: Veldopname van brandrestengraf 794

Afb 111: Grondplan en coupe van graf 794 (schaal 1/20)

Afb 112: Veldopname van graf 565

Afb 113: Grondplan en coupes spoor 565 (schaal 1/20)

Afb 114: Grondplan en coupes spoor 568/571 (schaal 1/20)

Afb 115: Veldopname graf 568/571

Afb 116: Veldopname van de vondsten in de nis van graf 568/571

Afb 117: Veldopname van coupe op spoor 571

11.2 ***Lijsten***

Vondstenlijst

Vondstenlijst

Project : Archo Ruiselede

Categoriegegevens : Site te Ommegangstraat Ruiselede

Spoor-nummer	Datum	Put (nummer)	Vlak (nummer)	Vondst-nummer	Laag	Materiaal (code)	Aantal	Datering	Opmerkingen
1	14/okt	1		7		AW	3 handgemaakte wandscherven	Metaaltijden	
16	13/okt	1		1		AW	1 rode wandscherf met glazuur	Middeleeuw	
18	20/okt	1		20		AW	1 wandscherf en 1 bodemscherf met glazuur	Middeleeuw	
						SILEX	1	?	
56/97	21/okt	1		23		BAKSTEEN	1 frgm	?	
						DAKPAN	1 imbrex	Romeins	
	21/okt	1		24		AW	1 wandscherf	Middeleeuw	
66	20/okt	1		21		AW	1 rode wandscherf met glazuur	Post-Middel	doorboring c
67	13/okt	1		2		AW	3 wandscherven	Metaaltijden	
80	3/nov	1	2	56	80-256	AW	1 frgm	Metaal/Rom	
80/256	30/okt	1	2	43		METAAL	3 frgm	?	vlakvondst
87	16/okt	1		12		SILEX	1	?	vlakvondst
106	17/okt	1-2	2-1	32		AW	1 handgemaakte wandscherf en 1 randscherf	IJzer/Vr Rom	
135	18/okt	1		6		SILEX	1 bewerkt	Finaal Neo	kleine breuk, lichtbruin gepatineerd
136	19/okt	2	1	44		SILEX	1	?	
						AW	1 handgemaakte randscherf, 1 baksteenfrgm	LateBronstijd	verbrand rand
137	13/okt	1		5		AW	1 handgemaakte wandscherf oxiderend	Metaaltijden	
138	15/okt	2		9		AW	1 wandscherf reducerend	IJzer/Vr Rom	
	16/okt	1		10		NATUURSTEEN	1 frgm zandsteen	?	
141	20/okt	2		19		AW	2 handgemaakte randscherven reducerend	Metaaltijden	wrs vroege ijzertijd
152	28/okt	2	1	33		METAALBEWERKING	3 slakfrgm	?	
163		1	2			KEIEN	40tal keien	?	WATERPUT
						AW	5 wandscherven	Metaaltijden	
						ORGANISCH	1 houten balk+8tal frgm hazelnpot (niet verbrand)	?	
						NATUURSTEEN	1 frgm zandsteen (5,8 op 3,6 cm)	?	
165	27/okt	2	1	29		BAKSTEEN	?	?	
177	19/okt	1		14		AW	2 handgemaakte wandscherven reducerend	IJzer/Vr Rom	
180	19/okt	1		15		AW	3 wandscherven & 1 randscherf handgemaakt red	IJzer/Vr Rom	
						NATUURSTEEN	1 frgm zandsteen	?	
183	19/okt	1		16		AW	1 frgm gebakken klei- knoepje?	?	1,5 cm diam
185	22/okt	2		26		AW	1 wandscherf handgemaakt	?	
192		2	1			AW	4tal frgm aardewerk handgemaakt	?	
193		2	2			KEIEN	5 keien- natuurlijk?	?	
						NATUURSTEEN	1 maaistein zandsteen	Metaal/Rom	5,45 cm diam
						BAKSTEEN	4 frgm (mog tegulae?)	?	
						AW	6 wandscherven handgemaakt, 1 reducerend gdr rand	Romeins	wrs vroeg romeins, gaat samen met grachtencomplex
231A	29/okt	1	2	37		AW	1 wandscherf handgemaakt	?	
231B	29/okt	1	2	39		AW	3 frgm aardewerk, zeer fragmentair	?	
233	21/okt	1		22		SILEX	1 silexafslag bewerkt	?	bewerkt
236	29/okt	1	2	38		SILEX	3 afslagen, niet bewerkt	?	
						SCHHELP	1 schelp-slak antropogene doorboring??	?	
246	30/okt	1	2	41		IJzer	2 Fe fragmenten	?	
256	2/nov	1	2	50		SILEX	3 frgm (mss één frgm kwartsiet)	Finaal Neo-M	
	30/okt	1	2	42		KEI	2 keien natuurlijk	?	
287	27/okt	2-1	1-2	31		AW	1 wandscherf reducerend	Metaaltijden	
300	30/okt	1	2	40		SILEX	1, verbrand?	?	
	27/okt	2	1	30	D	AW	1 wandscherf handgemaakt	Metaaltijden	
307	28/okt	2	1	34		BAKSTEEN	1 frgm	?	Opp. Vondst
324	6/nov	2	1	82		SILEX	1	?	
	6/nov	2	1	83		AW	1 randscherf, reducerend en verbrand(??)	IJzer/Vr Rom	
327	6/nov	2	1	69	D-G (lg)A	AW	1	?	mollengang?
						LEISTEEN	1 frgm	Post-Middel	
334	9/nov	2	1	84		AW	1 wandscherf	?	
355	4/nov	2	1	60		SILEX	1	?	
357	4/nov	2	1	57		SILEX	1	?	
362	4/nov	2	1	58		KEI	1	?	
363	4/nov	2	1	59		SILEX	1	?	
						AW	2 fragmenten	Metaaltijden	
365	5/nov	1	1	64		AW	mogelijk frgm van baksteen	recent?	
373	29/okt	1	2	36		AW	1 wandscherf, reducerend. Geglad	Metaaltijden	glandwandig fijn aardewerk, bekervorm
	2/nov	1	2	49		AW?	6tal aardewerk frgm, sterk fragmentair	?	
392	9/nov	3	1	89		BAKSTEEN	8	Post-Middel	
						AW	3tal frgm oxiderend, glazuur	Post-Middel	
						STEEN	3 frgm zandsteen	?	

393	2/nov	3	1	45		AW	1 wandscherf met aanzet oor, met loodglazuur	Post-Middel	
	9/nov	3	1	88		BAKSTEEN	2	Post-Middel	
						IJZER	1, nagel	?	
396	2/nov	3	1	46		AW	4 wandscherven, oxiderend	Post-Middel	
						Bot	12tal bot fragmenten (kip en rund)	Post-Middel	
						STEEN	6 frgm, o.a. zandsteen, baksteen	Post-Middel	
397	9/nov	3	1	86	A	BAKSTEEN	1	?	
						AW	1 wandscherf oxiderend met glazuur	Post-Middel	
398	17/nov	3	1	111		AW	paar frgm aardewerk, sterk fragmentair	?	
						AW	1 ws	Metaaltijden	
399	17/nov	3	1	112		AW	1 wandscherf	?	
404	?	3	1	?		AW	2 wandscherven, metaaltijden (bronsijd?)	Metaaltijden	PROEFSLEUVEN
406	5/nov	3	1	68		SILEX	1		zeer rudimentair bewerkt, geen verfijnde techniek
	2/nov	3	1	47		AW	2 wandscherven, oxiderend	Metaaltijden?	
411	10/nov	3	1	92	A	BAKSTEEN	2	?	
						NATUURSTEEN	1	?	
						AW	1 rode wandscherf met glazuur	Post-Middel	
413	10/nov	3	1	94		SILEX	1 afslag	?	
						KEI	1 (natuurlijk)	?	
						NATUURSTEEN	1	?	
414	10/nov	3	1	95		SILEX		Mesolithicum	
421	10/nov	3	1	91		BAKSTEEN	1	?	
						AW	1 rode wandscherf, 1 rode randscherf met glazuur	Post-Middel	
						KEI	1	?	
424	16/nov	3	1	106		AW	2 wandscherven (ox & red gebakken)	Metaaltijden	late bronsijd
426	16/nov	3	1	109	A	BAKSTEEN	4 frgm	Post-Middel	
430	12/nov	3	1	100		LEISTEEN	1		
						AW	1 rode wandscherf met glazuur		
431	10/nov	3	1	97		BAKSTEEN	6	?	
						OERIJZER	7	?	
						STEEN	3	?	
						LEISTEEN	1	Post-Middel	
						PIJPESTEEL	2	Post-Middel	
						AW	7 tal scherven, steengoed (westerwald...) + glazuur	Post-Middel	
437	12/nov	3	1	102		GLAS	1	Post-Middel	
						NATUURSTEEN	4	?	
						BAKSTEEN	7	?	
						IJZER	7	?	
						OERIJZER?	3	?	
						SILEX	7	?	
						AW	5 ws glazuur roodbakkend, 1 rs met glazuur	Post-Middel	
440	12/nov	3	1	103		BAKSTEEN	1	?	
						IJZER	2	?	
						LEISTEEN	1	?	
						AW	2 wandscherven, steengoed	Post-Middel	
458	19/nov	3	1	116		AW	3 tal frgm	Metaaltijden	spieker 4
473	17/nov	3	1	110		AW	5 tal frgm	?	
478	18/nov	3	1	113		IJZER	1 frgm	?	
	19/nov	3	1	118		AW	2 tal frgm	?	
487	16/nov	3	1	107		AW	6 tal frgm, zeer fragmentair	?	
	5/nov	3	1	62		FE	1	?	
489	10/nov	3	1	96		AW	1 wandscherf	Metaaltijden	
493	5/nov	3	1	61		AW	1 randscherf, oxiderend	Bronstijd	late bronsijd
494	18/nov	3	1	114		SILEX	1		
	18/nov	3	1	115	C	NATUURSTEEN	1		uitloper spoor
						IJZER	paar ijzerfrgm, mog ijzeroer??	?	
496	12/nov	3	1	101		AW	1 zwarte randscherf	Metaaltijden	mollengang
509	3/dec	3	1			AW	2 handgemaakte wandscherven	Metaaltijden	
						SILEX	1 kling bewerkt	Metaaltijden	
512	5/nov	3	1	65		AW	1 reducerend gedraaide wandscherf	Romeins	GRAF
520	5/nov	3	1	66		SILEX	1	?	
						AW	2 wandscherven, handgemaakt	Metaaltijden	
523	19/nov	3	1	119		SILEX	2 waarvan 1 mogelijk kei (natuursteen)	?	
						AW	wandscherf reducerend handgemaakt met wafelijzermotie	Romeins	
527	5/nov	3	1	67		AW	1 wandscherf handgemaakt	?	
	3/nov	3	1	194		AW	5 tal frgm stukken handgemaakt aardewerk	?	
530	19/nov	3	1	117		SI-NATUURSTEEN	1 klein fragmentje silex of natuursteen (0,5 op 0,5 cm)	?	mollengang?
543	16/nov	3	1	108	A	AW	4tal sterk fragmentaire brokjes aardewerk	?	
						SILEX	2 frgm silex	?	
548	24-26/10	3	1	55-157/145		AW	8tal frgm aardewerk handgemaakt	?	tussen 2 graven
						FE	3tal ijzerfrgm	?	

549	13/nov	3	1	05-152-150		FE	4 tal ijzerfragmenten waarvan 1 langwerpig (3,3 cm)	?	GRAF
						AW	1 handgemaakte wandscherf	?	
						NATUURSTEEN	2 frgm , mogelijk 1 ijzere	?	
						AW	15/20 tal frgm Terra rubra, 2 rs (MAI 2) Deru P13/31	Vroeg Rom 25 vr.-45n. Chr .	pre 69, Bandversiering; bundels van verticale banden parallel aangelegd op het potlichaam. verbrand.
550	6/nov	3	1	70		AW	1 randscherf, reducerend gedraaid	Romeins	
552	24/nov	3	1	143		AW	2 randscherven en 3 handgemaakte wandscherven	Romeins15-45 n. Chr	Terra Rubra randje, deru P19
553	26/nov	3	1	158		AW	2 tal aardewerk frgm	?	
558	6/nov	3	1	71		AW	1 handgemaakte wandscherf	?	
561	26/nov	3	1	159		AW	5tal frgm (heel fragmentair)	?	
562	6/nov	3	1	78		AW	3 wandscherven handgemaakt, oxiderend (1 rec)	IJzer/Vr Rom	
	6/nov	3	1	75		AW	1 wandscherf, handgemaakt (1 op 1 cm)	Romeins	gracht grafenc
						FE	1 ijzerfragmentje (2 op 2 cm)	?	
565	9+20/nov	3	1	33/137/87		AW	2 handgemaakte ws, 1 oorfrgm (?)	Romeins	GRAF
						GLAS	1 vebrand glasfragment (ring,...?)	Romeins	
						NATUURSTEEN	2 frgm natuursteen	?	
567	6/nov	3	1	72		SILEX	1 grote brok (natuursteen??)	?	mog. windval
						NATUURSTEEN	1 frgm zandsteen (1,3 op 1,3 cm)	?	
	3/nov	3	1	190		AW	1 frgm (mog middeleeuws)	?	
570	20/nov	3	1	138	hk laag	AW	15 hgm vv 1 rand, 2 bodem en 1 inscr (MAI 4) vbr	Romeins	GRAF
							HGM ws met inscriptie	Romeins	
						FE	3 nagels in zuidelijke kant graf samen met aardewerk	Romeins	
				151	hk laag	AW	3 handgemaakte wandscherven (mog zoutcontainer)	Romeins	
						AW	Handgemaakte pot/kookpot	Romeins	bevat fresco
						FRESCO	frgm fresco met CHXX (3,2 op 3 cm) 1,7 dik	Romeins	in pot
571	20/nov	3	1	134	hk laag	AW	4 frgm o.a 2 handgemaakte ws	Romeins	GRAF
						AW	depositie in nis: 2 grote wandscherven met FE	Romeins	
	20/nov	3	1	135	hk laag	FE	3 spijkers	?	
						SILEX	1 frgm silex	?	
573	10/nov	3	1	98		AW	3 Terra nigra ws, 2 hgm rs, 7 ws handgemaakt	Romeins	GRAF
						FE	2 nagels + langwerpig stuk die op TN pot lag		
						AW	1 oxiderend gedraaide pot	Romeins	
						AW	Terra nigra beker	Romeins	
						AW	Terra Sigillata bord (Drag 18-31)	69-150	
						FE	spiraalfibula(volledig)	Romeins	
574	10/nov	3	1	99		AW	1 Terra nigra wandscherf + 1 TN kom/Beker	Vr-Rom	GRAF
575	6/nov	3	1	74		FE	30tal grote fragmenten ijzerbrokken, wrs van bom		bomkrater
577/578	6/nov	3	1	157		AW	2 tal frgm handgemaakt aardewerk	?	GRAF
				171		NATUURSTEEN	schijfje in zandsteen (diam 1,4 cm)	?	
						AW	Terra sigillata bord (Drag 18-31) stempel OF...N	90-150 nchr	
						AW	Terra Nigra beker	Romeins	
						AW	Handgemaakte pot-kookpot (omgekeerd bijgezet)	Romeins	
						GLAS	21 meloenkraaltjes + ring in glas pasta (buitend 4cm)	Romeins	
						FE	4 kleine ijzerfragmentjes	?	
579	19/nov	3	1	120	3	AW	Reducerend gedraaid bekertje, imitatie Arras waar	Vr-Romeins	GRAF
	19/nov	3	1	121	5	AW	Handgemaakte pot-kookpot (lag op zijde)	Romeins	bevat vondsten
	19/nov	3	1	122	4	AW	Terra Sigillata bord (Drag 18) stempel onleesbaar	50-100 nchr	verbrand bot
	19/nov	3	1	123	1	AW	Terra Nigra beker	Romeins	
	19/nov	3	1	124	2	AW	Oxiderend gedr bord? (omgekeerd met doorboring)	Romeins	
	19/nov	3	1	125	6	AW	Handgemaakte(?) Pot onder mog wieroekbrander	Romeins	
		3	1			GLAS	1 glasfragmentje (1,9 op 2 cm)	Romeins	in pot5
		3	1			SILEX	1 frgm bewerkt in graf	?	
		3	1			SILEX	2 frgm waarvan 1 vebrand	Romeins	in pot5]
		3	1			METAAL	1 koperen-bronzen ring, verbrand	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	1 stuk haarnaald/militair? (2,9 cm hoog)	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	1 speld (mog van lijkwade) (4,4 cm lang)	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	1 fibula met email, naald ontbreekt	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	kleine bronsfragmentjes	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	2 lange ijzeren staafjes (2,5 cm op 0,6)	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	fragment fibula (naald ontb, 2,3 cm)), S ingegraveerd	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	1 ijzeren naald-priem?? 5,4 cm	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	1 kraal met doorboring	Romeins	in pot
		3	1			METAAL	2 nageltjes? mog van oorbel??	Romeins	in pot5!
595	6/nov	3	1	79		SILEX	1 frgm (bewerkt?)	?	
	4/nov	3	1	197		AW	4 tal sterk fragmentaire wandscherfjes	?	
598	6/nov	3	1	80		AW	1 wandscherf handgemaakt, sterk mica verschraald	Metaaltijden	geschraapt
599	6/nov	3	1	81		SILEX	2 silex fragmentjes (onbewerkt)	Metaaltijden	geschraapt
606	19/nov	3	1	126	A	AW	3 wandscherven handgemaakt	Metaaltijden	geschraapt
607	19/nov	3	1	130		AW	1 handgemaakte wandscherf	?	
611	19/nov	3	1	132		AW	4 wandscherven	?	
613	19/nov	3	1	129		AW	3tal frgm	?	
						SILEX	1 fragment kling	?	afgebroken, 2 banden met fijne retouches, van hoge kwaliteit

615	19/nov	3	1	131		NATUURSTEEN	1 fragment	?	
623	12/nov	3	1	104		SILEX	1 fragment bewerkt	?	
638	27/nov	3	1	168		AW	1 ws handgemaakt reducerend	Metaaltijden	
683	27/nov	3	1	169		SILEX	1 fragment silex	?	
685	?	3	1	?		AW	1 wandscherf handgemaakt	Metaaltijden	
688	8/dec	3	1	201		AW	8tal frgm aardewerk handgemaakt	?	
697	7/dec	3	1	?		NATUURSTEEN	1 frgm	?	
705	11/dec	4	1	214		AW	2tal frgm (zijn metaaltijden)	Metaaltijden	REC GRACHT
						STEEN	20 tal frgm bouwpuin	Post-Middel	
708	11/dec	4	1	210		AW	3 frgm met glazuur	Post-Middel	
719	11/dec	4	1	208		AW	15 handgemaakte wandscherven	Metaaltijden	
734	?	4	1	?		NATUURSTEEN	1 kei	?	
773	15/dec	4	1	215		FE	2 frgm ijzeroer	?	
						SILEX	1 frgm verbrand	?	
793	3/dec	4	1	186	schaven	SILEX	2 frgm	?	afslag met distale gebruiksretouches
						AW	3tal wandscherven	?	
						METAAL	1 frgm (2 op 1,5 cm)	?	
						BOT	1 stuk van schedel	?	
794	3/dec	3	1	193		SILEX	1 frgm silex, nt bew	?	GRAF
				187-192		AW	7 wandscherven wv 1 oxiderend gedraaid	Romeins	
						METAAL	1 fragmentje (1,3 op 0,6 diam)	?	
809	11/dec	4	1	212		METAAL	5tal frgm ijzer, mog ijzeroer	?	
813	11/dec	4	1	213		VARIA	25tal scherven(merend glaz), bouwpuin en natuursteen	Post-Middel	
824	?	4	1	?		NATUURSTEEN	1 frgm	?	
825	10/dec	4	1	204		FE	10tal frgm.wrs ijzeroer	?	
826	10/dec	4	1	205		AW	1 frgm aardewerk, handgemaakt	?	
832	10/dec	4	1	203		NATUURSTEEN	1 keitje	?	
835	10/dec	4	1	206		AW	1 wandscherf met glazuur (relatief jong)	Post-Middel	
						STEEN	1 frgm bouwmetaal	Post-Middel	
						NATUURSTEEN	1 kei	?	
854	11/dec	4	1	211		AW+STEEN	2 wandscherfjes handgemaakt + 1 natuursteen	?	
885	?	4	1	?		AW	2 wandscherven handgemaakt	Metaaltijden	
						NATUURSTEEN	2 keien (natuurlijk?)	?	
891	?	5	1	?		AW	1 wandscherfje handgemaakt	?	
920	?	5	1	?		AW	1 wandscherf handgemaakt	?	
						FE	1 frgm ijzeroer	?	
937	?	5	1	?		AW	1 wandscherf handgemaakt	Metaaltijden	
942	?	5	1	?		AW	1 randscherf, hard gebakken	Post-Middel	
949	?	5	1	?		AW	brok handgemaakt aardewerk	Metaaltijden	
						FE	1 ijzerfragment	?	
957	?	5	1	?		AW	1 wandscherf	?	
						SILEX	1 bewerkt	?	
958	?	5	1	?		AW	1 ws reducerend gedraaid met spikkels glazuur	Volle Middel	Vroege glazuurspatten, mogelijk kogelpotten
966	?	5	1	?		AW	1 wandscherf oxiderend (middeleeuws)	Volle Middel	
968	?	5	1	?		AW	1 ws hgm , 1 ws reducerend gedraaid met motief	Meta+ME	
						FE	1 nagel	?	
						STEEN	1 kei (natuurlijk?)	?	
973	9/feb	5	1	?		AW	700 ws, 40 rs, 40 bs	Vroeg IJZ	AFVALKUIL, niet zoveel besmeten aardewerk tussen. Vroege IJzertijd, veel verbrand
						NATUURSTEEN	fragment van een maalsteen	?	
						BOT	8 tal tandfragmenten	?	
986	9/feb	5	1	?		SILEX	3 frgm waarvan 1 bewerkt, 1 kei verbrand	?	
						AW	5 handgemaakte wandscherven	Metaaltijden	
						STEEN	1 kei	?	
1002	9/feb	5	1	?		AW	4 fragmenten hadngemaakt, overgang schoud-buik	Metaaltijden	
1006	9/feb	5	1	?		AW	5 wandscherven, met knik geglad	Metaaltijden	Vanaf 150 vchr. La téne III. Halsribbelkom.
1109	9/feb	5	1	?		METAALBEWERKING	1 slak fragment	?	
1134	9/feb	5	1	?		AW	1 ws	Metaaltijden	
						STEEN	1 fragment zandsteen	?	
1135	18/feb	5	1	?		AW	1 handgemaakte wandscherf (Metaal)+ 1 ox met glazuur	Meta+ME	
1225	?	5	1	?		SILEX	1 fragment , bewerkt	?	schrabber, eenvoudige afslag
1255	17/feb	5	1	?		AW	3 wandscherfbrokkjes, handgemaakt	?	
1283	17/feb	5	1	?		SILEX	1 afslag met cortexresten	?	
1295	15/feb	5	1	?		AW	3 brokjes handgemaakt aardewerk	?	
1309	16/feb	5	1	?		STEEN	1 kei	?	
1357	18/feb	5	1	?		STEEN	1 kei	?	
1377	?	5	1	?		AW	50tal hgm wandscherven, geen versiering	Metaaltijden	WATERKUIL
						STEEN	35tal keifragmentjes	?	
						FE	10tal ijzerbrokjes, mog ijzeroer	?	
1394	?	5	1	?		AW	3 handgemaakte ws, 1 ox gedr wscherf met glazuur	Meta+ME	
1396	?	5	1	?		AW	1 handgemaakte wandscherf	Metaaltijden	
1403	?	5	1	?		AW	2 wandscherfjes gedraaid	Romeins	

					STEEN	1 kei	?	
1415	6/feb	5	1	?	STEEN	3 frgm zandsteen	?	
					AW	1 wandscherfje	?	
1434	9/feb	5	1	?	AW	5 handgemaakte wandscherfjes	Metaaltijden	
1437	?	5	1	?	AW	7 handgemaakte wandscherven	Metaaltijden	
1469	?	5	1	?	FE	1 nagel	?	
1476	?	5	1	?	FE	20tal ijzerfragmentjes, onduidelijk	?	
1484	19/feb	5	1	?	AW	2 handgemaakte wandscherven	??	
					STEEN	1 zandsteen stuk	?	

Monsterlijst

Monsterlijst
Projectnummer: 129551
Project: Archeo Ruiselede
Locatiegegevens: Romeinse site te Ommegangstraat Ruiselede

Spoornummer	Put	Vlak	Laag Profiel	Gewicht	Aantal	Datum	Beschrijving / Monstertype
193	2	1	Laag a		1 emmer	20/10/2009	HK
193	2	1	Onderste kleilaag		2 emmers	22/10/2009	Bulk
193	2	1	Profiel A		1 zakje	21/10/2009	HK
193	2	1	Profiel A		1 emmer	22/10/2009	HK
193	2	1	Profiel A		1 emmer	22/10/2009	HK
193	2	1	Profiel A		1 emmer	22/10/2009	Bulk
193	2	1	Profiel A		1 emmer	23/10/2009	Bulk
193	2	1	Profiel B		1 emmer	22/10/2009	Bulk
193	2	1	Profiel B		1 emmer	23/10/2009	Bulk
193	2	1	Profiel C		1 zakje	21/10/2009	HK
193	2	1	Profiel C		1 emmer	23/10/2009	Bulk
193	2	1	Profiel A-D		2 pollenbakken (2 x 50 cm)	22/10/2009	
110	1	1	Profiel A, lg a		2 emmers	21/10/2009	HK
87	1	1	Profiel A, lg a		1 zakje	21/10/2009	HK
128	1	1	Profiel A, lg a		1 emmer	21/10/2009	Bulk
144	2	1			1 emmer	22/10/2009	HK
187	2	1	Profiel A, lg a		1 emmer	23/10/2009	Bulk
272/277	2	1	Profiel A		1 zakje	26/10/2009	HK
200	2	1	Profiel A		1 zakje	27/10/2009	HK
142	2	1	Profiel A, lg a		1 emmer	27/10/2009	HK
153	2	1			1 emmer	28/10/2009	HK
195	2	1			1 emmer	28/10/2009	HK
149	2	1			1 emmer	28/10/2009	HK
152	2	1			1 emmer	28/10/2009	HK
197/269	2	1			2 emmers	28/10/2009	HK
200	2	1			2 emmers	28/10/2009	HK + natuurlijke Fe brokjes
199	2	1			2 emmers	28/10/2009	HK
101/176	1	2	Profiel A		1 zakje	29/10/2009	HK
106	1	2			2 emmers	30/10/2009	Bulk
205	1	2			1 emmer	30/10/2009	Bulk
275	1	2			1 emmer	30/10/2009	Bulk
300	1	2			2 emmers	30/10/2009	Bulk
372	1	2			1 fragment	30/10/2009	HK
309	1	2	Profiel A		2 emmers	30/10/2009	Bulk
294	1	2			2 emmers	30/10/2009	Bulk
80/256	1	2			1 zakje	30/10/2009	HK
256	1	3	Profiel A		1 emmer	2/1/2009	Bulk
256	1	2	Profiel A		1 zakje	2/1/2009	HK
256	1	2	Profiel 256/80, lg b		2 zakken	3/11/2009	HK + VL
256	1	2	Profiel 368/256, lg d		1 zak	5/1/2009	Bulk
256	1	2	Profiel C		1 zak	5/1/2009	Bulk (HK laag?)
256	1	2	Profiel C, lg a+ b		2 zakken	5/1/2009	Bulk
177	1	2			1 emmer	2/1/2009	Bulk
177	1	2	Profiel 177/80		1 zak	2/1/2009	HK
177	1	2	Profiel 177/80, lg d		1 zak	3/11/2009	HK
177	1	2	Profiel 177/80/368 A, lg d		1 zakje	3/11/2009	HK
177	1	2/3			1 zakje	3/11/2009	HK (verdiepen van vlak 2 naar 3)
373	1	2			2 emmers	2/1/2009	Bulk
236	1	2			1 zakje	3/11/2009	Bulk
442	1	3	Profiel A		1 zakje	3/11/2009	HK
442	1	2	Profiel B		1 zak	4/11/2009	Bulk
442	1	2	Profiel B, lg a		1 zak	4/11/2009	Bulk
442-444	1	3	Profiel 256 B, lg c+ e		1 zak	6/11/2009	Bulk
442-443	1	3	Profiel 442 Y, lg a + b		1 zak	6/11/2009	Bulk
357	2	1	Profiel A, lg a		1 zak	4/11/2009	Bulk
357	2	1	Profiel B, niveau silex		1 zak	4/11/2009	Bulk
368	1	2	Profiel 368/265, lg a		1 zak	4/11/2009	Bulk
368	1	2	Profiel 368/265, lg d		1 zak	4/11/2009	Bulk
368	1	2	Profiel 368/266, lg c + e		1 zak	4/11/2009	Bulk
327	2	1	Profiel D, lg a		2 zakken	6/11/2009	Bulk
327	2	1	Profiel B-F		1 zak	6/11/2009	Bulk
324	2	1			3 zakken	6/11/2009	Bulk
320	2	1	Profiel C, lg d		1 zak	6/11/2009	HK
316	2	1			2 zakken	6/11/2009	Bulk
354	2	1			1 zak	9/11/2009	Bulk
344	1	1/2			1 zak	9/11/2009	Bulk (gracht)
339	2	1			1 zak	9/11/2009	HK + Bulk
359	2	1	Profiel A, lg a		1 zak	9/11/2009	Bulk
386	2	1	Profiel A, lg a		1 zak	9/11/2009	Bulk
320	2	1	Profiel A, lg a		2 zakken	9/11/2009	Bulk

319		2	1	Profiel C, lg a		1 zak	9/11/2009	Bulk		
136		1/2	2			1 zakje	9/11/2009	HK		
318		1	2	Profiel A, lg a		1 zakje	9/11/2009	HK		
340		1	2			1 zakje	9/11/2009	HK		
486		2	1			1 zak	9/11/2009	Bulk		
504		3	1			1 zakje	13/11/2009	HK		
163		1	2			1 filmpotje	13/11/2009	HK		
549		3	1			1 filmpotje	13/11/2009	HK		
432		3	1	Profiel B-C		3 emmers	16/11/2009	Bulk		
424		3	1	Profiel A, lg a		1 emmer	16/11/2009	Bulk		
487		3	1	Profiel A, lg a + b		1 emmer	16/11/2009	Bulk		
522		3	1			1 emmer	17/11/2009	Bulk		
579		3	1	Profiel A, HK lg		1 emmer	19/11/2009	Bulk	graf	
456		3	1			2 emmers	19/11/2009	Bulk		
458		3	1			1 filmpotje	19/11/2009	HK		
480		3	1			1 emmer	19/11/2009	Bulk		
531		3	1			1 filmpotje	19/11/2009	HK		
472		3	1			1 zakje	19/11/2009	HK		
478		3	1			1 filmpotje	19/11/2009	HK		
482		3	1			1 filmpotje	19/11/2009	HK		
577		3	1			2 emmers	19/11/2009	HK	graf	
579		3	1	HK laag		1 potje	19/11/2009	HK	graf	
579		3	1	HK laag		1 emmer	19/11/2009	Bulk	graf	
613		3	1			1 emmer	19/11/2009	Bulk		
613		3	1			1 potje	19/11/2009	HK		
607		3	1			1 zakje	19/11/2009	HK		
523		3	1	Profiel A, lg c		3 zakken	20/11/2009	Bulk	bij grafmonument	
565		3	1	HK laag		1 emmer	20/11/2009	Bulk	graf	
571		3	1	HK laag		3 emmers	20/11/2009	Bulk		
570		3	1	HK laag		4 emmers	20/11/2009	Bulk	graf	
114		1	2			1 potje	20/11/2009	HK		
396		3	1			1 zakje	9/11/2009	HK		
67		1	1			1 zakje	13/11/2009	HK		
577		3	1	HK laag		2 emmers	24/11/2009	BULK	graf	
579		3	1	HK laag		4 emmers	24/11/2009	BULK	graf	
568=571		3	1			1 emmer	24/11/2009	BULK	graf	
568=571		3	1	HK laag		3 emmers	24/11/2009	BULK	graf	
512		3	1	laag a		1 emmer	24/11/2009	BULK	graf	
577		3	1	HK laag		1 emmer	24/11/2009	BULK	graf	
573		3	1	HK laag		1 emmer	24/11/2009	BULK	graf	
571		3	1	HK laag		1 emmer	25/11/2009	BULK	graf	
570		3	1	HK laag		5 emmers	25/11/2009	BULK	graf	
573		3	1	HK laag		1 emmer	25/11/2009	BULK	graf	
548		3	1			2 zakken	25/11/2009	BULK	graf	
553		3	1	coupe b		2 zakken	25/11/2009	BULK		
549		3	1			2 zakken	25/11/2009	BULK	graf	
512		3	1			1 zak	25/11/2009	BULK	graf	
573		3	1			2 emmers	26/11/2009	BULK	graf	
574		3	1	HK laag		2 emmers	27/11/2009	BULK	graf	
577		3	1	HK laag		6 zakken	1/12/2009	BULK	graf	
577		3	1	HK laag		2 zakken	2/12/2009	BULK	graf	
562		3	1	grachtvulling grafenclos cp a 11		2 zakken	2/12/2009	BULK		
577		3	1			1 zakje	2/12/2009	HK	graf	
577		3	1			1 zakje	2/12/2009	BOT	graf	
562		3	1	grachtvulling grafenclos cp a 9		1 zak	3/12/2009	BULK	enclos	
562		3	1	grachtvulling grafenclos cp a 14		2 zakken	3/12/2009	BULK	enclos	
509		3	1	cp a 33-31		1 zak	3/12/2009	BULK		
509		3	1	cp a 32		1 zak	3/12/2009	BULK		
678		3	1			1 zak	7/12/2009	HK		
804		4	1			2 zakken	10/12/2009	BULK		
809		4	1			2 zakken	10/12/2009	BULK		
806		4	1			2 zakken	10/12/2009	BULK		
829		4	1			2 zakken	10/12/2009	BULK		
830		4	1			2 zakken	10/12/2009	BULK		
818		4	1	onderste vulling		2 zakken	10/12/2009	BULK		
818		4	1	bovenste vulling		1 zak	10/12/2009	BULK		
968		5	1			5 zakken	9/02/2010	BULK		
163 (waterput)		1	1/feb	gans profiel		4 pollenbakken	19/02/2010			
						1 balk hout				
						zakje hazelnoten				
						zak met kleine houtresten				
1377 (waterkuil)		5	1	gans profiel		3 pollenbakken				
						zak met kleine houtresten				
1467		5	1			1 zak	17/02/2010	HK		

Tekeningenlijst

Tekeningenlijst vondsten

Projectnummer: 129551

Project: Archeo Ruiselede

Locatiegegevens: Romeinse site te Ommegangstraat Ruiselede

tekeningnummer	spoornummer	Beschrijving getekend stuk: baksel	Beschrijving getekend stuk: vorm	Beschrijving getekend stuk: type
1	193 (leemwinningskuil)	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
2	579 (brandrestengraf)	Reducerend gedraaid	volledig bekertje	imitatie N-Frans(Arras) aardewerk
3	973 (afvalkuil)	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
4	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
5	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
6	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
7	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
8	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
9	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
10	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/
11	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/
12	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/
13	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
14	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
15	973	Handgemaakt	bodemscherf pot/kookpot	/
16	973	Handgemaakt	bodemscherf pot/kookpot	/
17	973	Handgemaakt	bodemscherf pot/kookpot	/
18	973	Handgemaakt	bodemscherf pot/kookpot	/
19	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
20	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
21	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
22	973	Handgemaakt	randscherf van kom	zie vTn, site berlare
23	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
24	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
25	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/
26	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/

27	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/
28	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
29	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
30	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
31	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
32	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
33	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
34	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/
35	973	Handgemaakt	wandscherf kalenderbergversiering	/
36	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
37	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
38	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
39	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
40	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
41	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
42	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
43	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
44	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
45	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
46	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
47	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
48	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
49	973	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
50	973	Handgemaakt	wandscherf met indrukken	/
51	577(brandrestengraf)	Gedraaid-Terra sigillata	bord volledig profiel	Dragendorff 18-31
52	493	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
53	136	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
54	579(brandrestengraf)	Gedraaid-Terra sigillata	bord volledig profiel	Dragendorff 18
55	571(brandrestengraf)	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
56	571	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
57	552	Gedraaid-Terra rubra	randscherf van beker	DERU P19 (20-45n.chr)
58	552	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
59	324	Handgemaakt	randscherf van kom	/

60	106	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
61	1437	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
62	141	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
63	180	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
64	549(brandrestengraf)	Gedraaid-Terra rubra	randscherf van beker	Deru P 13 (25vchr-45nchr), versiering is vr
65	549	Gedraaid-Terra rubra	randscherf van beker	Deru P 31 (0-65nchr)
66	579	Handgemaakt	potje-volledig profiel	/
67	573(brandrestengraf)	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
68	573	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
69	570(brandrestengraf)	Handgemaakt	bodemscherf pot/kookpot	/
70	570	Handgemaakt	wandscherf met inscriptie	/
71	570	Handgemaakt	bodemscherf pot/kookpot	/
72	570	Handgemaakt	randscherf van pot/kookpot	/
73	135	Silex		
74	509	Silex		
75	414	Silex		
76	1225	Silex		
77	355	Silex		
78	357	Silex		
79	957	Silex		
80	406	Silex		
81	579	Silex		
82	613	Silex		
83	595	Silex		

Kaarten en plannen

Algemeen Overzicht
schaal 1:1250

Archeologisch onderzoek
Ruijsedele - Ommegangstraat
VMSW

Algemeen Overzicht

Kaartnummer 1

verklaring

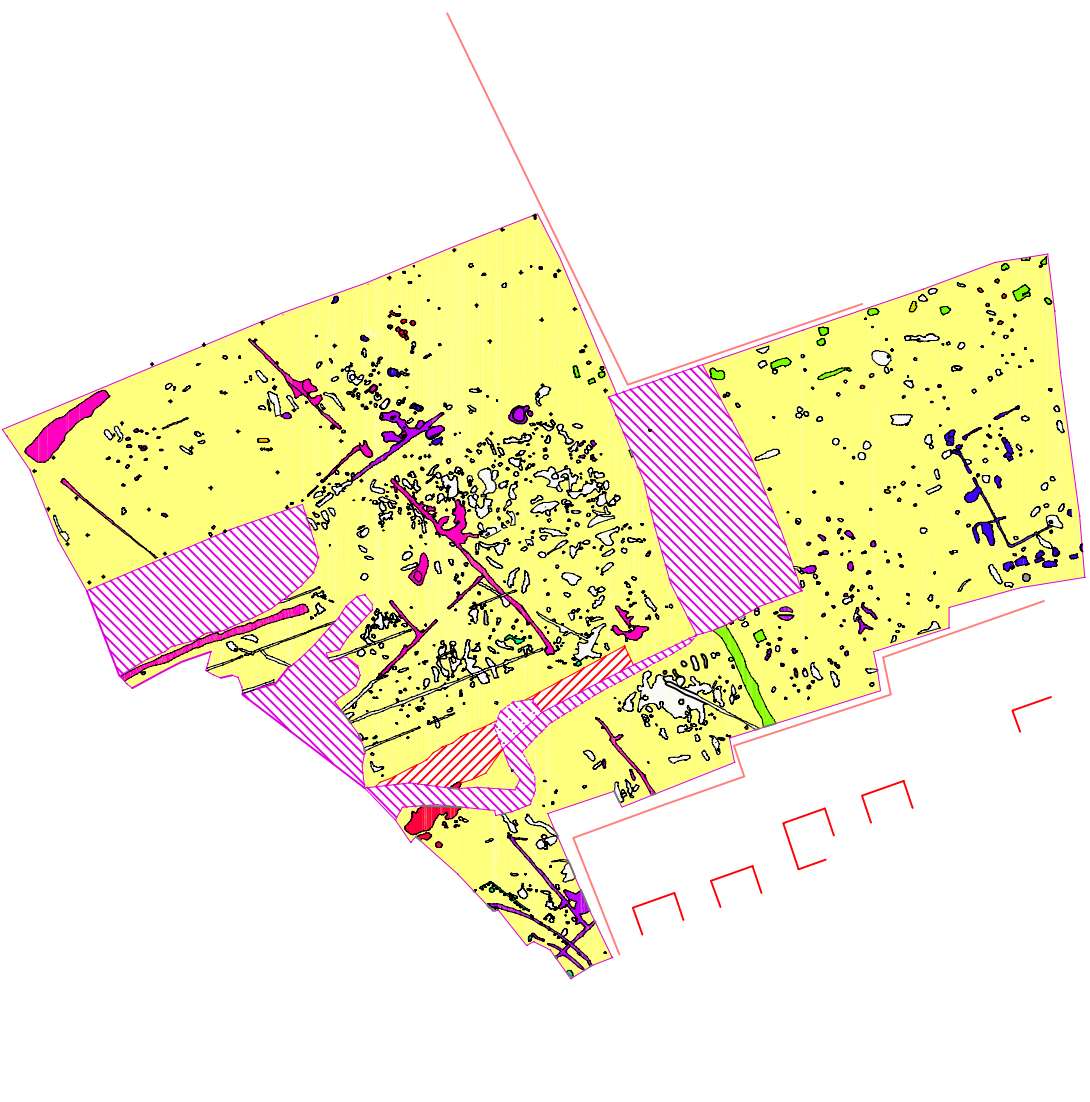
	Mesolithicum
	Neolithicum
	Late Bronstijd
	Vroege IJzertijd
	Late IJzertijd - Vroeg Romeins
	Metaaltijden
	Vroeg Romeins
	Volle Middeleeuwen
	Post Middeleeuws
	Wereld Oorlog I

schaal 1:1250

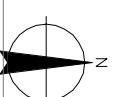
formaat A4

datum 11-03-2010

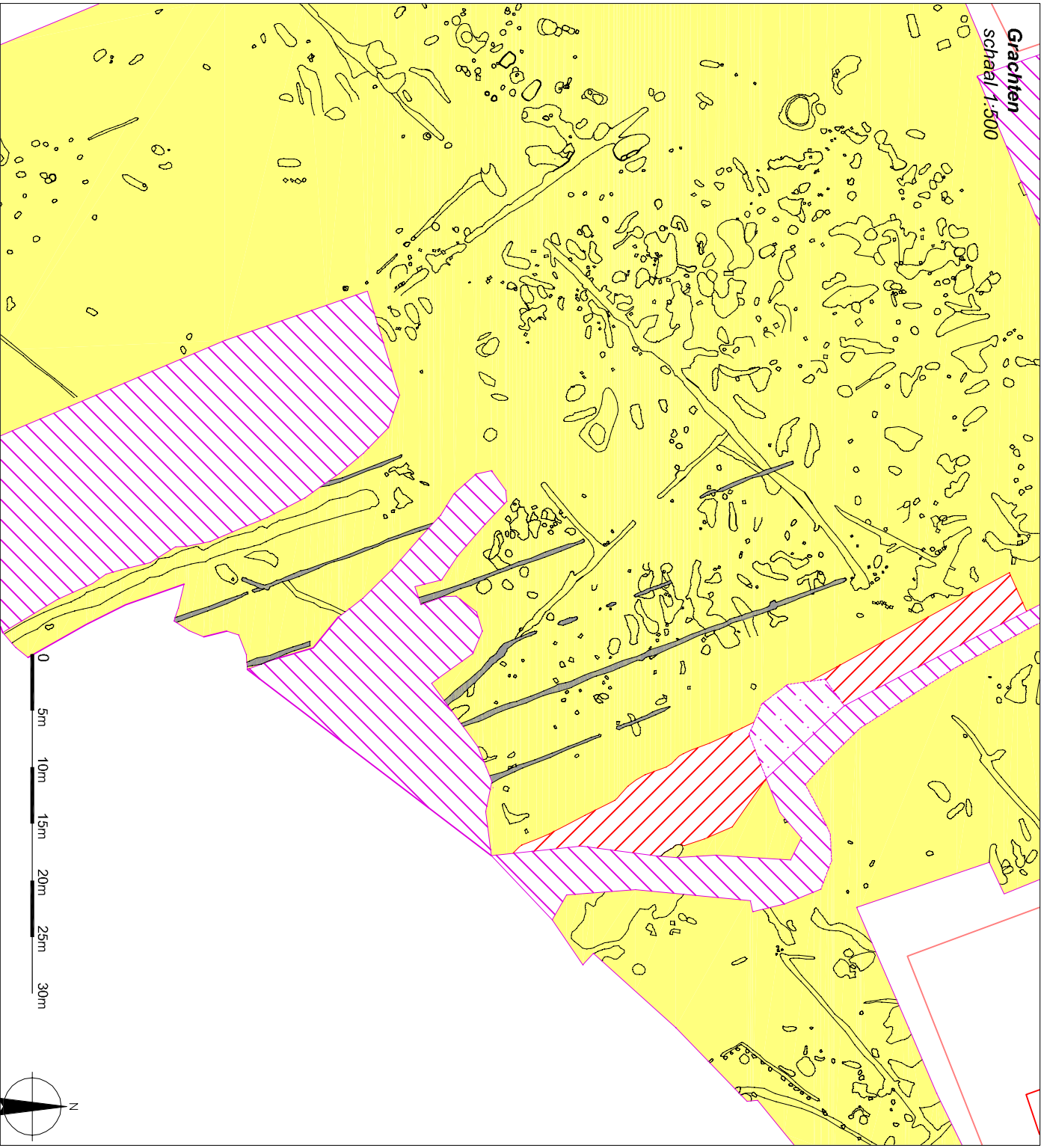
doc.nr. dim/129551 Lambert.dwg

0 10m 50m 100m

Grachten
schaal 1:500

Archeologisch onderzoek
Ruiselede - Ommegangstraat
VMSW

Grachten

Kaartnummer 3

Verklaring

Moederbodem

Gracht

late Romeinse

Romeinse Romeinse

late Romeinse - Romeinse Romeinse

Middelste

vroeg Romeinse

vroeg Romeinse

vroeg Romeinse

vroeg Romeinse

schaal 1:500

formaat A4

datum 11-03-2010

doc.nr. dim/129551 Lambert.dwg

Sporen en structuren
schaal 1:1250

Archeologisch onderzoek
Ruijsedele - Ommegangstraat
VMSW

Sporen en structuren

Kaartnummer 2

verklaring

	Mesolithicum
	Neolithicum
	Late Bronstijd
	Vroege IJzertijd
	Late IJzertijd - Vroeg Romeins
	Metaaltijden
	Vroeg Romeins
	Volle Middeleeuwen
	Post Middeleeuws
	Wereld Oorlog I

schaal 1:1250

formaat A4

datum 11-03-2010

doc.nr. dim/129551 Lambert.dwg

